

Załącznik do Uchwały
Nr XXXVI/538/2021
Rady Miasta Zamość
z dnia 27 września 2021 r.

Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Miasta Zamość
na lata 2021-2030

WRZESIEŃ 2021

Spis treści

1. WPROWADZENIE	5
2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ	5
2.1. DEMOGRAFIA	7
2.2. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	9
2.2.1. Przestępczość na terenie Miasta Zamość.....	9
2.2.2. Wykroczenia na terenie miasta i gminy Zamość.....	11
2.2.3. Służba prewencyjna KMP.....	11
2.2.4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	13
2.2.5. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym	14
2.2.6. Działania Straży Miejskiej Miasta Zamość.....	14
2.2.7. Działalność Państwowej Straży Pożarnej w Zamościu	16
2.2.8. Świadczenia finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia.....	17
2.2.9. Działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zamościu.....	18
2.2.10. Programy polityki zdrowotnej realizowane przez Miasto Zamość	22
2.2.11. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami	22
2.3. SYTUACJA MIESZKANIOWA	28
2.4. INFRASTRUKTURA DROGOWA, KOMUNIKACJA I TRANSPORT	30
2.4.1. Sieć drogowa.....	30
2.4.2. Transport publiczny.....	30
2.5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	31
2.5.1. Opieka nad małymi dziećmi	31
2.5.2. Szkoły publiczne.....	33
2.5.3. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy	36
2.5.4. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.....	37
2.5.5. Inne placówki oświatowe	40
2.6. RYNEK PRACY	41
2.6.1. Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu.....	41
2.6.1.1. Stan i struktura bezrobocia.....	41
2.6.1.2. Wybrane kategorie osób bezrobotnych.....	44
2.6.1.3. Aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia	45
2.6.1.4. Usługi rynku pracy.....	47
2.6.2. Zatrudnienie i struktura podmiotów gospodarczych	48
2.7. POMOC I INTEGRACJA SPOŁECZNA	49
2.7.1. Integracja społeczna.....	49
2.7.2. Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie	50
2.7.2.1. Świadczenia z pomocy społecznej	50
2.7.2.2. Świadczenia dla rodzin	55
2.7.2.3. Pomoc i wsparcie osób niepełnosprawnych.....	56
2.7.3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej	61
2.7.4. Środowiskowy Dom Samopomocy.....	62
2.7.5. Centrum Integracji Społecznej.....	63
2.8. WSPARCIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA	63
2.8.1. Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie	64
2.8.1.1. Rodziny zastępcze	64
2.8.1.2. Placówki opiekuńczo wychowawcze	66
2.8.1.3. Usamodzielnienia	67
2.8.2. Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny.....	69
2.8.2.1. Wsparcie rodziny.....	69
2.8.2.2. Rodzinna piecza zastępcza.....	70
2.9. KULTURA I SPORT	72
2.10. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	74
3. MAPY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	76
4. MISJA	78

5. WIZJA	79
6. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT	80
7. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	86
8. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII I JEJ RAMY FINANSOWE	98
9. SYSTEM MONITOROWANIA I SPRAWOZDAWCZOŚCI	100
10. PODSUMOWANIE	102
11. ZAŁĄCZNIK NR 1.....	103
WYKAZ SKRÓTÓW	108
SPIS TABEL	109
SPIS WYKRESÓW	112
SPIS MAP.....	112
WYKAZ WYKORZYSTANYCH DOKUMENTÓW I OPRACOWAŃ.....	112

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021-2030 jest dokumentem zintegrowanego planowania strategicznego, określającym sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji i polityki społecznej w dłuższej perspektywie czasowej. Identyfikuje także zasoby instytucjonalne niezbędne do zrealizowania założonych celów, zgodnie z kompetencjami posiadanymi przez poszczególne instytucje. Implementacja Strategii oparta będzie na zasadach partnerstwa i współpracy, a także celowości i efektywności za pomocą określonych narzędzi oraz wybranych metod.

Prezentowany dokument jest efektem prawie dwuletniej pracy pracowników Urzędu Miasta Zamość, Miejskiego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu oraz wielu instytucji odpowiedzialnych za różne segmenty spraw społecznych. Prace koordynowane były przez Zespół powołany przez Prezydenta Miasta Zamość, natomiast od strony metodologicznej pracami kierował ekspert zewnętrzny.

Dokument Strategii opracowany został w oparciu o przyjęte założenia oraz o wnioski wynikające z dogłębnej analizy problemów z realizacją wdrażania Strategii na lata 2014 - 2020. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Zamość uwzględnia ustalenia polityki społecznej zawarte w dokumentach tego typu zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

W tym miejscu chcę w sposób szczególny podziękować Panu **Bogdanowi Kawałko**, który pełnił społecznie funkcję eksperta zewnętrznego, za osobiste zaangażowanie i pracę ekspercką oraz cenne wskazówki w procesie opracowywania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021 - 2030*.

Realizacja przyjętych celów Strategii jest dużym wyzwaniem i wymagać będzie ścisłej współpracy samorządu miasta z lokalnym środowiskiem biznesowym, podmiotami pozarządowymi i społecznością miasta, dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb społecznych i poprawy życia mieszkańców Zamościa.

Prezydent
Miasta Zamość

Andrzej Wnuk

Zamość, wrzesień 2021 r.

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021-2030 jest dokumentem planistycznym, który powstał w oparciu o ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., zobowiązującą samorząd gminy i powiatu do opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia uwzględnia ustalenia innych dokumentów lokalnych, regionalnych, a także krajowych o charakterze strategicznym w obszarze polityki społecznej, w tym Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Zgodnie z przyjętą metodologią, Strategia wychodzi poza tradycyjnie rozumiane ramy problemów społecznych, o których mowa w ustawie o pomocy społecznej i uwzględnia obszary polityki społecznej takie jak zdrowie, porządek i bezpieczeństwo publiczne, mieszkalnictwo, kulturę i sport, edukację i wspieranie rodziny. W procesie opracowywania strategii uwzględniono politykę rynku pracy z uwagi na wynikający z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. obowiązek zintegrowania ze strategią programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy. Prezentowana Strategia ujmuje „programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”, a także program wspierania osób niepełnosprawnych.

W celu zapewnienia systemowego podejścia oraz koordynacji realizowanego zadania, Zarządzeniem Prezydenta Miasta Zamość zostały powołane dwa zespoły. Utworzony został Zespół Zadaniowy ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021–2027 (z perspektywą do 2030), w którego skład weszli dyrektorzy jednostek realizujących zadania wynikające z polityki społecznej miasta, Sekretarz Miejskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego w Zamościu oraz przewodniczący Komisji Rodziny, Opieki Społecznej i Zdrowia UM Zamość. Obsługę techniczną Zespołu zadaniowego zapewniał Zespół Roboczy ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Miasta Zamość powołany przez dyrektora Miejskiego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, w pracach którego uczestniczyli pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu wskazani przez dyrektora PUP.

W prace nad Strategią zaangażowane zostały podmioty, instytucje oraz organizacje działające na rzecz i w sferze społecznej. Ponadto do współpracy zaproszono partnerów społecznych, dzięki czemu Strategia jest dokumentem stanowiącym płaszczyznę współpracy i punktem odniesienia dla ww. podmiotów oraz platformą wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego. Włączenie różnych podmiotów w proces planowania modelu polityki społecznej i konstruowania wizji rozwiązywania problemów społecznych Miasta Zamość umożliwi prowadzenie skoordynowanych działań wdrożeniowych oraz przyczyni się do osiągnięcia celów w horyzoncie czasowym objętym Strategią.

Podczas opracowywania Strategii kierowano się zasadami solidarności, pomocniczości i dobra wspólnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego, realizacji działań prowadzących do tworzenia równych szans rozwoju ludzi, a także troski o ład społeczny, akcentując wartość rodziny, jako podstawowej instytucji społecznej.

Implementacja Strategii będzie następowała z wykorzystaniem określonych metod działania i wybranych narzędzi w tym m.in. lokalnych programów, które w swoich założeniach i podstawach metodologicznych powinny odnosić się do zidentyfikowanych w Strategii problemów. Holistyczne podejście do zdefiniowanych problemów społecznych

miasta Zamość stanowi podstawę aplikowanie o dofinansowanie projektów wpisujących się w cele strategiczne i kierunki działania ujęte w tym dokumencie.

2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

2.1. DEMOGRAFIA

Zamość jest jednym z największych miast Lubelszczyzny. Pod względem liczby mieszkańców w 2019 roku zajmował drugie miejsce w województwie lubelskim.

Tabela 1. Liczba ludności w latach 2015-2020

Ludność ogółem	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zamość	64 788	64 648	64 354	63 813	63 437	63 223

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

Z zestawienia zamieszczonego w Tabeli 1 wynika, iż w ciągu ostatnich lat liczba mieszkańców miasta systematycznie się zmniejsza. Zjawisko depopulacji cechuje się powszechnością oraz stałą wieloletnią tendencją, dlatego proces sukcesywnego zmniejszania się liczby ludności jest traktowany, jako jedno z kluczowych uwarunkowań strategicznych. Taki niekorzystny trend utrzyma się w kolejnych latach, co obrazuje Tabela 2.

Tabela 2. Liczba mieszkańców Zamościa - prognoza na lata 2021-2027

Wyszczególnienie	2021 r	2022 r	2023 r	2024 r	2025 r	2026 r	2027 r
Ludność ogółem	62937	62575	62207	61823	61429	61017	60572

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2020.

Czynnikami, które mają decydujący wpływ na zmiany ogólnej liczby mieszkańców są ruchy migracyjne ludności, a także urodzenia i zgony (Tabela 3). W Urzędzie Stanu Cywilnego w Zamościu rejestrowane są urodzenia, zgony i małżeństwa zgodnie z jego miejscem zdarzenia tj. zgodnie z zasięgiem działania urzędu oraz zdarzenia, które miały miejsce za granicą i wnioski zostały złożone do tutaj USC.

Tabela 3. Dane statystyczne z bieżącej rejestracji urodzeń, zgonów (tryb zwykły bez zdarzeń zarejestrowanych za granicą) za lata 2015-2020

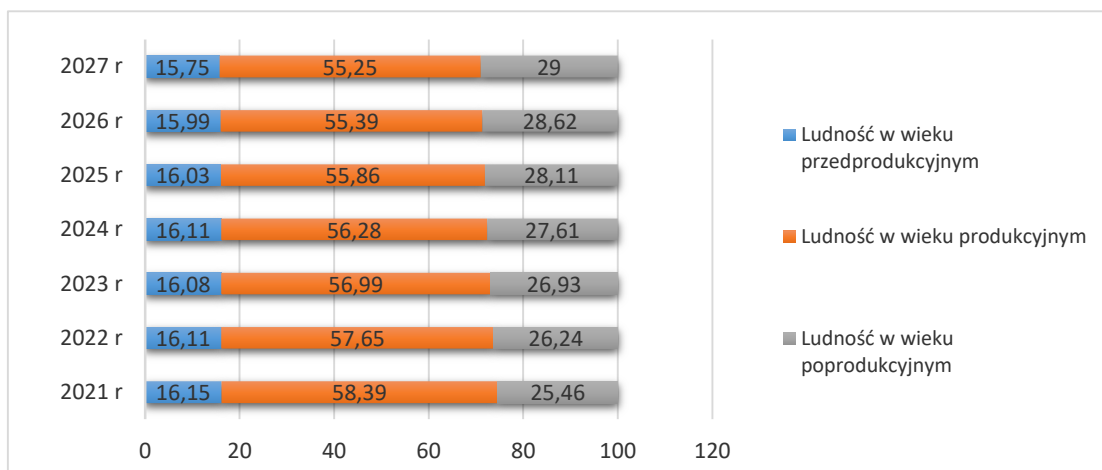
Zakres	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia	1423	1427	1489	1530	1490	1448
Zgony	1451	1439	1475	1620	1582	1732

Źródło: oprac. USC MZ, 2021.

Urodzenia i zgony kształtują się na poziomie podobnym do poprzednich lat. Od kilku lat tzn. od 2015 roku obserwuje się tendencję spadkową liczby urodzeń w stosunku do zgonów, mniej rodzi się osób w Zamościu niż umiera (wyjątek stanowi rok 2017).

Poważnym problemem, nie tylko Zamościa, ale całego województwa lubelskiego jest proces starzenia się społeczeństwa.

Wykres 1. % mieszkańców Zamościa według kategorii grup wiekowych - prognoza na lata 2021-2027

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2020.

Z prognozy demograficznej wynika, iż w kolejnych latach zwiększy się obciążenie demograficzne spowodowane wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejszaniem się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku produkcyjnym. Wzrost liczb osób w wieku poprodukcyjnym jest wystarczającą przesłanką do rozwinięcia systemu wsparcia osób starszych.

Wychodząc naprzeciw potrzebom tej grupy odbiorców Miasto Zamość od kilku lat realizuje różne formy działania. W 2015 roku Uchwałą Rady Miasta Zamość została powołana Zamojska Rada Seniorów, która pełni funkcję konsultacyjną, doradczą i inicjatywną, reprezentując zbiorowy interes starszych mieszkańców miasta. Każdego roku ze środków Miasta Zamość realizowane są zadania zlecone mające na celu wszechstronną aktywizację seniorów. Oprócz tego samorząd realizuje program „Zamojska Karta Seniora”, która umożliwi korzystanie z różnego rodzaju usług ze zniżką oferowaną przez Partnerów Programu z zakresu: kultury, sportu, rekreacji, nauki, zdrowia oraz transportu. Z danych na koniec 2020 roku wynika, iż w ramach programu złożono 4741 wniosków o wydanie Karty Seniora. Ponadto Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zamościu prowadzi Klub „Senior z Wigorem”, gdzie osoby starsze posiadające decyzje kierującą i określającą kwotę odpłatności, mogą w sposób aktywny spędzać czas wolny. Natomiast osoby wymagające wsparcia i bezpośredniej pomocy mogą korzystać z usług społecznych oferowanych przez Miejskie Centrum Pomocy Społecznej. Należy podkreślić, iż na rzecz aktywizacji seniorów działają spółdzielnie mieszkaniowe prowadzące kluby seniora oraz organizacje pozarządowe np. Zamojski Uniwersytet III Wieku.

Uwzględniając wyniki prognozy demograficznej, w tym w odniesieniu do zmieniającej się struktury ludności, konieczne jest dostosowanie działań związanych z rozwojem infrastruktury społecznej do potrzeb powiększającej się społeczności osób starszych, a także rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych i długotrwale chorych. Ponadto propagowanie przenoszenia różnych form aktywności do Internetu, stanowi poważny problem dla osób starszych, które nie czują się swobodnie w tej formie komunikacji. Tendencja ta może prowadzić do pogłębiania procesu wykluczenia cyfrowego i alienacji seniorów. W kolejnych latach będzie wzrastało zapotrzebowanie na różne formy wsparcia seniorów tj. usługi w miejscu zamieszkania, placówki pobytu całodobowego oraz wsparcia środowiskowego. Istotne w związku z tym wydaje się też opracowanie

długookresowej polityki Miasta w zakresie zaspokojenie istotnych potrzeb rosnącej grupy mieszkańców.

2.2. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest rozumiane jako ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w przyjęte normy postępowania¹. System bezpieczeństwa publicznego jest tworzony przez organy administracji rządowej, samorządowej oraz firmy ochrony osób i mienia. Wszystkie te podmioty posiadają różne kompetencje i dlatego w różnym zakresie są odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Obowiązujące uregulowania prawne dają Miastu Zamość pewien zakres kompetencji umożliwiając większe zaangażowanie w utrzymanie porządku i bezpieczeństwa publicznego, poprzez stworzenie płaszczyzny dialogu różnych instytucji odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo. Skoordynowane działania służb, inspekcji, straży i innych podmiotów są najważniejszym elementem skutecznej ochrony przed zidentyfikowanymi zagrożeniami.

2.2.1. Przestępczość na terenie miasta Zamość

Bezpieczeństwo publiczne jest związane m.in. z występowaniem i wykrywalnością przestępstw. Zgodnie z definicją za przestępstwo uznaje się czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę Kodeks Karny z dnia 6 czerwca 1997 r.. Przestępstwo jest czynem o dużej szkodliwości społecznej, który jest karalny, zawiniony oraz bezprawny.

Tabela 4. Dane KMP dotyczące przestępczości na terenie Zamościa za lata 2015-2020

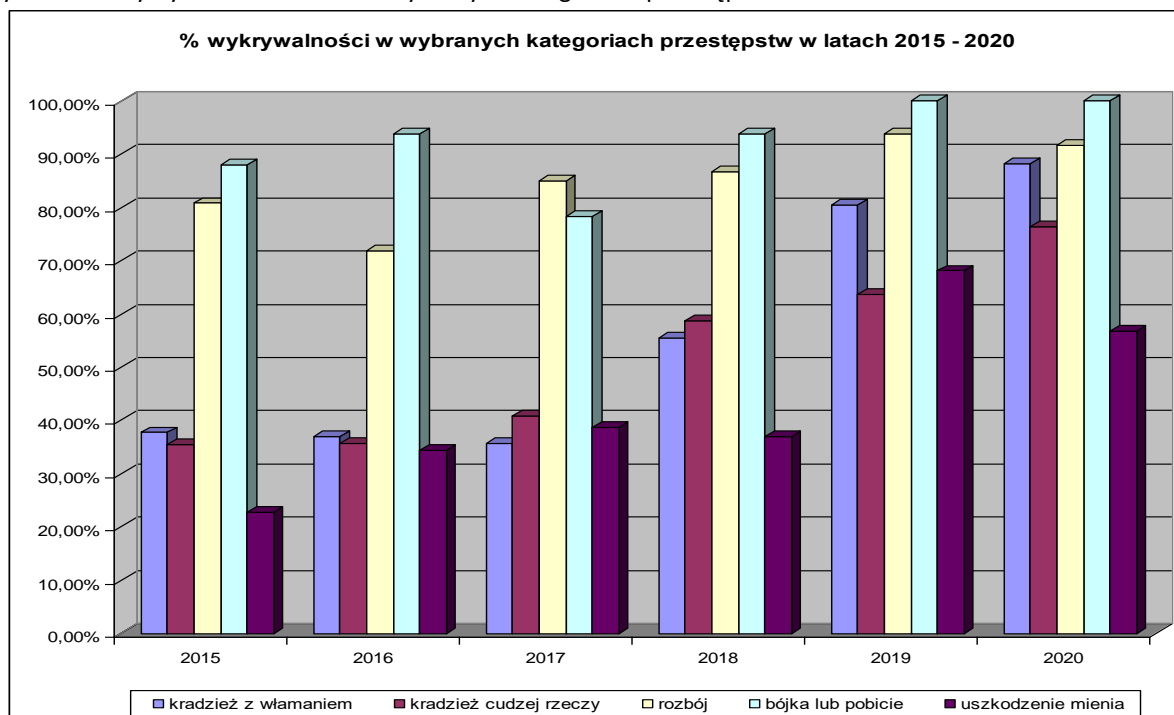
Zakres	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Przestępstwa stwierdzone ogółem	1153	972	1311	1084	1165	1090
Przestępstwa wykryte	922	721	1070	904	999	939
% wykrywalności	79,76 %	73,87 %	81,43 %	83,24 %	85,17 %	85,99 %
Podejrzani ogółem	697	529	544	602	626	579
Podejrzani nieletni	45	10	23	23	26	30
Pokrzywdzeni	633	663	771	649	815	792

Źródło: oprac. KMP, 2021.

Z danych KMP przedstawionych w Tabeli 4 wynika, iż przestępczość na terenie Zamościa utrzymuje się na porównywalnym poziomie od kilku lat. Natomiast wykrywalność przedstawiono na Wykresie 2.

¹ Za Wikipedia

Wykres 2. % wykrywalności w KMP w wybranych kategoriach przestępstw w latach 2015 - 2020

Źródło: oprac. KMP, 2021.

Kolejnym ważnym dla bezpieczeństwa publicznego obszarem działania KMP jest przestępczość nieletnich.

Tabela 5. Liczba nieletnich w ujęciu kategorii popełnionych przestępstw na terenie miasta Zamość latach 2015 – 2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem przestępstw	45	10	23	23	26	30
Kryminalnych	44	10	22	21	26	30
Gospodarczych	1	0	0	0	0	0
Wybrane kategorie przestępstw:						
Kradzież cudzej rzeczy	8	0	2	5	0	2
Kradzież z włamaniem	2	1	0	2	0	0
Rozbój i wymuszenie rozbójnicze	7	1	5	0	0	0
Uszczerbek na zdrowiu	4	3	5	0	4	3
Bójka lub pobicie	5	2	0	4	7	0
Uszkodzenie rzeczy	1	0	0	0	3	0
Narkotyki	12	3	4	9	6	10
Inne	6	0	7	3	6	15

Źródło: oprac. KMP, 2021.

Z danych zawartych w Tabeli 5 wynika, iż w 2015 roku w porównaniu z pozostałymi latami objętymi diagnozą, przestępczość nieletnich była najwyższa. W 2016 r. nastąpił gwałtowny spadek, a w kolejnych latach zjawisko ma tendencję raczej rosnącą. Z uwagi na specyfikę zjawiska, nie jest możliwe określenie skali zdarzeń w kolejnych latach.

2.2.2. Wykroczenia na terenie miasta i gminy Zamość

Wydział Ruchu Drogowego KMP Zamość obsługuje teren powiatu zamojskiego i nie ma możliwości wyodrębnienia danych tylko dla miasta Zamość. Stąd też dane odnośnie występowania wykroczeń dotyczą obszaru miasta i gminy Zamość, co daje pewien obraz tego zjawiska (Tabela 6).

Tabela 6. Struktura ujawnionych wykroczeń w KMP w Zamościu w latach 2015-2020

Rodzaj wykroczenia		Dane z lat					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
przeciw	porządkowi i spokojowi publicznemu	863	355	961	600	627	1152
	bezpieczeństwu osób i mienia	55	35	49	84	69	102
	bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	21323	19948	21429	21725	28316	27370
	osobie	0	0	1	5	0	1
	mieniu	871	845	1021	959	948	828
	obyczajności publicznej	483	221	735	293	403	419
	urządzeniom użytku publicznego	509	178	851	651	680	554
	przepisom o ochronie przyrody ochronie zwierząt rybactwie śródlądowym	11	2	17	7	8	9
	przepisom ustawy o wychowaniu w	1183	566	1690	1546	1377	1426
	innym przepisom	472	205	661	575	893	1854
	łącznie	25770	22355	27415	26445	33321	33715

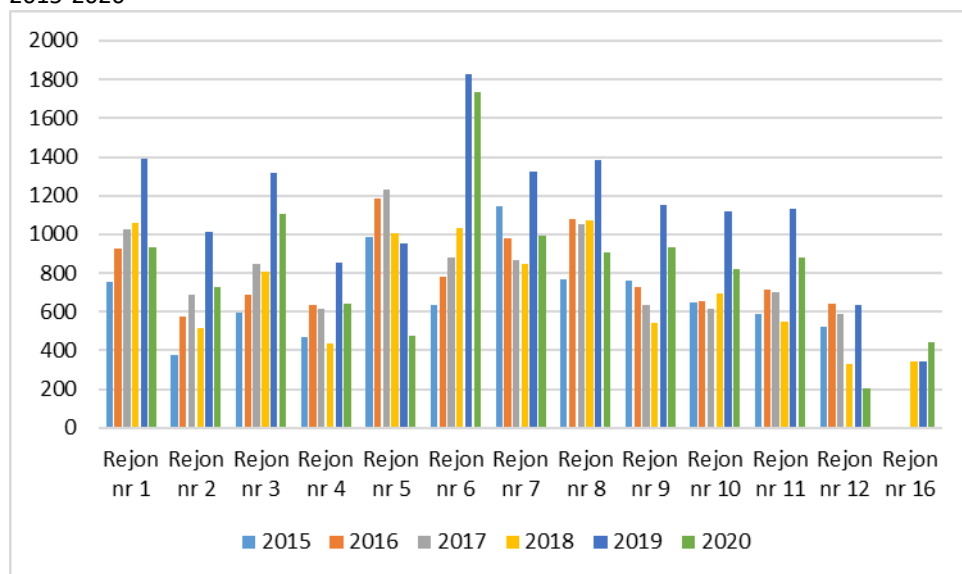
Źródło: oprac. KMP, 2021.

Z Tabeli 6 wynika, że odnośnie ujawniania wykroczeń można obserwować nierównomierną tendencję rosnącą.

2.2.3. Służba prewencyjna KMP

Podstawową formą pełnienia służby prewencyjnej KMP jest służba patrolowa i interwencyjna. W toku pełnionej służby realizowane są ustawowe zadania Policji nastawione przede wszystkim na zapobieganie występowaniu przestępstw i wykroczeń. Reagowanie na wszelkie naruszenia porządku publicznego, kontrola miejsc i rejonów zagrożonych oraz utrzymywanie stałego kontaktu ze społecznością nadzorowanego rejonu służbowego w celu systematycznego rozpoznawania potrzeb w zakresie podejmowanych działań policyjnych. Rozkład przestrzenny interwencji przedstawia Wykres 3.

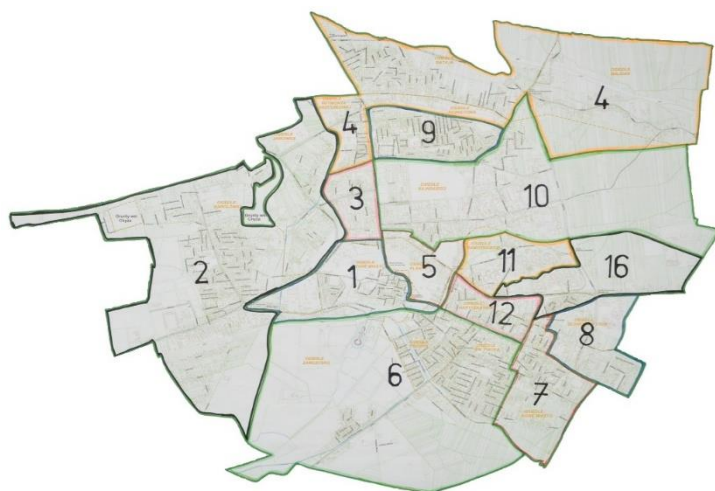
Wykres 3. Rozłożenie interwencji w poszczególnych rejonach dzielnicowych na terenie miasta zamość w latach 2015-2020

Źródło: oprac. KMP, 2021.

Niezależnie od gęstości zaludnienia na poszczególnych osiedlach, obserwuje się wzrost interwencji w pracy wszystkich dzielnicowych w ich rejonach, za wyjątkiem Rejonu 5 obejmującego Osiedle Planty.

Mapa 1. Rejony pracy dzielnicowych KMP

Rejony dzielnicowych w większości nie pokrywają się z granicami zamojskich osiedli. Największy wzrost interwencji na przestrzeni lat 2015-2019 wystąpił w Rejonie 6 obejmującym część osiedla: Zamczysko, Świętego Piątka oraz Promyk (w całości lub w większej części), a także w Rejonie 2 obejmującym osiedla: Karolówka i Janowice (w całości lub w większej części).

Źródło: oprac. KMP, 2021.

KMP Zamość podejmuje szereg działań reagując na pojawiające się zdarzenia zakłócające spokój, dzięki czemu wzrasta wykrywalność przestępstw i poziom zaufania publicznego.

2.2.4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Skala przemocy w rodzinie, jako zjawiska zachodzącego w środowisku zamkniętym, jest niezwykle trudna do oszacowania. Dlatego w 2017 roku przeprowadzono na terenie Zamościa badania ankietowe w celu oszacowania skali zjawiska przemocy w rodzinie. Wyniki badania można z pewną ostrożnością przełożyć na całą populację mieszkańców Zamościa. Z badań wynika, że co najmniej 6% ankietowanych jest zagrożonych przemocą w rodzinie, a 3% najprawdopodobniej doświadcza fizycznej przemocy w rodzinie. Najczęściej doświadczającymi przemocy fizycznej w rodzinie są dzieci (62,5 %). Taki rozkład wyników może być związany z procesem wychowawczym dzieci, w ramach którego mogą one doświadczać ze strony rodziców: uderzeń, policzkowania, wyzwisk i kontrolowania. Zachowania przemocowe o charakterze psychicznym były wskazywane przez ankietowanych częściej niż przemoc fizyczna. Z analizy ankiet wynika, iż 15 % ankietowanych doświadcza przemocy psychicznej w swoich rodzinach.

Ważnym elementem diagnozy problemu przemocy jest analiza danych zawartych w formularzach Niebieskich Kartach. Wypełnienie formularza następuje w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia o występowaniu przemocy w rodzinie. Rozpoczęcie procedury następuje w wyniku wypełnienia formularza Niebieskiej Karty przez jeden z pięciu uprawnionych ustawowo podmiotów tj. Policję, ośrodek pomocy społecznej, komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, placówki ochrony zdrowia i placówki oświatowe. Procedura Niebieskiej Karty konsoliduje działania różnych służb w celu przerwania przemocy w rodzinie w przypadku jej występowania. Procedura jest realizowana przez powołane przez Zespół Interdyscyplinarny grupy robocze do czasu ustania przemocy w rodzinie lub ustalenia, że brak jest podstaw do prowadzenia procedury.

Podstawowe dane związane z realizacją procedury Niebieskiej Karty w Zamościu obrazuje Tabela 7.

Tabela 7. Dane dotyczące realizacji procedury Niebieskiej Karty z lat 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I. realizowanych procedur NK w roku	284	201	183	299	285	273
I. NK założonych w danym roku	175	110	145	245	207	195
I. NK zamkniętych	190	162	130	221	204	126
w tym: z powodu braku podstaw do prowadzenia działań	110	59	101	157	117	67
I. spotkań grup roboczych	420	387	387	464	598	547
I. rodzin objętych działaniami	232	147	149	253	220	215

Źródło: oprac. Zespół Interdyscyplinarny w Zamościu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 2021.

Wypełnienie formularza Niebieskiej Karty następuje w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia o występowaniu przemocy w rodzinie, najczęściej w trakcie interwencji Policji w miejscu zdarzenia.

W związku z pandemią Covid-19 i wprowadzonymi ograniczeniami w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym pojawiły się czynniki, które stwarzają idealne warunki dla osób stosujących przemoc domową. Jednak z zestawienia Tabeli 8 nie wynika, aby okres izolacji na terenie Zamościa wpłynął na zwiększenie liczby zakładanych Niebieskich Kart. Niemniej izolacja sprzyja sytuacjom konfliktowym, stresowym, a to może pobudzać agresję u osób, które wcześniej miały skłonności do stosowania przemocy. Dlatego Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę przeprowadziła badania w celu poznania skali doświadczania przez młodzież

różnego rodzaju przemocy i krzywdzenia w okresie zamknięcia szkół od 25 marca 2020 do końca roku szkolnego. Badanie dotyczyło m.in temat dobrostanu młodzieży: samopoczucia i zadowolenia z życia. W badanym okresie 15% respondentów doznało przemocy ze strony rówieśników, a 10,8% ze strony bliskiej osoby dorosłej. Co 20 osoba (5,4%) była świadkiem przemocy wobec rodzica lub innego dziecka w rodzinie. Wyniki wskazują, iż ponad 30% badanej młodzieży odczuwało pogorszenie samopoczucia w pierwszym okresie pandemii. Ponadto, co czwarty respondent (27,2%) w wieku 13-17 lat doświadczył w okresie od połowy marca do końca czerwca co najmniej jednej z badanych form krzywdzenia. Na obecnym etapie trudno jest określić rzeczywistą skalę problemów wynikających z pandemii, natomiast nie można ignorować faktu, iż negatywne skutki społecznej izolacji już występują i będą występowały w dłuższej perspektywie czasowej.

2.2.5. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym jest istotnym elementem bezpieczeństwa publicznego i zależy od zachowania uczestników ruchu czyli w większości od mieszkańców Zamościa. Zdarzenia drogowe na terenie miasta przedstawiono w Tabeli 8.

Tabela 8. Zdarzenia drogowe na terenie miasta Zamość w latach 2015 – 2020

Zakres	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba wypadków	30	27	24	18	19	26
osoby zabite	0	3	1	1	1	1
osoby ranne	31	25	25	17	18	25
kolizje	641	771	819	848	831	648

Źródło: oprac. KMP, 2021.

Z zestawienia danych zwartych w Tabeli 8 wynika, że liczba wypadków ma tendencję nieznacznie malejącą.

2.2.6. Działania Straży Miejskiej Miasta Zamość

Straż Miejska realizuje swoje zadania w kilku obszarach. Jednym z nich jest zapewnienie bezpieczeństwa w miejscach publicznych i w miejscach zamieszkania. W ramach tego zadania strażnicy współpracują z Policją i innymi podmiotami ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego w celu ustalenia głównych problemów i zadań w tym zakresie.

Między innymi koordynują rozmieszczenie służb Policyjnych i Straży Miejskiej z uwzględnieniem zagrożeń występujących na danym terenie. Wspólnie prowadzą działania porządkowe w celu zapewnienia spokoju i porządku w miejscach zgromadzeń, imprez artystycznych, rozrywkowych, sportowych i innych obszarach publicznych.

Istotnym dla bezpieczeństwa publicznego zadaniem SM jest prowadzenie stałego monitoringu wizyjnego miasta za pomocą systemu kamer w celu ujawniania wszelkiego rodzaju naruszeń prawa i przekazywanie ich na bieżąco do dyżurnego SM i KMP. Działania Straży zmierzające do utrzymania bezpieczeństwa publicznego przedstawia Tabela 9.

Tabela 9. Działania Straży Miejskiej Miasta Zamość w obszarze bezpieczeństwa publicznego w latach 2015 - 2020

lp.	Działania SM	Dane z lat					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Wykroczenia określone w art. 43 ust.1 Ustawa o WTiPA ²	347	718	333	347	378	271
2	Mandaty karne z art.43 ust.1 Ustawa o WTiPA	131	341	95	81	93	52
3	Wnioski do Sądu Rejonowego z art.43 ust.1 Ustawa o WTiPA	22	26	11	1	12	5
4	Osoby nietrzeźwe odwiezione do ODON ³	212	244	286	234	413	115
5	Osoby nietrzeźwe odwiezione do miejsca zamieszkania	32	19	41	22	25	25
6	Interwencje dotyczące zakłócania porządku publicznego	1109	341	228	199	195	135
7	Mandaty karne za zakłócenie porządku publicznego art. 51§1 KW ⁴	101	187	93	65	97	6
8	Mandaty karne za zakłócenie porządku publicznego art. 51§2 KW ⁵	88	132	82	56	88	7

Źródło: oprac. SM MZ, 2021.

Działania podejmowane przez Straż Miejską wynikają z częstości występowania zakłócenia ładu i porządku publicznego.

Tabela 10. Wydatki Straży Miejskiej w latach 2015-2020

WYDATKI – środki z budżetu		Dane z lat					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Wynagrodzenia i składki od nich naliczane	1 453 468,12	1 572 423,32	1 709 713,10	1 892 301,15	2 178 829,25	2 031 114,97
2	Świadczenia na rzecz osób fizycznych	27 297,97	34 719,05	39 029,86	53 299,43	65 320,93	43 282,64
3	Wydatki na realizację zadań statutowych	200 035,84	247 212,6	203 838,25	288 741,86	291 237,61	217 417,56
4	Wydatki majątkowe	88 030,50	0	14 883,00	133 996,00	0	190 810,50
	OGÓŁEM	1 768 832,43	1 854 354,97	1 967 464,21	2 368 338,44	2 535 387,79	2 482 625,67

Źródło: oprac. SM MZ, 2021.

Utrzymanie Straży Miejskiej jest zadaniem Miasta Zamość (Tabela 10). Strażnicy Miejscy biorą udział w posiedzeniach Zarządów Osiedli i udzielają bieżącej pomocy w rozwiązywaniu problemów zgłoszonych przez mieszkańców. Przeorganizowanie funkcjonowania Straży Miejskiej poprzez wyodrębnienie zadań Strażników dzielnicowych umożliwiło poprawę bezpośredniego kontaktu z Przewodniczącymi Osiedli oraz mieszkańcami w formie bieżących reakcji i podejmowania działań profilaktycznych. Ważnym obszarem zadań realizowanych przez SM jest zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach, w tym codzienny nadzór nad przejściami dla pieszych w rejonach szkół. SM na bieżąco współpracuje z Kierownikiem Schroniska dla Zwierząt i Powiatowym Lekarzem Weterynarii w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego przed bezpańskimi psami. SM reaguje na wszelkiego rodzaju naruszenia prawa ruchu drogowego, w szczególności w zakresie drożności dróg dojazdowych dla Pogotowia, Straży Pożarnej i służb komunalnych. Działania interwencyjne i prewencyjne realizowane przez Straż Miejską przyczyniają się do poprawy stanu bezpieczeństwa mieszkańców i będą kontynuowane w dalszej perspektywie czasowej.

² Ustawa o WTiPA -Ustawa o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi

³ ODON - Ośrodek dla Osób Nietrzeźwych

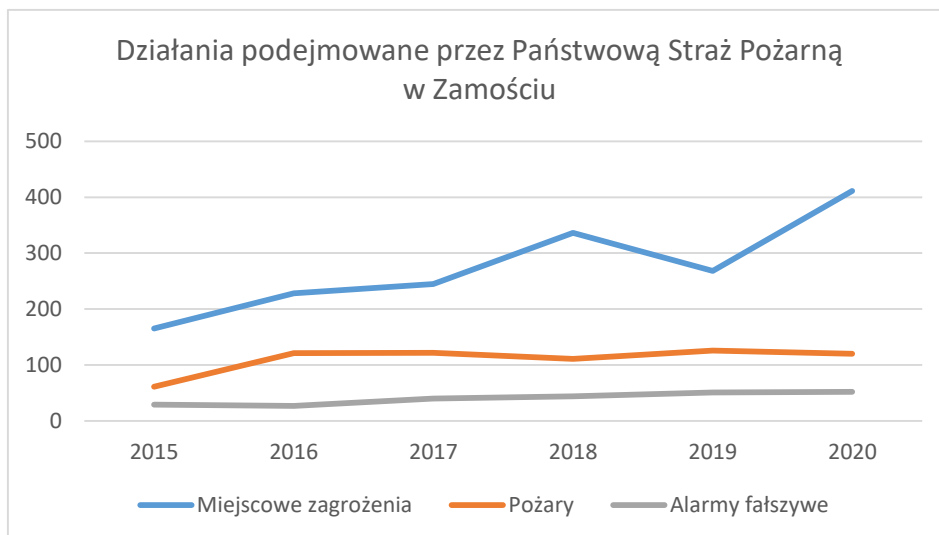
⁴ art.,51§1 Kodeks Wykroczeń-zakłócanie porządku publicznego

⁵ art.51§2 Kodeks Wykroczeń-zakłócanie porządku publicznego pod wpływem alkoholu

2.2.7. Działalność Państwowej Straży Pożarnej w Zamościu

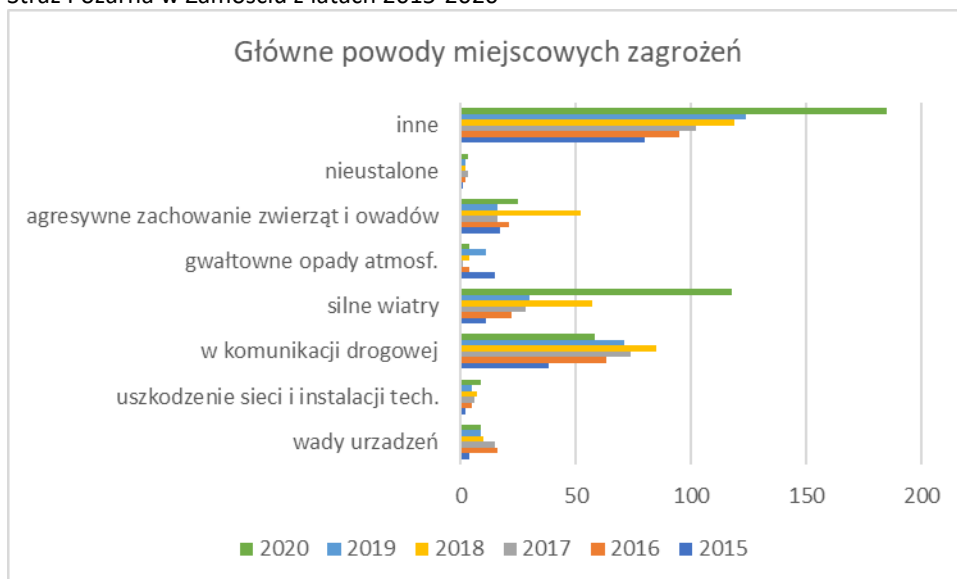
Państwowa Straż Pożarna w Zamościu jest to zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami.

Wykres 4. Działania podejmowane przez Państwową Straż Pożarną w Zamościu z lat 2015-2020

Źródło: oprac. PSP, 2021.

Wykres 5. Główne powody miejscowych zagrożeń w związku, z którymi działania podejmowała Państwowa Straż Pożarna w Zamościu z lat 2015-2020

Źródło: oprac. PSP, 2021.

Jak wynika z Wykresu 4 i 5 Straż Pożarna nie tylko gasi pożary. Głównym ich zadaniem jest walka z klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami, głównie wypadkami komunikacyjnymi. Dużym odsetkiem są działania medyczne. Straż Pożarna pełni istotną funkcję w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym, który skupia nie tylko jednostki

ochrony przeciw pożarowej, ale także inne służby, instytucje i podmioty mające na celu współpracę w zakresie ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska.

2.2.8. Świadczenia finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia

Na terenie Zamościa zakontraktowanych jest każdego roku szeroki wachlarz świadczeń zdrowotnych. Większość z nich pozostaje na tym samym poziomie od 2015 roku, natomiast liczba świadczeniodawców w rodzaju: „Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień” od 2015 roku wzrosła o ponad 40 %, co nie przekłada się na wzrost dostępności do pomocy lekarza psychiatry (Tabela 11). Z posiadanych informacji wynika, iż na terenie Zamościa nie jest świadczona pomoc specjalistyczna przez psychiatrę dziecięcego finansowana przez NFZ, pomimo rosnącego zapotrzebowania na tego rodzaju pomoc.

Tabela 11. Liczba świadczeniodawców finansowanych w ramach NFZ na terenie Zamościa z podziałem na rodzaj świadczenia w latach 2015-2019

Lp.	Wyszczególnienie	Dane z lat				
		2015	2016	2017	2018	2019
1	Podstawowa opieka zdrowotna	35	35	36	38	37
2	Ambulatoryjna opieka specjalistyczna	25	25	25	25	26
3	Leczenie szpitalne	5	6	6	6	6
4	Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	4	4	4	4	7
5	Rehabilitacja lecznicza	9	9	9	9	9
6	Leczenie stomatologiczne	26	26	27	22	22
7	Profilaktyczne programy zdrowotne	2	2	3	3	3
8	Świadczenia zdrowotne kontraktowane odrębnie	3	4	4	5	5
9	Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze	3	3	3	3	3
10	Opieka paliatywna i hospicyjna	2	2	2	2	2
11	Pomoc doraźna i transport sanitarny	1	1	1	1	1

Źródło: oprac. NFZ, 2020.

Na uwagę zasługuje fakt, iż w okresie 2015-2019 zmalała liczba świadczeniodawców w zakresie „Leczenie stomatologiczne”.

Z danych NFZ wynika, iż z terenu Zamościa każdego roku ze świadczeń finansowanych Funduszu korzysta zbliżona liczba osób (Tabela 12).

Tabela 12. Liczba pacjentów z miasta Zamość korzystająca ze świadczeń finansowanych w ramach NFZ w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Dane z lat				
	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba pacjentów	160 802	162 216	162 708	162 256	164 348

Źródło: oprac. NFZ, 2020.

W 2020 roku pojawiło się nowe zagrożenie dla zdrowia publicznego, spowodowane przez wirus SARS-CoV-2. System opieki zdrowotnej stanął w obliczu konieczności zabezpieczenia społeczeństwa przed nie do końca poznany zagrożeniem, a jednocześnie utrzymania dostępności świadczeń zdrowotnych dla wszystkich potrzebujących. Wpływ

epidemii na realizację świadczeń zależała od skali działalności i profilu podmiotów leczniczych. Liczba świadczeń spadła w miesiącach marzec, kwiecień, maj 2020 roku o 20% do 70% u różnych świadczeniodawców. W tym okresie możliwe było wykorzystanie wprowadzonych wcześniej rozwiązań w dziedzinie e-zdrowia – przede wszystkim e-zwolnienia, teleporady i e-recepty. Umożliwiło to zmianę formy udzielania świadczeń i utrzymanie ich dostępności.

Niepokój o zdrowie własne i najbliższych, niepewność jutra i lęk o przyszłość czy życie w ciągłym stresie to główne aspekty psychologiczne pandemii, których nie można lekceważyć. Stałe wielomiesięczne napięcia emocjonalne mogą mieć wpływ na funkcjonowanie mieszkańców Zamościa w dalszej perspektywie czasowej i wymagać szerszego wsparcia specjalistycznego, zwłaszcza w obszarze zdrowia psychicznego.

2.2.9. Działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zamościu

Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna realizuje szereg zadań mających na celu ograniczanie rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, m.in. monitoruje sytuację epidemiologiczną poprzez prowadzenie rejestru chorób zakaźnych zgłaszanych przez lekarzy oraz kontrolę wykonawstwa szczepień ochronnych. Pod nadzorem Stacji znajduje się ogółem 308 podmiotów leczniczych w mieście Zamościu.

Prowadzi dochodzenia epidemiologiczne w celu ustalenia źródeł zachorowań i podejmuje działania przeciwepidemiczne mające na celu przerwanie dróg szerzenia się zakażeń. Zestawienie zachorowań na wybrane choroby zakaźne zawiera Tabela 13.

Tabela 13. Dane dotyczące zachorowań na wybrane choroby zakaźne w mieście Zamość w latach 2015 -2020

Jednostka chorobowa	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Grypa	2 775	4 414	10 051	9 091	11 183	6151
Gruźlica	15	8	9	15	10	7
Odra	0	0	0	1	0	0
Ospa wietrzna	289	466	113	230	336	87
Salmonella	2	8	34	3	9	7
Meningokoki	1	0	1	0	0	0
Streptococcus Pneumoniae	1	2	1	1	8	1
Borelioza	13	37	47	63	42	27
WZW B	1	3	0	1	0	0
WZW C	1	7	4	0	6	1
Clostridium difficile	31	33	67	97	101	58

Źródło: oprac. PSSE, 2021.

Stacja uczestniczy w dystrybucji szczepionek, przeznaczonych do uodpornienia populacji. Szczepienia ochronne na terenie Zamościa wykonywane są zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych. Szczepienia obowiązkowe prowadzone są u dzieci i młodzieży w wieku 0 – 19 lat. Stacja prowadzi dystrybucję preparatów szczepionkowych dla punktów szczepień, nadzoruje warunki przeprowadzania szczepień oraz gospodarkę preparatami.

Ważnym elementem działania PSSE są przeprowadzone badania jakości wody w różnych obszarach np. przeznaczonej do spożycia, w kąpielisku na zalewie zamojskim, w Krytej Pływalni OSiR (Tabela 14).

Tabela 14. Dane dotyczące badania jakości wody zrealizowane przez PSSE w latach 2015- 2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba próbek wody przeznaczonej do spożycia	45	41	23	24	20	27
w tym stan sanitarno-higieniczny wodociągu Zamość oceniono jako dobry	45	41	23	24	20	27
liczba próbek wody w kąpielisku na zalewie zamojskim	1	1	1	1	1	0
w tym stan sanitarno-higieniczny kąpieliska oceniono jako dobry	1	1	1	1	1	0 (kąpielisko nie funkcjonowało)
liczba badań próbek wody w Krytej Pływalni OSiR	98	71	6	12	6	6
w tym stan sanitarno-higieniczny pływalni oceniono jako dobry	98	71	6	12	6	6
liczba badań próbek wody w obiektach użyteczności publicznej (woda ciepła pod kątem obecności bakterii Legionella sp.)	24	53	52	25	25	13
w tym stan sanitarno-higieniczny ocenianych obiektów użyteczności publicznej oceniono jako dostateczny	24	53	52	25	25	13

Źródło: oprac. PSSE, 2021.

Z powyższego zestawienia wynika, iż jakość wody badanej przez PSSE we wszystkich obszarach jest dobra lub dostateczna, co potwierdzają przeprowadzane badania.

PSSE przeprowadza kontrole w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach, innych placówkach oświatowo-wychowawczych, szkołach wyższych i ośrodkach wypoczynku, a także higieny procesów nauczania (Tabela 15).

Tabela 15. Dane dotyczące placówek pod nadzorem PSSE i przeprowadzonych kontroli w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba placówek ogółem	104	107	105	115	119	121
Liczba kontroli w placówkach ogółem	104	95	83	92	87	44
Liczba wydanych decyzji w celu poprawy warunków higieniczno-sanitarnych	6	6	6	14	20	12
Liczba placówek nauczania i wychowania ogółem	79	79	78	80	84	102
Liczba placówek przedszkolnych (przedszkola, punkty przedszkolne, żłobki, kluby dziecięce)	25	27	29	29	32	31
Liczba kontroli w placówkach przedszkolnych	23	25	27	29	30	10
Liczba placówek przedszkolnych, w których stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia	4	1	2	6	7	3
Liczba placówek nauczania (szkoły podstawowe, gimnazja, zespoły szkół, szkoły ponadgimnazjalne i policealne, placówki kształcenia ustawicznego)	30	29	26	28	28	37
Liczba kontroli w placówkach nauczania	20	19	10	15	9	16
Liczba placówek nauczania, w których stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia	4	3	4	5	5	1

Liczba placówek opiekuńczych i wychowania pozaszkolnego (ośrodki rehabilitacyjno-edukacyjno-wychowawcze, warsztaty terapii zajęciowej, domy kultury, placówki wsparcia dziennego, szkoły muzyczne, centrum edukacji, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, internaty, bursy, domy dziecka, pogotowie opiekuńcze, schroniska młodzieżowe, sala zabaw, ośrodki szkolno-wychowawcze)	19	19	19	19	19	30
Liczba kontroli w placówkach opiekuńczych i wychowania pozaszkolnego	5	6	7	5	4	4
Liczba placówek opiekuńczych i wychowania pozaszkolnego, w których stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia	2	3	1	1	2	0
Liczba szkół wyższych i domy studenta	4 (3 szkoły, 1 dom)	4 (3 szkoły, 1 dom)	4 (3 szkoły, 1 dom)	4 (3 szkoły, 1 dom)	4 (3 szkoły, 1 dom)	4 (3 szkoły, 1 dom)
Liczba kontroli w szkołach wyższych	3	1	2	1	2	3 (dom studenta)
Liczba placówek wyższych, w których stwierdzono nieprawidłowości	0	0	0	1	2	1 (dom studenta)
Liczba placówek letniego i zimowego wypoczynku	25	28	27	35	35	19
Liczba kontroli w placówkach letniego i zimowego wypoczynku	19	21	21	24	22	11
Liczba placówek letniego i zimowego wypoczynku, w których stwierdzono nieprawidłowości	3	1	1	1	1	3

Źródło: oprac. PSSE, 2021.

Większość kontrolowanych placówek nie jest dostosowana do potrzeb wynikających z niepełnosprawności ruchowej dzieci i młodzieży, a część placówek posiada dostosowany dla osób niepełnosprawnych tylko parter (podjazd, dostosowane pomieszczenia higieniczno-sanitarne). Do szkół, które nie są dostosowane do niepełnosprawności ruchowej dzieci i młodzieży nie uczęszczają osoby niepełnosprawne ruchowo. W ramach kontroli przeprowadzono ocenę poprawności rozmieszczenia dzieci i uczniów w odpowiednich meblach, zgodnie z obowiązującymi normami oraz oceniono tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych pod kątem zachowania zasad higieny pracy umysłowej. Część szkół nie posiada warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, uczniowie korzystają z obiektów sportowych poza budynkiem szkoły (np. boiska innych szkół, stadion OSiR). Stan sanitarny placówek dla dzieci i młodzieży sukcesywnie ulega poprawie, jednak zakres prowadzonych prac remontowych w placówkach jest niewystarczający w stosunku do potrzeb.

PSSE w Zamościu w latach 2015-2020 koordynowała oraz realizowała 12 programów edukacyjnych, których organizatorami byli Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie oraz Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Lublinie przy współpracy ze stowarzyszeniami i fundacjami. Oferta programowa uzależniona jest od głównych organizatorów - GIS oraz WSSE, którzy biorą m.in. pod uwagę aktualne problemy w zakresie zdrowia publicznego, dobre opracowanie metodyczne i merytoryczne, a także zapewnienie atrakcyjnego oprzyrządowania dla uczestników programów. Programy skierowane były do dzieci, uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli (Tabela 16).

Tabela 16. Liczba placówek z terenu miasta Zamość i powiatu zamojskiego, w których realizowano programy w latach 2014-2020

Nazwa programu edukacyjnego	Dane z lat					
	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020
„Trzymaj Formę!” Program skierowany do uczniów klas V-VIII szkół podstawowych.	38	35	38	39	43	43

Cel - edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków						
Liczba uczestników	5276	5416	5719	6902	6335	6959
„Czyste powietrze wokół nas” Program adresowany do dzieci 5 i 6 letnich. Cel - ochrona dzieci przed biernym paleniem	69	72	68	69	71	62
Liczba uczestników	4333	3890	4563	4493	4122	2781
„Bieg po zdrowie” Program adresowany do dzieci w IV klasie szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9-10 lat). Cel - opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży			16	22	30	30
Liczba uczestników			656	895	1232	993
„Nie Pal Przy Mnie, Proszę” Program skierowany do uczniów klas I-III oraz rodziców, Cel - zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie	54					
Liczba uczestników	5043					
„Znajdź właściwe rozwiązanie” Program skierowany do uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum. Cel - zapobieganie paleniu tytoniu wśród uczniów.	32					
Liczba uczestników	3940					
„Moje Dziecko Idzie do Szkoły” program skierowany do rodziców i uczniów klas I szkoły podstawowej	54	71				
Liczba uczestników	3301	4869				
„Pierwszy dzwonek” Program skierowany do dzieci i młodzieży szkolnej oraz ich rodziców. Cel - zwiększenie wiedzy w zakresie dróg zakażenia meningokokami grupy C	12					
Liczba uczestników	1189					
„Wybierz życie – pierwszy krok” Program edukacyjny dla uczniów szkół ponadpodstawowych Cel - profilaktyka raka szyjki macicy i zakażeń HPV.	18	22	25	27	25	26
Liczba uczestników	3584	3612	4229	3908	4222	1397
„ARS, czyli jak dbać o miłość ?” Program skierowany do młodzieży szkół średnich. Cel - ograniczenie używania substancji psychoaktywnych	17	22	17	13	15	8
Liczba uczestników	940	1778	1449	896	861	326
„Podstępne WZW” Program skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych Cel - profilaktyka zakażeń HAV, HBV i HCV,				6	10	13
Liczba uczestników				617	2432	1981
„Znamię! Znam je ?” Program skierowany do uczniów szkół średnich Cel - upowszechnienie wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka				6	10	13
Liczba uczestników				820	2376	2642
„Skąd się biorą produkty ekologiczne? ” Ogólnopolski program edukacyjny dla przedszkoli, dla dzieci 5–6 letnich, nauczycieli przedszkolnych, rodziców i opiekunów dzieci						17
Liczba uczestników						1128

Źródło: oprac. PSSE, 2021.

Koordynatorzy przedszkolni i szkolni do realizacji programów w placówkach przygotowywani byli w różnych formach m.in. szkoleń, konferencji, porad metodycznych. Każda placówka otrzymywała oprzyrządowanie w zależności od realizowanego programu; dla realizatorów, dzieci, uczniów, rodziców oraz nauczycieli. Poszczególne edycje wzbogacano o różnego rodzaju konkursy (wiedzy, plastyczne, na projekty edukacyjne, memy, spoty, komiks).

Z danych przekazanych przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Zamościu wynika, iż w 2020 roku liczba osób z potwierdzonym zakażeniem SARS CoV-2 wynosiła 1966, a hospitalizowanych z tego powodu było 225 osób. Prawie 15 tysięcy osób na terenie Zamościa poddanych było kwarantannie, a 303 osoby objęte były nadzorem

epidemiologicznym. Ogniska epidemiczne znajdowały się w szpitalach i domu pomocy społecznej.

2.2.10. Programy polityki zdrowotnej realizowane przez Miasto Zamość

Miasto Zamość podjęło szereg działań w zakresie profilaktyki chorób poprzez finansowanie szczepień ochronnych dla mieszkańców. Zakres zrealizowanych programów przedstawia Tabela 17.

Tabela 17. Programy polityki zdrowotnej Miasta Zamość realizowane w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nazwa programu	program profilaktyki zakażeń pneumokokowych	program szczepień przeciwko HPV dla rocznika z 2004 r.	program szczepień przeciwko HPV dla rocznika z 2005 r.	program szczepień przeciwko HPV dla rocznika z 2006 r.	programy nie były realizowane	programy nie były realizowane
Liczba adresatów	241	116	103	73	0	0
Koszt	60 250	37120	30 750	21 750	0	0

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

Stałym elementem działalności Miasta w dziedzinie opieki zdrowotnej mieszkańców jest zlecenie zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia organizacjom pozarządowym w następującym obszarze:

- edukacja i wczesna rehabilitacja osób z chorobami nowotworowymi,
- prowadzenie działań z zakresu edukacji zdrowotnej i promocji zdrowego stylu życia,
- działania z zakresu rehabilitacji społecznej i zdrowotnej osób niepełnosprawnych,
- wszechstronna aktywizacja seniorów.

Tabela 18. Wysokość udzielonych dotacji w latach 2015-2020

Dane	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba organizacji	10	8	11	8	9	3
Kwota dotacji (w zł)	60 000	60 000	60 000	60 000	80 000	22 000

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

Z Tabeli 18 wynika, iż Miasto Zamość w latach 2015-2019 średnio każdego roku przyznawało dotację 9 organizacjom pozarządowym na realizację zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia. W roku 2020 z uwagi na panujący stan zagrożenia epidemiologicznego tylko 3 organizacje pozarządowe realizowały działania w obszarze zdrowia.

2.2.11. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami

Problemy alkoholowe

Wśród problemów społecznych występujących w Polsce te związane z alkoholem stanowią jedno z największych wyzwań. Spożywanie alkoholu, w szczególności w nadmiernej ilości wywołuje szkody zdrowotne, społeczne i ekonomiczne. Skala problemów alkoholowych

jest duża z uwagi na wielkość populacji konsumentów napojów alkoholowych oraz osób przekraczających normy picia o niskim ryzyku szkód.

Badania zrealizowane na przełomie 2014 i 2015 r. wskazują, że do konsumentów napojów alkoholowych w kraju zalicza się 89,7% badanych.⁶ W ostatnich latach średnie spożycie czystego alkoholu na jednego mieszkańca przekroczyło 9 l rocznie.⁷ W województwie lubelskim prawie 65% deklaruje bieżące spożywanie alkoholu.⁸ W 2016 r. w Zamościu 80% dorosłych mieszkańców miasta przyznawało się do jego konsumpcji. W kraju, w województwie, jak i w mieście najbardziej popularnym napojem alkoholowym jest piwo.⁹

Według danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych większość konsumentów alkoholu spożywa go na poziomie niskiego ryzyka szkód, jednak ponad 11% dorosłych Polaków nadużywa alkoholu tzn. pije go w sposób powodujący szkody zdrowotne i społeczne. Do grupy tej zalicza się osoby nieuzależnione (określone jako osoby pijące szkodliwie) i uzależnione od alkoholu. Grupa osób najwięcej pijących (powyżej 12 l 100% alkoholu rocznie), stanowiąca 7,3% konsumentów napojów alkoholowych spożywa aż 40,1% całego wypijanego alkoholu.¹⁰ Szacowanie w Zamościu liczby osób przekraczających normy picia o niskim ryzyku szkód może odbywać się w oparciu o realizację w latach 2011 - 2017 programu wczesnego rozpoznawania i interwencji wobec pacjentów podstawowej opieki zdrowotnej. Średnio ok. 13% osób uczestniczących w programie to osoby pijące alkohol ryzykownie i szkodliwie, niecałe 1,5% to grupa konsumentów, u których zachodzi podejrzenie uzależnienia. Przyjmuje się na podstawie badań empirycznych, że 2,4% dorosłych mieszkańców naszego kraju (ponad 600 tys. osób) spełnia kryteria uzależnienia od alkoholu. Dla Zamościa jest to populacja ok. 1270 osób. Osoby dorosłe żyjące w najbliższym otoczeniu osób uzależnionych, generujące szkody w różnych obszarach zdrowia stanowią według szacunków PARPA ok. 4% populacji. W przypadku Zamościa byłoby to ok. 2530 osób. Dzieci, które wymagają różnego rodzaju oddziaływań kompensacyjnych z powodu problemu alkoholowego w rodzinie stanowią ok. 4% populacji. Według tych szacunków obejmują one w Zamościu grupę ok. 2530 osób.

Osoby uzależnione od alkoholu oraz członkowie ich rodzin korzystają z pomocy specjalistycznej w Poradni Leczenia Uzależnień w Centrum Zdrowia Psychicznego w Zamościu (Wykres 6).

⁶ Raport Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych, 2015

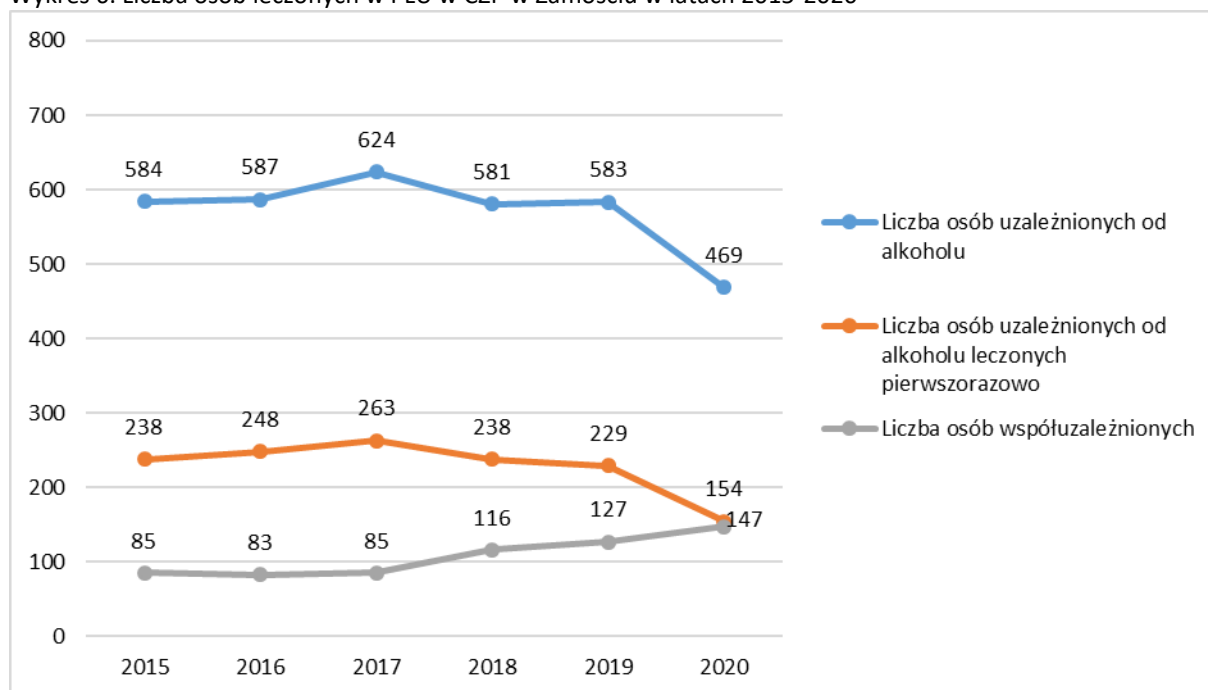
⁷ www.parpa.pl

⁸ Raport z badania społecznego Diagnoza województwa lubelskiego w zakresie używania substancji psychoaktywnych wśród osób dorosłych oraz dostępności oferty pomocowej w obszarze przeciwdziałania uzależnieniu od substancji psychoaktywnych, 2019

⁹ Diagnoza problemów uzależnień na terenie miasta Zamościa, 2016

¹⁰ www.parpa.pl

Wykres 6. Liczba osób leczonych w PLU w CZP w Zamościu w latach 2015-2020

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

O skali problemów alkoholowych w środowisku lokalnym świadczą także dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (Tabela 20). W wyniku uzależnienia od alkoholu dochodzi do zachowań ryzykownych, które powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny oraz systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego. Rodziny oraz inne podmioty wobec osób nadużywających alkoholu mogą składać wnioski do Komisji o podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego (Tabela 19).

Tabela 19. Liczba wniosków dot. mieszkańców Zamościa, złożonych do MKRPA w latach 2015-2020, o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wniosków	116	117	102	139	117	150
- w tym zgłoszonych kobiet	18	16	19	16	15	18
- w tym zgłoszonych mężczyzn	98	101	83	123	102	132
Liczba wniosków złożonych przez ODON	37	47	32	79	65	78
Liczba spraw skierowanych do sądu w ramach wniosków złożonych w danym roku	16	13	12	31	27	19

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

Spożywanie alkoholu jest nadal najbardziej rozpowszechnionym zachowaniem ryzykownym wśród nastolatków (badania ESPAD, HBSC, Badania Mokotowskie). Jednak ogólnopolskie badanie ESPAD z 2019 r. potwierdziło zapoczątkowany w 2015 r.

spadek rozpowszechniania picia alkoholu wśród młodzieży szkolnej.¹¹ Również zmiany na terenie województwa lubelskiego zaobserwowane pomiędzy pomiarem przeprowadzonym w 2015 i 2019 r. mają pozytywny charakter. ¹²W badaniach przeprowadzonych na terenie Zamościa w 2016 roku, 44% uczniów zamojskich szkół przyznało się do spożywania alkoholu. Najczęściej bez względu na grupę wiekową pierwsze spożycie alkoholu miało miejsce ze znajomymi na podwórku i w czasie imprezy towarzyskiej. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym jest piwo. 14% ankietowanych uczniów spożywa alkohol raz, dwa razy w miesiącu. Niepokojący jest fakt, że 3% uczniów pije alkohol kilka razy w tygodniu, 1% codziennie, 6% zdarza się często wypić zbyt dużą liczbę alkoholu. Uczniowie piją najczęściej u znajomych lub na świeżym powietrzu. Młodzież sięga po alkohol dla towarzystwa i chęci lepszej zabawy. Prawie połowa uczniów uważa, że z łatwością mogłaby zdobyć alkohol (45%), kupując im przede wszystkim starsi koledzy. Najczęściej młodzież zaopatruje się w sklepach osiedlowych (48% wskazań). Porównując wyniki badań zrealizowanych w 2016 r. do wyników badań z 2011r. można zaobserwować pozytywne trendy np. spadek liczby uczniów sięgających po alkohol, wzrost wieku pierwszego kontaktu z alkoholem, spadek liczby uczniów pijących codziennie. ¹³

Problemy narkomanii

Narkotyki w potocznym rozumieniu określa się jako substancje psychoaktywne inne niż alkohol i nikotyna, zarówno nielegalne, jak i legalne takie jak leki uspokajające i nasenne oraz substancje wziewne. Jednym z podstawowych źródeł danych o skali używania substancji psychoaktywnych są reprezentatywne ogólnopolskie badania w populacji generalnej. Wyniki tych badań potwierdzają, że używanie narkotyków jest o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie prawie 90%, podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4%. Grupa wiekowa, w której rozpowszechnianie narkotyków jest największe to 15-34 lata. Najbardziej popularnym narkotykiem jest marihuana. W ostatnich latach w kraju nastąpiły duże zmiany w zakresie zażywania narkotyków w związku z pojawieniem się nowych substancji psychoaktywnych (NSP).¹⁴ W województwie lubelskim prawie 34% osób deklaruje bieżące używanie narkotyków.¹⁵ Dorośli zamościanie w 2016 r. o używanie narkotyków twierdząco odpowiedzieli na poziomie 2%.¹⁶ Szacowana liczba problemowych użytkowników narkotyków w kraju to 100 109 osób.¹⁷ Ostatnią próbę oszacowania problemowych użytkowników narkotyków na terenie województwa lubelskiego dokonano w 2019 r. w badaniu ESPAD w ramach problemów związanych z intensywnym używaniem przetworów konopi. ¹⁸

¹¹ Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r., 2020

¹² Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie lubelskim w 2019 r., 2019

¹³ Diagnoza problemów uzależnień na terenie miasta Zamościa, 2016

¹⁴ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, 2019

¹⁵ Raport z badania społecznego Diagnoza województwa lubelskiego w zakresie używania substancji psychoaktywnych wśród osób dorosłych oraz dostępności oferty pomocowej w obszarze przeciwdziałania uzależnieniu od substancji psychoaktywnych

¹⁶ Diagnoza problemów uzależnień na terenie miasta Zamościa, 2016

¹⁷ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, 2019

¹⁸ Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r., 2020

Na terenie Zamościa osoby eksperymentujące, używające i uzależnione od narkotyków oraz członkowie ich rodzin mogą skorzystać ze specjalistycznej pomocy w Poradni Leczenia Uzależnień w Centrum Zdrowia Psychicznego (Tabela 20).

Tabela 20. Leczeni w trybie ambulatoryjnym w PLU (zaburzenia spowodowane używaniem środków psychoaktywnych) w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem grupy F11 –F19 wg ICD - 10 ¹⁹	147	150	159	110	97	69
Leczeni po raz pierwszy w życiu	97	101	84	52	48	23
Leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku 0-18 lat	22	18	6	6	6	9
Współuzależnienie	79	78	83	59	37	24

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

Obserwacja dynamiki osób leczących się w Poradni w latach 2015-2020 wskazuje na spadek liczby osób korzystających z usług placówki. Użytkownicy narkotyków oraz członkowie ich rodzin, mogą skorzystać na terenie Zamościa ze specjalistycznej pomocy świadczonej w Punkcie konsultacyjno – informacyjnym prowadzonym przez Zamojskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Tabela 21. Liczba osób korzystających z usług w punkcie konsultacyjno-informacyjnym w latach 2015- 2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób	102	97	103	107	98	72
Osoby z problemem narkomanii	33	20	36	42	37	20
Dorośli członkowie rodziny osób z problemem narkomanii	46	60	67	65	61	52

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021

Dynamika liczby osób korzystających z usług punktu w latach 2015-2020 jest raczej stabilna i wskazuje tylko niewielkie wahania, za wyjątkiem roku 2020, w którym najprawdopodobniej z powodu ograniczeń w kontaktowaniu się, nastąpił spadek liczby osób korzystających z usług w punkcie. (Tabela 21).

Przetwory konopi to najczęściej spotykany narkotyk we wzorach używania substancji psychoaktywnych przez młodzież. Wyniki badań ogólnopolskich z 2019 r. napawają optymizmem.²⁰ Na terenie województwa lubelskiego porównanie wyników badań przeprowadzonych w 2015 i 2019 r. wskazuje również na trend pozytywny.²¹ W zrealizowanym 2016 r. w Zamościu badaniu 92% uczniów deklaruje, że nie zażywa narkotyków. „Wiodący” model sięgania po narkotyki ma charakter eksperymentowania – raz, dwa razy w życiu. Na pytanie o wiek inicjacji narkotykowej najczęściej padło odpowiedzi wskazujących kategorię powyżej 15 lat. Inicjacja narkotykowa uczniów odbyła się najczęściej ze znajomymi na podwórku, i w czasie imprezy towarzyskiej. Główny powód sięgnięcia po narkotyki, to ciekawość i chęć wpłynięcia na myśli i emocje. Najbardziej popularna wśród uczniów jest marihuana i haszysz. Uczniowie raczej nie znają miejsc, w których można „zdobyć” narkotyki. Uczniów zapytano także o dopalacze, zdecydowana większość 97%

¹⁹ Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania wg Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD -1

²⁰ Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r., 2020

²¹ Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie lubelskim w 2019 r., 2019

nie korzysta z tego typu substancji, 1% zadeklarowało, że sięga po narkotyki codziennie. Pozostała grupa ok 2% to osoby, które zażyły dopalaczy raz lub dwa razy w życiu. Porównując wyniki badań zrealizowanych w 2016 r. z badaniami z 2011 r. można zauważyć spadek liczby uczniów deklarujących sięganie po narkotyki, w tym dopalacze.²²

Lokalne zasoby instytucjonalne w obszarze działalności profilaktycznej i pomocowej

Istotnym elementem lokalnego systemu przeciwdziałania problemom uzależnień są programy, o których mowa w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Środki przeznaczone na realizację programów pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Przy zachowaniu treści obowiązujących przepisów prawa wydatki na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii będą pochodziły z dochodów własnych z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych lub innych przypisanych samorządowymi gminnemu z obrotu napojami alkoholowymi. Celem realizacji programów jest ograniczenie powstawania nowych problemów związanych z piciem alkoholu i używaniem narkotyków, w szczególności ograniczenie skali zjawiska picia alkoholu i używania narkotyków przez dzieci i młodzież oraz zmiana postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Wydatki poniesione na realizację zadań przedstawiono w Tabeli 22.

Tabela 22. Wydatki poniesione na realizację MPPiRPA i MPPN w latach 2015-2020

Wydatki poniesione na realizację	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii	1 484 812	1 436 381	1 578 351	1 543 152	1 596 868	1 052 221
w tym inwestycyjne	40 000	0	81 442	75 000	100 000	0

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

Zakres podejmowanych działań w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii ilustruje Tabela 23.

Tabela 23. Dane dotyczące realizacji MPPRPA oraz MPPN w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Programy dla osób uzależnionych od alkoholu						
Liczba programów	2	2	2	3	3	3
Liczba uczestników	31	23	23	42	34	38
Programy dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu						
Liczba programów	2	2	2	1	2	2
Liczba uczestników	20	19	18	9	17	15
Programy dla członków rodzin osób uzależnionych od narkotyków i/lub z podwójną diagnozą						
Liczba programów	1	1	1	1	1	0
Liczba uczestników	13	10	10	11	8	0
Realizacja programów wspierających proces zdrowienia i rehabilitacji społecznej osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin						

²² Diagnoza problemów uzależnień na terenie miasta Zamościa, 2016

Liczba klubów abstynenta	1	1	1	1	1	1
Liczba Grup AA	7	7	7	7	8	7
Liczba Grup Al. –Anon i innych grup wsparcia	3	2	2	2	3	3
Liczba obozów terapeutycznych i innych wyjazdów integracyjno-terapeutycznych	4	5	4	4	4	2
Liczba podmiotów realizujących program	69	64	67	86	86	53
Liczba zawartych umów/zleceń	82	102	82	88	88	64
Liczba wyremontowanych/wybudowanych obiektów	1	-	1	1	1	-

Źródło: oprac. WSO-ZK UMG, 2021.

Lista najważniejszych podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień przedstawia się następująco:

- 1) Centrum Zdrowia Psychicznego w ramach, którego funkcjonuje Poradnia Leczenia Uzależnień,
- 2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 3) podstawowa opieka zdrowotna i podmioty działalności leczniczej udzielające świadczeń psychologicznych i psychiatrycznych,
- 4) placówki oświatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1, Poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży realizująca zadania Ośrodka Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży
- 5) placówki opiekuńczo-wychowawcze i wsparcia dziennego,
- 6) punkty konsultacyjno – informacyjne,
- 7) Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- 8) miejskie instytucje kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- 9) Centrum Integracji Społecznej i Klub Integracji Społecznej,
- 10) Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie,
- 11) Komenda Miejska Policji,
- 12) Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna,
- 13) Komenda Miejska Policji,
- 14) Schronisko dla bezdomnych mężczyzn Towarzystwa Pomocy św. Brata Alberta,
- 15) organizacje pozarządowe i grupy samopomocowe.

W związku z tym, że usługi z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień adresowane są również do osób niepełnosprawnych na zasadzie równości z innymi osobami, przy ich zleceniu nie stosuje się kryterium dostępności dla osób niepełnosprawnych.

W związku z epidemią Covid-19 obserwuje się częstsze sięganie po alkohol i inne substancje psychoaktywne, w celu doraźnego radzenia sobie z pogorszeniem stanu psychicznego. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do wzrostu liczby osób uzależnionych, zwłaszcza od alkoholu.

2.3. SYTUACJA MIESZKANIOWA

Miasto Zamość w zasobach mieszkaniowych posiada dwa rodzaje mieszkań: socjalne i komunalne. Każdego roku liczba tych mieszkań zmienia się z uwagi na budowę nowych

mieszkań komunalnych oraz wykup mieszkań przez najemców spełniających określone warunki.

Tabela 24. Tabela 24. Dane dotyczące najmu mieszkań będących w dyspozycji Miasta Zamość w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1. Liczba lokali mieszkalnych (w tym dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych)	1951	1969	1953	1928	1916	1871
2. Osoby zakwalifikowane przez Społeczną Komisję mieszkaniową do wynajmu mieszkania	32	19	25	14	21	19
3. Liczba osób oczekujących na przyznanie prawa do najmu lokalu	b/d	b/d	b/d	b/d	205	163

Źródło: oprac. WGKiOŚ UMZ, 2021 r.

Analiza danych zawartych w Tabeli 24 wynika, że liczba składanych wniosków o wynajem mieszkania wielokrotnie przekracza możliwości ich zaspokojenia. Okres oczekiwania na mieszkanie obecnie wynosi ok. 5 lat. Zagadnienia związane z wynajmem lokali mieszkalnych z zasobów Miasta regulują odpowiednie przepisy, w których istotną przesłanką jest sytuacja materialna, społeczna oraz zdrowotna osoby ubiegającej się o wynajem. Rodziny, których wnioski o przyznanie lokalu mieszkalnego zostały pozytywnie zaopiniowane przez Komisję Mieszkaniową w latach 2017-2020, to rodziny zamieszkujące w trudnych warunkach mieszkaniowych oraz mające trudną sytuację życiową oraz zdrowotną.

Ponadto osoby uprawnione mają możliwość ubiegania się o przyznanie dodatku mieszkaniowego. Od kilku lat obserwuje się tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z tego rodzaju wsparcia, co obrazuje Tabela 25. Jedną z przyczyn tego zjawiska jest zmniejszająca się liczba mieszkańców miasta Zamość kwalifikujących się do uzyskania dodatku.

Tabela 25. Liczba rodzin korzystających oraz kwota dodatków mieszkaniowych wypłacona w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin korzystających z dodatków	1582	1574	1592	1410	1202	1020
Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych	3631373,56	3228686,19	2943851,95	2491792,41	1994574,36	1 795 647,90

Źródło: oprac. MCPR, 2021 r.

Samorząd Miasta Zamość mając na uwadze zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wdraża działania w zakresie zapewnienia wynajmu lokali komunalnych mieszkańcom, w tym osobom ubogim, oraz wynajmu lokali socjalnych rodzinom posiadającym prawomocny wyrok sądowy orzekający eksmisję z zajmowanego mieszkania. Głównym źródłem lokali przeznaczonych pod wynajem jest odzysk od najemcy. W latach 2019-2023 planuje się budowę 40-50 lokali komunalnych. W 2017 roku Miasto Zamość wyraziło wolę przystąpienia do rządowego Programu Mieszkanie Plus mającego zwiększyć podaż mieszkań na wynajem. Aktualnie mając na uwadze zaspokojenie obserwowanych potrzeb lokalowych, rozważa się również budownictwo mieszkaniowe w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego lub realizowane poprzez spółki miejskie.

2.4. INFRASTRUKTURA DROGOWA, KOMUNIKACJA I TRANSPORT

2.4.1. Sieć drogowa

Sieć drogową miasta Zamość tworzy 147 km dróg zaliczonych do sieci dróg publicznych. Są one podzielone na cztery kategorie: krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Ponadto miasto administruje około 20 km dróg wewnętrznych oraz 49 km ścieżek rowerowych.

Na terenie miasta Zamość znajduje się 18 publicznych parkingów, w tym 2 strefy płatnego parkowania:

- 1) strefa 1- znajdująca się w obszarze Starego Miasta,
- 2) strefa 2- znajdująca się w obszarze Nowego Miasta.

W pasach drogowych miasta Zamość wyznaczone są 122 miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych. Na terenie dróg publicznych oraz parkingów nie ma wyznaczonych miejsc postojowych „rodzinnych”. Dostępność do miejsc postojowych jest zróżnicowana pod względem lokalizacji. Na starszych osiedlach, tam gdzie jest niedostosowana infrastruktura drogowa do liczby mieszkańców, występuje deficyt miejsc postojowych.

Ponadto Miasto Zamość dąży do poprawy infrastruktury drogowej poprzez obniżanie krawężników i montowanie płyt integracyjnych ułatwiających poruszanie się osobom niewidomym i słabowidzącym (Tabela 26).

Tabela 26. Liczba zrealizowanych działań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat				
	2016	2017	2018	2019	2020
Wymiana nawierzchni w ciągach pieszych, na przejściach dla pieszych, pieszo-rowerowych, wymiana wiat przystankowych	18	17	31	18	25

Źródło: oprac. ZDG, 2021 r.

Intensywnie zwiększający się ruch drogowy na ulicach miasta Zamość powoduje, że infrastruktura drogowa wymaga ciągłego inwestowania w remonty, przebudowy oraz modernizacje istniejących rozwiązań. Szczególnie w miejscach, w których często dochodzi do zdarzeń drogowych typu kolizje i wypadki.

2.4.2. Transport publiczny

Miasto Zamość jest właścicielem spółki Miejski Zakład Komunikacji w Zamościu, która realizuje usługę transportu publicznego w obszarze granic miasta i poza nim. W ramach likwidacji barier transportowych dokonano modernizacji taboru poprzez wprowadzenie do eksploatacji nowych autobusów niskopodłogowych. Autobusy wyposażono w platformy najazdowe dla wózków inwalidzkich oraz systemy informacji pasażerskiej w zapowiedzi głosowe dla osób niedowidzących, jak również monitory informacyjne dla osób niedowidzących. W celu poprawienia bezpieczeństwa każdy autobus wyposażony został w system monitorowania wnętrza pojazdu. Ponadto autobusy wyposażone są w pasy

bezwładnościowe, które zabezpieczają osoby niepełnosprawne poruszające się na wózkach w trakcie jazdy (Tabela 27).

Tabela 27. Zestawienie środków transportu publicznego w mieście Zamość w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba środków transportu i komunikacji	43	43	43	46	49	40
w tym przystosowanych do przewozu osób mających problemy z poruszaniem się.	26	26	32	37	49	40

Źródło: oprac. MZK, 2021.

W latach 2015-2020 sukcesywnie udoskonalany tabór poprzez wycofanie z eksploatacji starych pojazdów i zakup nowych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także sieć przystanków, ułatwia dotarcie do najczęściej uczęszczanych miejsc w Zamościu. Osoby wybierające transport MZK mogą skorzystać z systemu ulg i zniżek na opłaty za przejazd, co reguluje właściwa uchwała Rady Miasta Zamość. W dalszej perspektywie czasowej planowane jest sukcesywne dostosowywanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób z problemami w poruszaniu się.

2.5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

2.5.1. Opieka nad małymi dziećmi

Na terenie miasta Zamość występują dwie z ustawowych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 mianowicie żłobki oraz kluby dziecięce. Kluby dziecięce są instytucjami mniejszymi i bardziej kameralnymi niż żłobki - mogą mieć nie więcej niż 30 miejsc. W żłobku oraz klubie dziecięcym zapewnia się dziecku opiekę w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych, opiekę pielęgnacyjną oraz edukacyjną poprzez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji. W latach 2015-2020 sytuacja w zakresie rozwoju tych form opieki na terenie Zamościa kształtowała się w sposób przedstawiony w Tabeli 28.

Tabela 28. Liczba żłobków i miejsc dla dzieci w latach 2015-2020

Instytucja i liczba miejsc	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Placówki publiczne	1	1	1	1	1	1
I. miejsc opieki	72	72	90	100	100	115
Placówki niepubliczne	2	3	4	6	8	8*
I. miejsc opieki	71	101	102	229	284	295
Niepubliczne kluby dziecięce	2	2	3	2	2	2
I. miejsc opieki	65	65	75	50	50	50
RAZEM I. miejsc opieki dla dzieci 0-3 r.ż.	208	238	267	379	434	460

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

* od 2020 r. 1 podmiot czasowo zawiesił działalność gospodarczą (wliczony)

Z powyższego zestawienia wynika, iż od kilku lat systematycznie zwiększa się liczba placówek niepublicznych zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3. Pomimo zwiększenia liczby miejsc w żłobkach, potrzeby w zakresie zapewnienia opieki nad najmłodszymi dziećmi nie zostały w pełni zaspokojone. Wskazuje na to liczba dzieci w Zamościu w wieku 0-3 lat (Tabela 29).

Tabela 29. Liczba dzieci w wieku 0-3 lata w Zamościu w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba dzieci w wieku od 0-3 lat	2131	2064	2031	2000	1975	1956

Dane: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

Poziom zapewnienia opieki nad małymi dziećmi w zestawieniu z liczbą dzieci w wieku 0-3 lata jest niezadawalający. Zarówno publiczne jak i niepubliczne placówki oferowały w roku kalendarzowym najwyżej 460 miejsc opieki nad dziećmi w tym wieku. Z prognozy zamieszczonej w Tabeli 30 wynika, iż liczba dzieci w wieku 0-3 lata ma tendencję malejącą, ale liczba miejsc w placówkach w dalszym ciągu nie zaspokoi potrzeb pracujących rodziców w zakresie zapewnienia opieki dzieciom.

Tabela 30. Liczba dzieci w wieku 0-3 lat; prognoza na lata 2021-2030

Wyszczególnienie	Prognoza na lata									
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Liczba dzieci w wieku od 0-3 lat	1933	1900	1865	1824	1781	1733	1684	1637	1591	1548

Źródło: oprac. SO-ZK UMZ, 2020.

W 2020 roku liczba instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w stosunku do roku 2015 wzrosła o ok. 65 %. Na koniec 2015 r. istniało 5 instytucji opieki natomiast w 2020 na terenie miasta Zamość było już 11 podmiotów, w tym 10 niepublicznych. Istotny wpływa na obserwowany wzrost ma ustawowa możliwość dofinansowywania przez gminę miejsc opieki dla dzieci do lat 3 w niepublicznych placówkach. W celu wsparcia polityki prorodzinnej Miasto Zamość w 2011 r. podjęło uchwałę w sprawie dotacji celowych dla podmiotów prowadzących żłobki, kluby dziecięce na terenie miasta Zamość. W 2020 roku dotacja dla podmiotu prowadzącego żłobek wynosiła 400 zł miesięcznie na każde dziecko zamieszkałe w Zamościu objęte opieką, natomiast dla klubu dziecięcego – 300 zł. W Tabeli 31 zaprezentowano wysokość wydatków Miasta na utrzymanie placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3, w tym wysokość dotacji przekazywanych z budżetu Miasta niepublicznym podmiotom prowadzącym żłobki oraz kluby dziecięce.

Tabela 31. Wydatki na utrzymanie żłobków i klubów malucha w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki na utrzymanie Żłobka Miejskiego	1151079,12	1303225,81	1246827,90	1434822,20	1548727,55	1583372,37
Wysokość dotacji przekazanych podmiotom niepublicznym	369 000	466 800	606 800	600 300	910 875	644 200

Źródło oprac. WSO-ZK UMZ, 2021

Z rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonego przez Miasto Zamość wynika, że 5 spośród 11 podmiotów jest dostosowanych do potrzeb dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki. Placówki te oferują udogodnienia architektoniczne oraz wsparcie zatrudnionych specjalistów.

Miasto Zamość jest organem prowadzącym dla przedszkoli miejskich zapewniających opiekę nad dziećmi powyżej 3 r.ż.

Tabela 32 .Dane dotyczące przedszkoli na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Liczba placówek	13	13	13	13	13	13
Liczba dzieci w placówkach	1690	1834	1809	1821	1823	1787
Średnia liczba dzieci w placówce	130	141,07	139,15	140,08	140,23	137,46
Liczba grup w placówkach	71	76	75	75	75	75
Średnia liczba dzieci w grupach w placówce	23,80	24,1	24,12	24,28	24,31	23,83
Nauczyciele wspomagający	10	10	11	13	17	8

Źródło: oprac. WO UMZ, 2021.

Z informacji zwartych w Tabeli 32 wynika, iż funkcjonowanie publicznych przedszkoli, w tym 2 przedszkoli integracyjnych na terenie Zamościa w wymienionych wyszczególnieniach pozostaje na tym samym poziomie. Na uwagę zasługuje kategoria „Nauczyciele wspomagający”. Na przestrzeni lat 2015-2020 widać trend rosnący, co może wskazywać na coraz częstsze problemy dzieci objętych opieką i wychowaniem w przedszkolach. Wyjątek stanowi rok szkolny 2020/2021, w którym wykazano dwukrotnie mniejszą liczbę nauczycieli. Zjawisko to może być związane z ograniczeniami w funkcjonowaniu przedszkoli w wyniku epidemii Covid-19.

Tabela 33. Wydatki dotyczące utrzymania przedszkoli w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki w obszarze edukacji i wychowania	18 106 987,29	19 575 753,34	21 186 305,92	22 791 661,68	30 413 170,00	36 579 125,44
w tym wydatki inwestycyjne	919 841,00	360 328,00	518 684,00	225 615,00	4 044 215,00	3 354 123,97
Wydział Oświaty	1 777 775,21	2 496 092,00	2 697 283,55	3 168 894,38	3 537 192,00	3 794 486,69
Subwencje oświatowe	3 088 958,27	5 335 045,24	5 936 475,94	6 236 823,61	6 782 645,18	6 924 427,62

Źródło: oprac. WO UMZ, 2021.

Subwencja oświatowa w przedszkolach jest przyznawana na opiekę i wychowanie dzieci w klasie „0” oraz dzieci niepełnosprawnych. W latach 2015 -2020 wysokość przyznawanej subwencji rośnie (Tabela 33), co zdaje się korelować z liczbą nauczycieli wspomagających w przedszkolach. Oprócz przedszkoli miejskich w Zamościu funkcjonuje 7 niepublicznych przedszkoli i 2 punkty przedszkolne.

2.5.2. Szkoły publiczne

Na terenie Zamościa funkcjonuje 8 szkół podstawowych, w tym dwie szkoły integracyjne.

Tabela 34. Dane dotyczące szkół podstawowych na terenie miasta Zamość w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021

Liczba placówek	8	8	8	8	8	8
Liczba uczniów w szkołach	3600	3274	3820	4358	4410	4375
Średnia liczba dzieci w szkole	450	409,25	477,50	544,75	551,25	546,88
Liczba klas w szkołach	154	144	167	190	189	183
Średnia liczba uczniów w klasach	23,37	22,74	22,87	22,94	23,33	23,91
Nauczyciele wspomagający	18	18	25	40	39	46

Źródło: oprac. WO UMZ, 2021.

Według danych zawartych w Tabeli 34, zmiana liczby uczniów w szkołach, skorelowana jest z liczbą klas, natomiast średnia liczba uczniów w klasie pozostaje na zbliżonym poziomie. Do szkół podstawowych uczęszczają dzieci głównie z terenu miasta Zamość. Dlatego na uwagę zasługuje wyszczególnienie dotyczące nauczycieli wspomagających. Podobnie jak w przypadku przedszkoli, widać trend rosnący w liczbie nauczycieli wspomagających zatrudnionych w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych w przypadku objęcia kształceniem specjalnym ze względu na autyzm, zespół Aspergera czy niepełnosprawności sprzężone.

Tabela 35. Wydatki dotyczące utrzymania szkół podstawowych w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki w obszarze edukacji i wychowania, w tym:	36 051 669,50	37 284 186,93	40 375 613,18	57 318 664,94	62 658 947,02	56 531 138,00
stypendia	563 755,71	633 829,80	601 318,96	562 302,60	512 814,29	431 370,00
wydatki inwestycyjne ogółem	1 295 992,26	756 766,91	899 392,29	505 369,55	800 441,54	97 566,61
Wydział Oświaty	3 147 793,83	3 141 703,35	3 377 415,98	4 115 094,41	5 532 827,44	6 113 857,17
Subwencje oświatowe	38 683 368	40 719 135	40 870 225	41 996 239	44 470 737	44 219 314,00
Środki pozyskane z zewnątrz	123 961,26	262 233,87	278 652,72	390 719,60	542 401,18	125 446,12

Źródło: oprac. WO UMZ, 2021.

Z Tabeli 35 wynika, że wydatki na utrzymanie szkół podstawowych każdego roku rosną. Każdego roku placówki pozyskiwały środki zewnętrzne na realizację programów i projektów oświatowych, profilaktycznych, a także na inwestycje.

Miasto Zamość jest także organem prowadzącym dla szkół ponadpodstawowych i policealnych, chociaż w zdecydowanej większości uczęszczają do nich dzieci i młodzież spoza Zamościa.

Tabela 36. Dane dotyczące szkół ponadpodstawowych na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Liczba liceów ogólnokształcących	6	6	6	5	5
Liczba dzieci w liceach	3013	2829	2616	2406	3352
Nauczyciele wspomagający lub inne formy pomocy dla uczniów w liceach	0	0	1	2	3
Liczba szkół branżowych	2	2	2	2	2
Liczba uczniów w szkołach branżowych	194	159	159	180	242
Liczba techników	5	5	5	5	5
Liczba uczniów w technikach	2243	2306	2286	2330	3141
Nauczyciele wspomagający lub inne formy pomocy dla uczniów w technikach	11	12	12	14	16

Źródło: oprac. WO UMZ, 2021.

Z Tabeli 36 wynika, iż podobnie jak w szkołach podstawowych i przedszkolach, także na poziomie szkół ponadpodstawowych rośnie liczba zatrudnionych nauczycieli wspomagających.

Tabela 37. Wydatki dotyczące utrzymania szkół ponadpodstawowych w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie wydatków	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Miasto Zamość –licea	24 085 901	24 710 110	24 551 118	24 415 414	25 882 700
Wydział Oświaty	3 670 360	3 826 175	3 893 596	3 946 084	4 466 488
Utrzymanie i funkcjonowanie liceów	20 415 540	20 883 935	20 657 522	20 469 329	21 416 211
stypendia	85 470	88 519	94 351	99 634	104 067
wydatki inwestycyjne ogółem	43 599	162 500	13 498	24 447	60 220
Subwencje oświatowe – utrzymanie liceów	81 695 074	83 306 644	81 422 305	80 127 947	88 124 414
Środki pozyskane z zewnątrz	0	16 417	237 844	74 044	0
Miasto Zamość – szkoły branżowe	0	0	0	3 785 826	4 583 327
Wydział Oświaty	0	0	0	3 149 683	3 188 496
Utrzymanie i funkcjonowanie szkół branżowych	0	0	0	636 143	13 94 831
Miasto Zamość - technika	30 095 169	30 761 659	29 897 176	25 640 549	28 590 436
Wydział Oświaty	9 317 058	9 334 516	8 305 740	1 856 205	2 509 233
Utrzymanie i funkcjonowanie techników	20 778 110	21 427 142	21 591 436	23 784 345	26 081 202
stypendia	96 094	91 839	83 786	76 417	86 462
wydatki inwestycyjne ogółem	99 848	111 530	7 715	136 293	0
Środki pozyskane z zewnątrz	736 416	868 230	1 202 052	2 394 676	4 410 732

Źródło: oprac. WO UMZ, 2021.

Miasto Zamość każdego roku przeznaczają rosnącą pulę środków na funkcjonowanie szkół ponadpodstawowych (Tabela 37). Pozyskuje środki z zewnątrz, a także ponosi koszty inwestycji w zakresie dostosowania placówek do zmieniających się potrzeb uczniów i warunków funkcjonowania.

Tabela 38. Dane dotyczące szkół policealnych na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Liczba placówek	1	1	1	1	2
Liczba uczniów w szkołach policealnych	39	37	16	26	211
Liczba klas w szkołach policealnych	2	2	1	1	11
Średnia liczba uczniów w klasach w szkole policealnej	19,5	18,5	16	26	19,18

Źródło: oprac. WO UMZ, 2021

W 2020 roku w Zamościu funkcjonowały 2 publiczne placówki kształcące młodzież na poziomie policealnym zawodowym (Tabela 38).

Tabela 39. Dane dotyczące miejsc opieki i wychowania dla dzieci i młodzieży na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Liczba świetlic szkolnych	17	17	19	19	20
Liczba placówek zapewniająca opiekę i wychowanie uczniom poza miejscem stałego zameldowania	2	2	2	2	2

Źródło: oprac. WO UMZ, 2021

Dzieci i młodzież uczęszczająca do placówek oświatowych w Zamościu może korzystać z pobytu w świetlicach szkolnych oraz dwu bursach międzyszkolnych (Tabela 39).

Publiczny system oświaty na terenie Zamościa zaspakaja potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży. Oferta placówek publicznych jest uzupełniana przez funkcjonowanie 7 niepublicznych placówek oświatowych.

2.5.3. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy

Potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnościami sprzężonymi z terenu miasta Zamościa są zaspokajane na poziomie dobrym przez Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy (SOSW) (Tabela 40).

Tabela 40. Liczba osób objętych poszczególnymi działaniami przez SOSW w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lata					
	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020
Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	33	29	33	39	49	52
Przedszkole Nr 3 Specjalne	21	19	24	21	27	26
Szkoła Podstawowa Nr 11 Specjalna	82	104	126	142	150	145
Gimnazjum Nr 8 Specjalne	45	39	30	15	-	-
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1 Specjalna	24	29	23	12	-	-
Branżowa Szkoła I Stopnia Nr 1 Specjalna	-	-	6	12	17	21
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy	57	48	41	38	38	42
Internat	40	39	39	35	34	34
Wiodący Ośrodek Koordynacyjno – Rehabilitacyjno – Opiekuńczy-tylko dla dzieci z miasta Zamościa	-	-	16	36	50	49

Źródło: oprac. SOSW, 2021.

Wydatki ponoszone przez SOSW na realizację zadań przedstawia Tabela 41. Placówka podejmuje starania w celu dostosowania budynku i zaplecza do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych. W celu realizacji zajęć wychowania fizycznego na terenie SOSW w 2016 r. powstało boisko wielofunkcyjne, brakuje natomiast sali gimnastycznej do realizacji zajęć niezależnie od panujących warunków atmosferycznych.

Tabela 41. Wydatki na funkcjonowanie SOSW w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki	8 125 489,34	8 718 880,92	8 953 278,77	10 337 518,66	11 066 825,34	11 870 989,73
Inwestycje	-	20 150,00 – boisko wielofunkcyjne	-	-	-	-

Źródło: oprac. SOSW, 2021

Realizowane w SOSW kierunki kształcenia zawodowego (Tabela 42) są przygotowane specjalnie dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, natomiast obserwuje się potrzebę dostosowania kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb osób z autyzmem. Dlatego planuje się podejmowanie działań w tym zakresie w najbliższych latach.

Tabela 42. Kierunki kształcenia zawodowego w SOSW w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020
Cukiernik	1	1	1	1	0	0
Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	1	1	1	1	1	1

Źródło: oprac. SOSW, 2021.

Dzieci z niepełnosprawnościami od najmłodszych lat wymagają specjalistycznych zajęć wspomagających rozwój. Obecnie wczesne wspomaganie realizowane jest z subwencji oświatowej oraz jako zadanie Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno – Rehabilitacyjno – Opiekuńczego (WOKRO). WOKRO prowadzi działalność z zakresu administracji rządowej, wynikającą z programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, realizowanego na podstawie porozumień podpisanych pomiędzy MEN a jednostkami samorządu terytorialnego. Funkcjonowanie i finansowanie Ośrodków zostało zapewnione na okres 2017-2021. Brak wsparcia finansowego na kontynuowanie działalności Ośrodka w kolejnych latach utrudni udzielanie adekwatnej pomocy w zakresie wsparcia rozwoju dzieci najmłodszych z niepełnosprawnościami.

2.5.4. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Nr 1 w Zamościu (PPP) jest placówką świadczącą specjalistyczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży z terenu Zamościa. Celem poradni jest wspomaganie rozwoju i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży (od urodzenia do 25 r. ż.), zapewnienie pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz udzielanie dzieciom i młodzieży, ich rodzicom i opiekunom, nauczycielom i wychowawcom pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej.

Tabela 43. Liczba osób objętych wyszczególnionymi formami wsparcia w PPP w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020
psychologiczna	1480*	804	811	831	711	320
pedagogiczna	1044*	739	704	766	560	207
logopedyczna	259	732	636	629	671	539
Związana z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej	116	125	96	116	59	22

Źródło: oprac. PPP, 2021

*zwiększona liczba diagnoz z powodu przeprowadzenia przesiewowych badań ryzyka dysleksji w szkołach

Z danych zawartych w Tabeli 43 wynika, iż każdego roku zmienia się liczba osób obejmowanych poszczególnymi formami wsparcia, chociaż w większości pozostaje na porównywalnym poziomie. Znacząco od pozostałych odbiegają dane liczbowe z roku szkolnego 2019/2020, co wprost wynika ze zjawiska epidemii Covid -19 i ograniczeń w funkcjonowaniu PPP. Natomiast w kolumnie „2020”, zawarto wyłącznie dane dotyczące pierwszego półrocza roku szkolnego 2020/2021, dlatego nie można wnioskować o znaczącym spadku liczby osób obejmowanych różnymi formami wsparcia w Poradni.

Tabela 44. Liczba działań zrealizowanych na rzecz osób korzystających z oferowanych w PPP form wsparcia w latach 2015 -2020

Forma pomocy kierowanej do uczniów i ich rodziców	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba udzielonych porad	73	50	50	1209	1579	1136
Liczba konsultacji rodzinnych	41	28	72	70	891	501
Liczba interwencji kryzysowych	2	6	13	6	5	5

Liczba rodzin/osób, które uczestniczyły w terapii rodzin	29 rodzin	10/40	16/48	20/60	4/12	12/36
Liczba osób, które uczestniczyły w grupach wsparcia	31	35	32	19	20	27

Źródło: oprac. PPP, 2021.

Analiza danych zawartych w Tabeli 44 wskazuje na gwałtowny wzrost liczby udzielonych porad oraz konsultacji rodzinnych. Natomiast liczba rodzin i osób korzystających ze specjalistycznej pomocy w ramach terapii rodzin i grup wsparcia waha się.

Oprócz indywidualnych form wsparcia PPP realizuje szereg programów i projektów, których zestawienie zawiera Tabela 45.

Tabela 45. Liczba osób korzystających z oferowanych form pomocy w latach 2015 -2020

Forma pomocy kierowanej do uczniów i ich rodziców	Dane z lat					
	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020
Warsztaty dla rodziców: Szkoła dla Rodziców, trening asertywności/komunikacji	43	47	28	11	17	0 (pandemia)
Warsztaty dla uczniów w szkołach	982	574	593	429	270	0 (pandemia)
Prelekcje/wykłady/konferencja dla rodziców, wychowawców i nauczycieli	715	661	757	466	442	38
Program wzmacniania rodziny 10-14 (Nowość od roku 2018 r.)	-	-	-	14	8	0 (pandemia)
Program przeciwdziałania agresji w szkole	670(2015r.)	662(2016r.)	335(2017r.)	731(2018r.)	641(2019r.)	Zakończony
Projekt „Ja w świecie wirtualnym”	89	58	-	176	-	0 (pandemia)
Piknik edukacyjny Sieciaki na wakacjach”	-	39	39	57	67	0 (pandemia)
Konkurs zawodowca	14	16	6	0	7	0 (pandemia)
Program Profilaktyczny w Zakresie Promowania i Wdrażania Prawidłowych Metod Wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2019-2020	-	-	-	-	37	52
Szkolenie realizatorów programu „Spójrz Inaczej”	-	-	-	-	14 nauczycieli 120 uczniów	0 (pandemia)
Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i rodziny (liczba dzieci)	10	11	11	11	10	10
Warsztaty umiejętności dla rodziców dzieci objętych WWRD	5	5	0	0	0	0 (pandemia)

Źródło: oprac. PPP, 2021.

Jednym z głównych zadań Poradni jest diagnozowanie i orzecznictwo (Tabela 46.). Poradnia posiada wskazanie Lubelskiego Kuratora Oświaty, do opiniowania i orzekania w sprawie dzieci i uczniów niesłyszących i słabosłyszących, niewidzących i słabowidzących oraz z autyzmem.

Tabela 46. Liczba wydanych orzeczeń w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021 (stan na 31.12.2020 r.)
Liczba wydanych orzeczeń	188	157	187	192	228	50

Źródło: oprac. PPP, 2021

Zauważa się wzrost liczby diagnoz u dzieci i młodzieży z powodu całościowych zaburzeń rozwojowych (autyzmu, w tym zespołu Aspergera). W związku z wprowadzeniem

zmian w rodzajach opinii wydawanych przez poradnię, uczniowie z problemami w funkcjonowaniu społecznym i problemami zdrowotnymi, pozwalającymi im na uczęszczanie do szkoły - korzystają ze zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, realizowanych w szkołach i przedszkolach na podstawie opinii wydawanych przez Poradnię. Obserwuje się wzrost liczby dzieci i uczniów zgłaszających się do Poradni z poważnymi problemami emocjonalnymi, z zaburzeniami zachowania (eksternalizacyjnymi, internalizacyjnymi), chorobami psychicznymi, sprawiających trudności wychowawcze, mających trudności adaptacyjne, społeczne, dydaktyczne lub opiekuńcze. Poradnia dla tych dzieci i uczniów, po dogłębnym zdiagnozowaniu problemu, wydaje opinie o potrzebie objęcia pomocą psychologiczno – pedagogiczną w przedszkolu lub szkole lub orzeczenia o zagrożeniu niedostosowaniem społecznym. Proponowana jest też – w zależności od potrzeb – terapia lub psychoterapia indywidualną na terenie Poradni, udział w programach lub warsztatach dla rodziców i/lub uczniów, terapia rodziny. Pomimo tego, działania realizowane przez PPP nie są w stanie w pełni zaspokoić potrzeb w zakresie wsparcia rosnącej liczby dzieci, młodzieży i rodziców.

Tabela 47. Liczba wniosków kierowanych do organów w związku z nieprawidłowym funkcjonowaniem dzieci/rodzin

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020
Liczba wniosków kierowanych do sądu/prokuratury	0	1	0	1	2	5
Przyczyny złożenia wniosków	-	nierealizowanie terapii rodzinnej w poradni	-	przemoc ojca wobec matki	interwencja dot. podejrzenia o pedofilię oraz zbadanie sytuacji opiekuńczo-wychowawczej.	Niebieska Karta, interwencje dot. zbadania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej.

Źródło: oprac. PPP, 2021.

W sytuacjach wyjątkowych PPP kieruje wnioski do sądu lub prokuratury w celu podjęcia działań w związku z zaobserwowanymi w rodzinie nieprawidłowościami (Tabela 47).

Tabela 48. Wydatki PPP w latach 2015 -2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki budżetowe na realizację zadań statutowych	1 345 352,15	1 414 678,65	1 379 133,29	1 471 031,63	1 576 365,90	1 477 659,02
Wydatki budżetowe na realizację programu Program Przeciwdziałania Agresji w szkole w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	14 499,48	16 247,96	29 174,74	19 905,36	14 516,47	0,00
Wydatki budżetowe na realizację programu Zajęć Wychowawczo-Profilaktycznych SPÓJRZ INACZEJ w klasach IV-VIII szkoły podstawowej w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0,00	0,00	0,00	0,00	10 917,65	0,00
Razem	1 359 851,63	1 430 926,61	1 408 308,03	1 490 936,99	1 601 800,02	1 477 659,02

Źródło: oprac. PPP, 2021.

PPP pozyskuje środki na realizację działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży uczęszczających do zamojskich placówek oświatowych (Tabela 48).

Poradnia w ramach swoich ustawowych zadań wspiera merytorycznie 82 placówki i szkoły, w tym:

- 22 przedszkola,
- 14 szkół podstawowych,
- 22 szkoły ponadpodstawowe,
- 23 szkoły policealne,
- 1 ośrodek rehabilitacyjno-edukacyjno-wychowawczy.

Poradnia realizując swoje zadania w pełni odpowiada na zapotrzebowanie w zakresie wsparcia, jednak w związku z coraz licznymi problemami w obszarze zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, dostępność do oferowanej pomocy wydaje się być coraz mniej wystarczająca. Ponadto biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia pomocy wszystkim dzieciom i rodzicom, zasadne jest podjęcie działań w zakresie likwidacji barier architektonicznych w budynku zajmowanym przez PPP oraz zwiększenie liczby pracowni.

2.5.5. Inne placówki oświatowe

Miasto Zamość jest organem prowadzącym dla Młodzieżowego Domu Kultury, który pełni istotną funkcję w procesie wychowania i edukacji dzieci i młodzieży. Najważniejszym celem MDK jest budowanie systemu wsparcia rozwoju zainteresowań i uzdolnień wychowanków przez organizację bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży z przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych. Zadanie to jest realizowane przede wszystkim poprzez: wspieranie i promocję uzdolnień intelektualnych, artystycznych, sportowych dzieci i młodzieży, poznanie przez nich własnego dziedzictwa kultury, podnoszenie poziomu edukacji kulturalnej, budzenia szacunku wobec tradycji, przygotowanie do twórczego uczestnictwa w życiu kulturalnym i kształtowanie postaw prospołecznych, proekologicznych oraz postaw patriotycznych. W MDK prowadzone są zajęcia głównie w 12-osobowych grupach w następujących obszarach tematycznych: fotograficznych, językowych, komputerowych, muzycznych, plastycznych, rękodzieła artystycznego, rytmicznych, szachowych, tanecznych, teatralnych i wokalnych.

Istotnymi placówkami dla postrzegania Zamościa są dwie szkoły, dla których organem prowadzącym jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Są to Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. Karola Szymanowskiego w Zamościu oraz Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Bernarda Morando. Działalność tych szkół artystycznych wpływa na kształtowanie wizerunku Zamościa, jako miasta otwartego i interesującego.

Na terenie Zamościa funkcjonuje też szereg innych niepublicznych i publicznych placówek oświatowych na różnym etapie edukacji np. szkoły policealne, licea dla dorosłych, technika, niepubliczne placówki realizujące kształcenie ustawiczne, a także szkoły wyższe.

2.6. RYNEK PRACY

2.6.1. Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu

Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu jest powiatową samorządową jednostką organizacyjną obejmującą zasięgiem działania powiat grodzki (miasto Zamość) i powiat zamojski. Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.) działania PUP, jako instytucji rynku pracy, ukierunkowane są na realizację zadań związanych z promocją zatrudnienia, łagodzeniem skutków bezrobocia i aktywizacją zawodową w celu osiągnięcia pełnego i produktywnego zatrudnienia, wysokiej jakości pracy, rozwoju zasobów ludzkich, wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej oraz zwiększania mobilności na rynku pracy.

2.6.1.1. Stan i struktura bezrobocia

Stopa bezrobocia rejestrowanego to procentowy udział liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w całkowitej liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo (suma zarejestrowanych osób bezrobotnych i pracujących w jednostkach sektora publicznego i prywatnego bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego). Wielkość stopy bezrobocia w województwie lubelskim zmniejszała się w kolejnych latach (Tabela 49). W 2020 r. wyniosła 8,2% i była wyższa o 2 pkt procentowe od krajowej stopy bezrobocia (6,2%). Każdego roku stopa bezrobocia w mieście Zamość była wyższa niż odnotowana w kraju i województwie lubelskim. W 2020 r. wskaźnik ten wyniósł 9,8%. W porównaniu do analogicznego okresu 2019 roku, stopa bezrobocia w powiecie grodzkim zwiększyła się o 1,2 pkt proc., co najprawdopodobniej jest wynikiem trwającej od marca 2020 r. epidemii Covid-19.

Tabela 49. Stopa bezrobocia [%] w kraju, województwie lubelskim oraz na obszarze działania PUP w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KRAJ	9,7	8,2	6,6	5,8	5,2	6,2
województwo lubelskie	11,7	10,3	8,8	8,0	7,4	8,2
zamojski	13,9	12,1	10,6	9,1	8,2	9,4
miasto Zamość	14,0	12,3	11,0	10,0	8,7	9,8

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Z danych statystycznych wynika, iż liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w kraju oraz województwie lubelskim zmniejszała się w latach 2015-2019, i wzrosła w 2020 r.. Podobne tendencje stwierdzono w mieście Zamość (Tabela 50), gdzie w latach 2015-2019 zaobserwowano spadek liczby bezrobotnych o 30 %, a w 2020 roku nastąpił wzrost o 13%. Zaobserwowany trend najprawdopodobniej wynika z problemów na rynku pracy związanych z epidemią.

Tabela 50. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zamościu na tle województwa lubelskiego i kraju w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KRAJ	1 563,3 tys.	1 335,2 tys.	1 081,7 tys.	968,9 tys.	867,2 tys	1 046,4 tys
województwo lubelskie	107 895	95 596	81 221	74 449	69 379	76 500
miasto Zamość	4 031	3 520	3 109	2 805	2 436	2 759

Źródło: oprac. PUP, 2021.

W strukturze zarejestrowanych bezrobotnych większość stanowiły osoby bez prawa do zasiłku (Tabela 51).

Tabela 51. Liczba osób bezrobotnych w powiecie grodzkim, w tym kobiet w latach 2015-2020

Liczba osób bezrobotnych	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiety
bezrobotni ogółem	4 031	1 950	3 520	1 749	2 805	1 391	2 805	1 391	2 436	1 237	2759	1368
bezrobotni z prawem do zasiłku	318	155	272	148	367	206	367	206	330	166	374	195
% z prawem do zasiłku	7,9%		7,7%		7,6%		13,1%		13,5%		13,6%	

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Podstawowymi cechami obrazującymi strukturę osób bezrobotnych jest: wiek, płeć, poziom wykształcenia, staż pracy oraz czas pozostawania bez pracy.

Tabela 52. Liczba osób bezrobotnych wg wieku w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Struktura bezrobotnych osób wg wieku	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
18-24	430	217	322	165	254	124	265	132	197	136	239	132
25-34	1205	635	1048	586	916	544	787	464	654	409	762	449
35-44	858	425	748	389	715	386	635	333	599	311	695	356
45-54	729	375	640	317	577	312	528	267	484	245	547	270
55-59	558	267	484	246	436	228	379	195	317	174	314	161
powyżej 60 lat	251	31	278	46	211	-	211	-	185	-	202	-

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Z Tabeli 52 wynika, iż w latach 2015-2019 sukcesywnie spadała liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych we wszystkich przedziałach wiekowych. Natomiast w roku 2020 nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych we wszystkich przedziałach wiekowych, za wyjątkiem liczby osób w wieku 55-59 lat, gdzie zaobserwowano nieznaczny spadek. Największy wzrost liczby bezrobotnych dotyczy osób w wieku 18-24 i wynosi ponad 20%. W związku z trwającym stanem zagrożenia epidemiologicznego, nie można przewidzieć dalszych skutków dla rynku pracy.

Tabela 53. Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Struktura osób bezrobotnych wg wykształcenia	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
wyższe	739	446	668	408	582	373	526	332	473	307	535	341
policealne i średnie zawodowe	1005	550	823	453	773	437	713	393	594	335	667	369
średnie ogólnokształcące	518	300	446	276	402	247	358	214	317	189	401	222
zasadnicze zawodowe	977	339	855	320	744	277	635	225	556	202	610	230
gimnazjalne i poniżej	792	315	728	292	608	260	573	227	496	204	546	206

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Kolejną istotną cechą obrazującą sytuację osób zarejestrowanych w PUP jest poziom wykształcenia. Z analizy danych w Tabeli 53 wynika, iż najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym. Natomiast najmniej liczną osoby posiadające wykształcenie średnie ogólnokształcące.

Tabela 54. Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Struktura osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy [liczba miesięcy]	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
do 1	384	158	338	159	301	142	296	129	283	136	210	96
1-3	707	328	599	253	520	218	559	238	451	176	471	209
3-6	501	265	439	225	371	209	381	190	330	166	345	163
6-12	594	254	429	225	419	200	333	170	328	178	529	250
12-24	563	278	560	279	445	258	347	188	365	207	467	241
powyżej 24	1282	667	1155	608	1053	567	889	476	679	374	737	409

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Analiza struktury osób bezrobotnych pod względem czasu pozostawania bez pracy wskazuje, iż w kolejnych latach największą grupę stanowiły osoby zarejestrowane ponad 24 miesiące ok. 30% wszystkich zarejestrowanych (Tabela 54).

Tabela 55. Liczba osób bezrobotnych wg stażu pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Struktura osób bezrobotnych wg stażu pracy [liczba lat]	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
do 1 roku	943	479	856	435	803	441	708	362	620	334	777	399
1-5	815	374	688	345	639	320	593	292	559	274	622	309
5-10	479	250	461	241	407	219	370	186	331	169	369	180
10-20	582	283	514	253	452	228	390	183	331	160	355	174

20-30	401	163	342	138	270	103	245	90	187	75	191	75
30 lat i więcej	125	34	102	25	85	21	79	25	69	14	77	14
bez stażu	686	367	557	312	453	262	420	253	339	211	368	217

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Największą liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Zamość stwierdzono w grupie osób ze stażem pracy poniżej 1 roku, średnio 25% każdego roku (Tabela 55).

2.6.1.2. Wybrane kategorie osób bezrobotnych

Z analizy dostępnych w PUP danych statystycznych wynika, iż osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły średnio ok. 87% spośród osób bezrobotnych (Tabela 56).

Tabela 56. Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
ogółem	3608	1775	3164	1601	2737	1415	2441	1234	2084	1101	2324	1191
do 30. roku życia	1057	548	815	427	692	382	626	341	516	288	600	338
w tym do 25. roku życia	430	217	322	165	254	124	265	132	197	98	239	132
długotrwale bezrobotne	2605	1295	2281	1151	1981	1039	1686	867	1417	769	1596	830
powyżej 50. roku życia	1219	507	1107	456	960	390	861	332	735	284	776	292
korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	12	8	8	4	31	25	10	9	9	8	15	13
posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia	624	488	585	482	553	445	498	410	441	374	440	390
posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia	1	1	4	4	4	3	5	4	5	5	4	3
niepełnosprawni	295	123	253	119	206	80	188	75	165	63	158	59

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Do najliczniejszych grup osób w szczególnej sytuacji w latach 2015-2020 należą osoby długotrwale bezrobotne, osoby w wieku powyżej 50 r.ż. oraz w wieku do 30 r.ż.

W strukturze zarejestrowanych osób niepełnosprawnych z powiatu grodzkiego przeważają osoby bezrobotne posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności i niepobierające świadczeń pieniężnych z tego tytułu (Tabela 57).

Tabela 57. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Struktura osób niepełnosprawnych	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
bezrobotni	295	123	253	119	206	80	188	75	165	63	158	59
w tym bezrobotni z prawem do zasiłku	26	7	22	11	18	5	23	14	20	6	19	7
poszukujący pracy	90	27	65	17	55	15	43	13	36	12	29	11
ogółem	385	150	318	136	261	95	231	88	201	75	187	70

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Stopień niepełnosprawności określa orzeczenie o niepełnosprawności. Udział osób z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności wśród zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wyniósł średnio 79%. W strukturze osób poszukujących pracy z orzeczonym stopniem niepełnosprawności w latach 2015-2019 większość stanowiły osoby ze stopniem umiarkowanym ok. 50%. Natomiast w 2020 roku w tej grupie większość stanowiły osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności. Zależności te przedstawia Tabela 58.

Tabela 58. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy wg stopnia niepełnosprawności w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Struktura wg stopnia niepełnosprawności	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	bezrobotni	poszukujący pracy nie pozostający w zatrudnieniu	bezrobotni	poszukujący pracy nie pozostający w zatrudnieniu	bezrobotni	poszukujący pracy nie pozostający w zatrudnieniu	bezrobotni	poszukujący pracy nie pozostający w zatrudnieniu	bezrobotni	poszukujący pracy nie pozostający w zatrudnieniu	bezrobotni	poszukujący pracy nie pozostający w zatrudnieniu
Lekki	248	25	211	19	176	12	140	9	126	7	115	6
Umiarkowany	40	45	39	34	28	32	43	22	37	20	41	1
Znaczny	7	20	3	12	2	11	5	12	2	9	2	0
ogółem	295	90	253	65	206	55	188	43	165	36	158	7

Źródło: oprac. PUP, 2021.

2.6.1.3. Aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia

PUP realizuje szereg działań w zakresie aktywizacji zawodowej (Tabela 59). Najwięcej osób bezrobotnych w latach 2015 – 2020 z terenu powiatu grodzkiego skierowano na staże oraz szkolenia. Niewielka liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych ubiegała się o przyznanie bonu na zasiedlenie w związku z rozpoczęciem działalności gospodarczej oraz przyznanie bonu zatrudnieniowego.

Tabela 59. Realizacja form wsparcia w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Forma wsparcia	Dane z lat					
	2015	2016.	2017	2018	2019	2020
Szkolenia	322	252	217	205	268	223
w tym bon szkoleniowy	20	14	17	9	12	4
Staż	512	606	588	358	337	355
w tym bon stażowy	34	37	17	1	0	0
Prace interwencyjne	112	159	189	106	62	63
Roboty publiczne	24	40	38	12	11	0
Prace społecznie użyteczne	114	90	108	94	53	37
w tym w ramach programu Aktywizacja i Integracja (PAI)	48	20	19	9	0	0
Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla skierowanych os. bezrobotnych	137	140	142	110	115	86
Środki na podjęcie działalności gospodarczej	119	150	76	96	86	87
w tym w ramach bonu na zasiedlenie	0	6	0	1	102	1
Bon na zasiedlenie (podjęcie pracy w ramach bonu na zasiedlenie)	94	191	186	126	1	66
Bon zatrudnieniowy	1	4	1	0	0	0
Dofinansowanie do zatrudnienia osoby bezrobotnej powyżej 50 roku życia	16	29	38	2	0	0
Refundacja pracodawcy lub przedsiębiorcy części poniesionych kosztów na wynagrodzenie osób do 30 roku życia (liczba osób skierowanych)	-	105	151	43	19	0
łącznie	1451	1766	1734	1152	1066	921

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Całkowita liczba ofert pracy jakimi dysponował Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu zmienia się w kolejnych analizowanych latach. Najwięcej ofert wpłynęło do Urzędu w 2016 r. (Tabela 60).

Tabela 60. Liczba ofert pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w PUP Zamość i mieście Zamościu w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
PUP Zamość	5 900	6 782	6 694	5 526	5028	3607
powiat grodzki	4 050	4 539	4 405	3 703	3517	1074

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Większość ofert pracy pochodziło z sektora prywatnego gospodarki tj. ok. 87% wszystkich ofert (Tabela 61).

Tabela 61. Struktura ofert pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020

Rodzaj oferty		Dane z lat					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem		4 050	4 539	4 405	3 703	3517	1074
z ogółem	Zatrudnienie lub inna praca zarobkowa	2 958	3 248	3 097	2 682	2673	801
	Miejsca aktywizacji zawodowej, w tym:	1 092	1 291	1 308	1 021	844	273
	staże	939	1 159	1 166	872	756	258
	prace społecznie użyteczne	153	132	142	149	88	15
	Subsydiowane	1 553	2 017	2 193	1 562	1193	491
	dla osób niepełnosprawnych	96	79	131	102	102	23
	Z sektora publicznego gospodarki	495	556	605	506	416	150
Z sektora prywatnego gospodarki	3 555	3 983	3 800	3 197	3101	924	

Źródło: oprac. PUP, 2021.

Liczba ofert pracy, które wpłynęły do PUP w 2020 roku w porównaniu do 2019 r. spadła o 70%. Głównym powodem tego zjawiska jest występujący stan zagrożenia epidemiologicznego. W związku z powyższym liczba osób kierowanych do różnych form aktywizacji i zatrudnienia proporcjonalnie uległa zmniejszeniu.

2.6.1.4. Usługi rynku pracy

Podstawowymi usługami rynku pracy wynikającymi bezpośrednio z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, są: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i organizacja szkoleń (Tabela 62).

Tabela 62. Realizacja usług rynku pracy – poradnictwo zawodowe – w powiecie grodzkim w latach 2015-2021

Usługi rynku pracy	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	l. osób	l. grup/spotkań	l. osób	l. grup/spotkań	l. osób	l. grup/spotkań	l. osób	l. grup/spotkań	l. osób	l. grup/spotkań	l. osób	l. grup/spotkań
Porady indywidualne	186	205	151	168	341	375	257	294	317	337	221	225
Porady grupowe	135	28	103	29	84	22	86	26	173	36	86	8
Badania testowe	6	6	3	8	1	1	4	4	1	1	4	4
Informacje indywidualne	1 388	-	2 637	-	2 861	-	1215	-	2181	-	1215	-
Informacje grupowe	111	29	90	21	65	24	27	12	34	9	23	4
Szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	39	3	15	1	4	1	0	0	0	0	0	0

Źródło: oprac. PUP, 2021.

W latach 2015 – 2020 największa liczba osób bezrobotnych z powiatu grodzkiego skorzystała z indywidualnych informacji zawodowych. Potrzeba udzielania indywidualnych informacji zawodowych jest ciągła w związku ze zmianami na rynku pracy oraz ciągłą fluktuacją osób bezrobotnych, jak też wchodzenia na rynek pracy coraz to młodszych roczników. Dostępność do tej formy wsparcia zabezpiecza potrzeby osób bezrobotnych. Z Tabeli 62 wynika również, iż od kilku lat nie są realizowane szkolenia z zakresu

poszukiwania pracy, a zadania te realizowane są w ramach grupowego poradnictwa zawodowego.

Tabela 63. Wydatkowanie środków [zł] z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego dla osób z miasta Zamość w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wydatki	13 106 705,50	15 297 675,66	17 219 329,78	13 553 755,15	9 360 900,50	17 340 547,90

Źródło: oprac. PUP, 2021.

PUP realizuje aktywne formy wsparcia w oparciu o środki pochodzące z algorytmu Funduszu Pracy, rezerw Funduszu Pracy oraz ze środków unijnych pozyskanych w ramach ogłoszonych konkursów, dlatego wysokość środków zmienia się każdego roku (Tabela 63).

Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu podjął starania celem zapewnienia dostępu osobom niepełnosprawnym na równych zasadach z innymi osobami do usług Urzędu poprzez usuwanie barier architektonicznych, informacji i komunikacji, dostęp do tłumacza języka migowego i przystosowanie strony internetowej dla osób niedowidzących.

Ważnym problemem jest utrzymujący się wysoki 30% odsetek osób długotrwale bezrobotnych pozostających w ewidencji PUP. Prowadzone działania w obszarze promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy będą koncentrować się na realizacji działań aktywizujących, zwłaszcza kierowanych do grup osób zagrożonych wykluczeniem.

2.6.2. Zatrudnienie i struktura podmiotów gospodarczych

Istotnym elementem prawidłowego funkcjonowania społecznego jest zaspakajanie swoich potrzeb dzięki uzyskiwanym dochodom. Na terenie Zamościa funkcjonuje ponad 7,5 tys. podmiotów gospodarki narodowej. Z Tabeli 64 wynika, iż liczba podmiotów od 2015 r. stopniowo spada, zwłaszcza w sektorze prywatnym, którego współczynnik w gospodarce Miasta jest wiodący i wynosi przeszło 97%.

Tabela 64. Podmioty gospodarki narodowej na terenie Miasta Zamość w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty gospodarki narodowej ogółem, w tym:	7 800	7 752	7 754	7 598	7 550	7 680
sektor prywatny ogółem. Do sektora należą: spółki handlowe, spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne.	7 570	7 529	7 554	7 400	7 347	7 476
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	5 781	5 693	5 689	5 766	5 714	5 820
sektor publiczny ogółem, Do sektora należą: państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, przedsiębiorstwa państwowe, spółki handlowe, spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	195	183	175	172	174	176

Źródło: oprac. WRMFZ UMZ, 2021.

W podmiotach gospodarczych miasta sektora prywatnego nie zachodzą znaczące dysproporcje pomiędzy podmiotami wyrejestrowanymi, a nowo zarejestrowanymi.

Na uwagę zasługują dane z roku 2020, gdy liczba wyrejestrowanych podmiotów była prawie o 200 mniejsza niż w 2019 roku. Natomiast liczba podmiotów nowo zarejestrowanych nie była znacząco niższa niż w latach poprzednich. W sektorze publicznym liczba podmiotów jest znacząco niższa niż w sektorze prywatnym. (Tabela 65).

Tabela 65. Podmioty gospodarki narodowej w latach 2015-2020

Podmioty	wyrejestrowane/nowo zarejestrowane	Dane z lat					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty gospodarki narodowej -ogółem	wyrejestrowane	488	510	478	641	448	266
	nowo zarejestrowane	552	485	522	511	458	426
Sektor prywatny - ogółem	wyrejestrowane	485	504	463	636	447	263
	nowo zarejestrowane	507	447	473	477	417	380
Sektor prywatny, w tym: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	wyrejestrowane	455	482	420	340	393	222
	nowo zarejestrowane	476	417	452	452	396	358
Sektor publiczny - ogółem	wyrejestrowane	3	6	15	5	0	1
	nowo zarejestrowane	2	1	1	1	2	3

Źródło: oprac. WRMFZ UMZ, 2021.

W Zamościu najliczniejszą branżą w gospodarce narodowej jest handel i naprawa pojazdów (ok. 30% wszystkich podmiotów), znacznie niższą liczbę podmiotów, ale zaznaczającą się w mieście tworzą takie branże jak:

- Budownictwo,
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
- przetwórstwo przemysłowe,
- transport i gospodarka magazynowa.

Sytuacja na lokalnym rynku pracy jest i będzie dynamiczna. Zwłaszcza, że wprowadzane ograniczenia w funkcjonowaniu wielu podmiotów gospodarczych związane z pandemią Covid - 19 mogą spowodować poszerzenie się skali ubóstwa i pogorszenie jakości życia różnych grup społecznych. Dlatego niezbędne jest prowadzenie działań w zakresie promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

2.7. POMOC I INTEGRACJA SPOŁECZNA

2.7.1. Integracja społeczna

Przez integrację społeczną rozumie się proces włączania do zasadniczej części społeczeństwa różnorodnych, zwykle mniejszościowych grup społecznych jak np. mniejszości narodowe, uchodźcy, emigranci i repatrianci itp., i w konsekwencji uzyskanie możliwości, praw i usług dotychczas dostępnych tylko dla większości. Działania mające na celu integrację społeczną są nierozzerwalnie związane z procesem wykluczenia społecznego. Obowiązujące

regulacje prawne wymieniają grupy osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, wśród których najliczniejszą na terenie Zamościa stanowią osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne oraz uzależnione od alkoholu. Najskuteczniejszą formą wsparcia kierowaną do osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie są usługi integracji społecznej i zawodowej, które służą podnoszeniu kompetencji życiowych i zawodowych osób wykluczonych w stopniu umożliwiającym wejście lub powrót na rynek pracy. W ramach realizacji projektów każdego roku obejmowano wsparciem osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym w postaci sfinansowania instrumentów aktywnej integracji, czyli zestawu instrumentów o charakterze aktywizacyjnym, mających doprowadzić do przywrócenia osób wykluczonych na rynek pracy oraz do ich integracji ze społeczeństwem poprzez przywrócenie im zdolności lub możliwości zatrudnienia.

Usługi reintegracji społeczno-zawodowej realizowane były w ramach funkcjonowania Klubu Integracji Społecznej (KIS) jako wyspecjalizowanej instytucji, która jest od 2007 r. prowadzona przez Stowarzyszenie Nowa Szansa w Zamościu. Realizowane w KIS usługi uwzględniają uwarunkowania i lokalną specyfikę mechanizmów wykluczenia społecznego i społecznej integracji. Ponadto formy pomocy są dostosowywane do możliwości adresatów tej pomocy.

2.7.2. Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie

W Zamościu instytucją wykonującą zadania należące do właściwości gminy i powiatu z zakresu pomocy społecznej jest Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie. Połączenie w ramach jednej instytucji zadań gminy i powiatu pozwala objąć rodzinę i osobę kompleksowym systemem wsparcia, oraz skuteczniej rozwiązywać problemy wynikające z ubóstwa i wykluczenia społecznego.

2.7.2.1. Świadczenia z pomocy społecznej

Ze świadczeń pomocy społecznej korzystają osoby uprawnione znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej (Tabela 66).

Tabela 66. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w latach 2015-2020

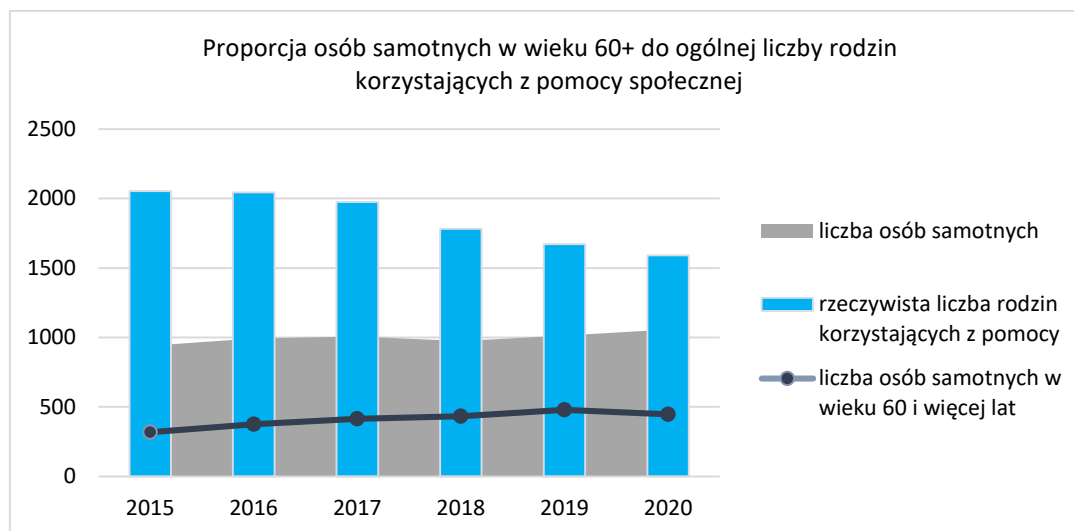
Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rzeczywista liczba rodzin	2054	2044	1976	1782	1672	1592
- w tym liczba osób samotnych	941	993	1007	975	1014	1058
- w tym osób w wieku 60 i więcej lat	318	375	415	432	478	446
% do ogółu rodzin korzystających z pomocy	16%	18%	21%	24%	29%	28%
Liczba osób w rodzinach	4967	4734	4307	3770	3415	3119
Wyłącznie praca socjalna - liczb rodzin	417	362	208	225	220	358
Wyłącznie praca socjalna - liczb osób w rodzinach	759	715	504	463	428	850
Kontrakty socjalne	90	94	106	103	76	56
Rodziny ogółem	2471	2406	2184	2007	1892	1950
Liczba osób w rodzinach	5726	5449	4811	4262	3843	3969
Powody przyznania pomocy						
ubóstwo	1418	1376	1294	1139	988	936

bezdomność	76	73	64	62	68	55
potrzeba ochrony macierzyństwa	202	206	185	164	138	115
w tym wielodzietność	78	82	71	64	62	53
bezrobocie	1301	1260	1085	938	833	825
niepełnosprawność	779	811	793	768	721	662
długotrwała lub ciężka choroba	795	826	881	883	874	772
bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	234	171	131	129	125	113
w tym rodziny niepełne	156	108	83	77	83	76
w tym rodziny wielodzietne	52	42	31	30	29	19
przemoc w rodzinie	22	16	9	11	12	7
alkoholizm	184	169	173	162	165	146
narkomania	4	2	3	2	6	1
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego	80	72	49	41	37	56
zdarzenie losowe	7	4	2	4	4	6
sytuacja kryzysowa	1	3	2	6	3	1
klęska żywiołowa lub ekologiczna	6	0	0	0	0	5

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

Zgodnie z danymi zawartymi w Tabeli 66 należy stwierdzić, iż od kilku lat systematycznie spada liczba osób i rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej. Trend ten utrzymał się w roku 2020 pomimo trudnej sytuacji na rynku pracy. Obserwuje się także rosnący udział osób samotnych w grupie wszystkich klientów pomocy społecznej, a zwłaszcza osób po 60 roku życia (Wykres 7).

Wykres 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2020

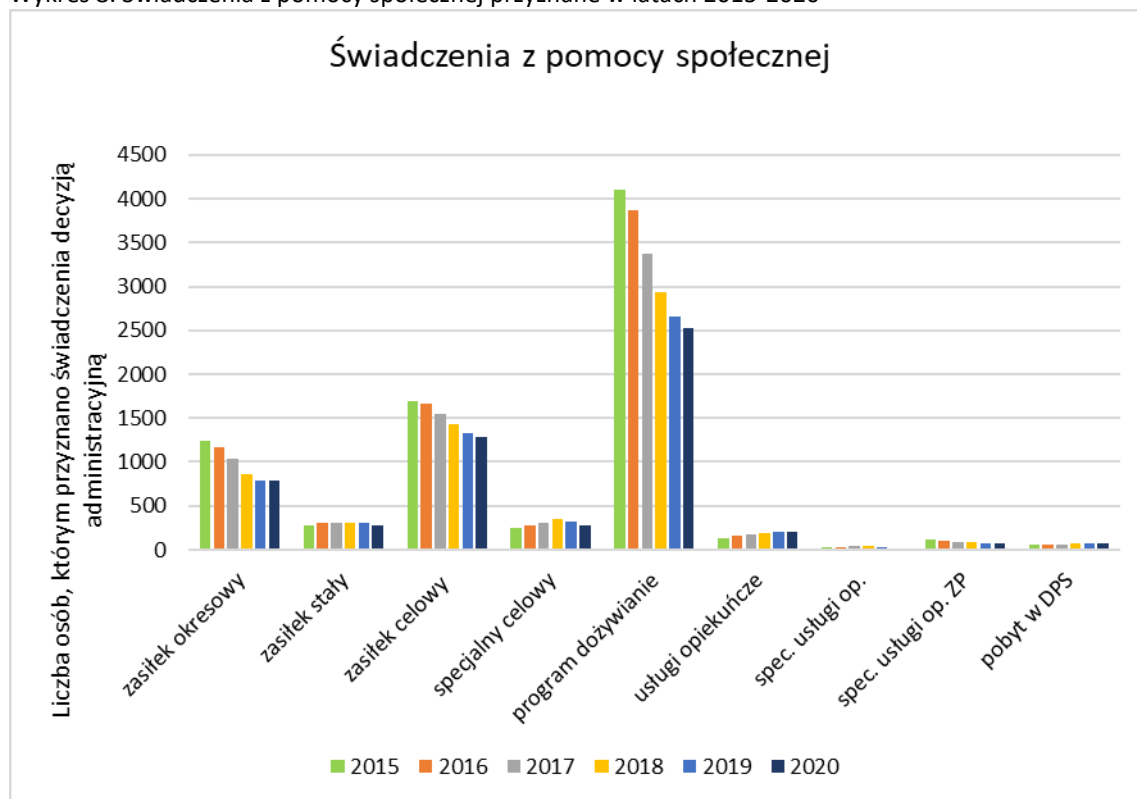

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

W latach 2015-2020 następował wzrost liczby osób samotnie gospodarujących korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, a malała liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Natomiast dochody rodzin i osób samotnie gospodarujących w przedstawionym okresie mieściły się w większości w przedziale do wysokości kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej.

Równoległe ze spadkiem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, spada liczba przyznawanych zasiłków. Wyjątek stanowi zasiłek stały oraz usługi opiekuńcze, których przyznanie jest związane z pogorszeniem stanu zdrowia i niepełnosprawnością (Wykres 8).

Wykres 8. Świadczenia z pomocy społecznej przyznane w latach 2015-2020

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

Tabela 67. Wydatki na świadczenia z pomocy społecznej w latach 2015-2020

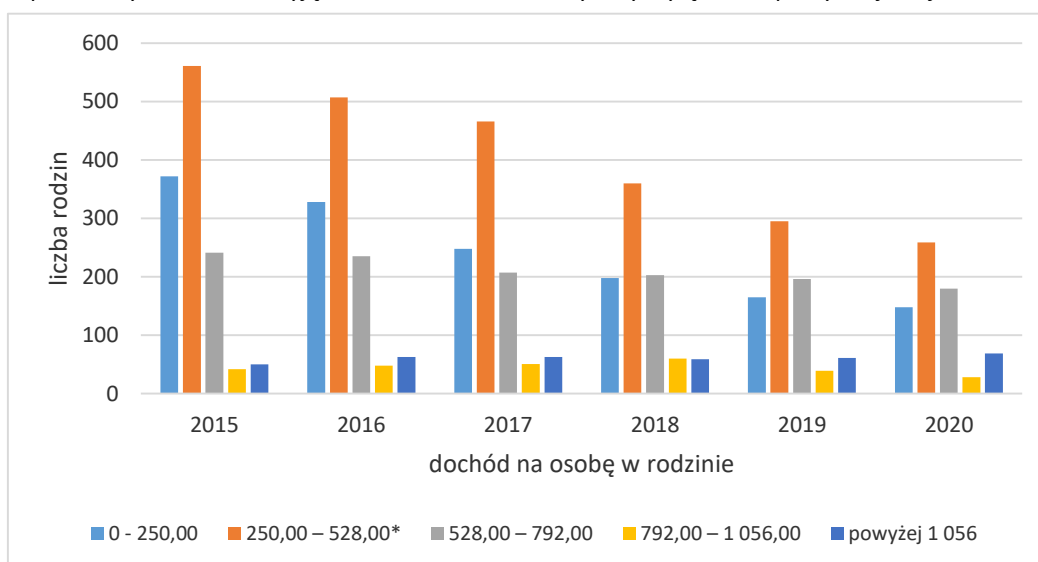
Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
zasiłek okresowy	3 237 288,32	3 235 605,29	2 775 461,28	2 421 339,65	2 139 477,51	2 339 362,29
zasiłek stały	1 195 600,43	1 499 275,46	1 603 278,78	1 507 183,01	1 596 087,04	1 606 088,41
zasiłek celowy i w naturze ogółem	670 374,49	721 500,23	781 194,57	820 424,53	758 103,17	677 304,95
program dożywianie	2 328 129,00	2 243 719,00	2 039 691,00	1 858 766,00	1 754 740,00	1 827 188,98
usługi opiekuńcze, w tym:	1 067 760,00	1 172 238,00	2 088 684,00	2 568 923,00	2 826 873,00	3 097 645,00
środki własne	453 012,00	542 822,00	889 050,00	1 046 937,00	1 525 783,00	1 793 575,00
budżet państwa	614 748,00	629 416,00	1 199 634,00	1 521 986,00	1 063 391,00	1 075 422,00
opłaty za osoby skierowane do DPS	1 131 679,58	1 196 361,21	1 201 275,96	1 542 662,12	1 756 122,24	1 809 180,22
Składki zdrowotne od zasiłków stałych i świadczeń integracyjnych	100 692,12	127 652,65	136 017,28	127 885,91	135 884,26	151 941,63

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

Wydatki na wypłatę należnych zasiłków okresowych każdego roku maleją w odróżnieniu od pozostałych świadczeń. Zestawienie Tabeli 67 z Wykresem 8 pokazuje, iż spadek liczby wypłacanych świadczeń nie przekłada się na spadek wysokości wydatkowanych na ten cel środków. Każdego roku rośnie wysokość wydatków na pokrycie

kosztów utrzymania osób kierowanych do domu pomocy społecznej, co związane jest zarówno z rosnącymi miesięcznymi kosztami utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej, jak i tendencją zwykłą w zakresie zapotrzebowania na zapewnienie całodobowej opieki powodującą systematyczny wzrost wskaźnika osób przebywających w różnych typach DPS. Obserwuje się także wzrost wydatków na usługi opiekuńcze, co wynika ze wzrostu wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Wykres 9. Liczba rodzin, którym zrealizowano świadczenia pomocy społecznej w latach 2015 – 2020 w rozbiciu na posiadany dochód, za wyjątkiem rodzin, które korzystały wyłącznie z pracy socjalnej

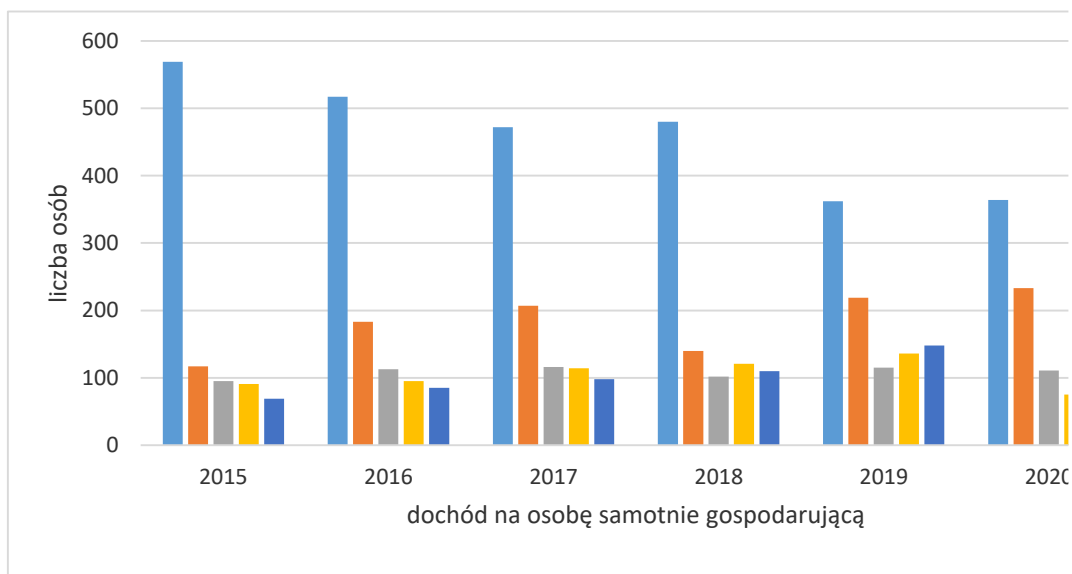

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

* Kryterium dochodowe na osobę w rodzinie 528,00 zł. obowiązujące od 01.10.2018 r.

Analizując dochody rodzin korzystających z pomocy społecznej (Wykres 9) należy stwierdzić, iż w ogólnej liczbie rodzin korzystających ze świadczeń rośnie procentowy udział osób posiadających dochód na osobę w rodzinie przekraczający kryterium dochodowe.

Wykres 10. Liczba osób samotnie gospodarujących, którym zrealizowano świadczenia pomocy społecznej w latach 2015 – 2020 w rozbiciu na posiadany dochód, za wyjątkiem rodzin, które korzystały wyłącznie z pracy socjalnej

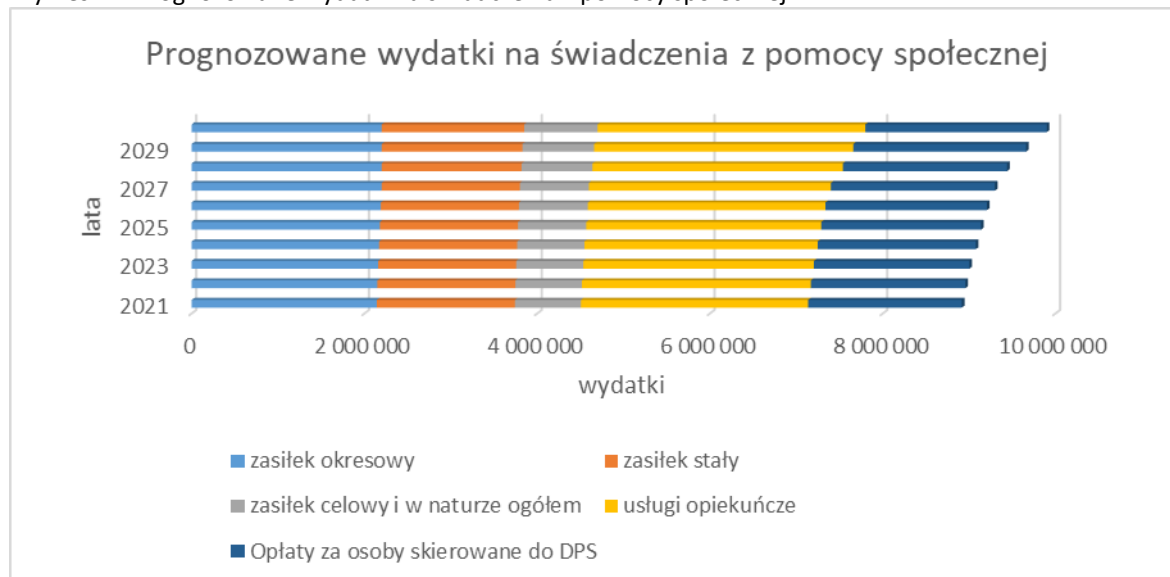

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

*Kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej 701,00 zł. obowiązujące od 01.10.2018 r.

W latach 2015-2020 obserwuje się gwałtowną zmianę proporcji liczby osób samotnie gospodarujących w poszczególnych zakresach osiąganych dochodów (Wykres 10). Systematycznie spada liczba osób samotnych korzystających ze świadczeń z pomocy posiadających dochód do 350,00 zł oraz wzrasta liczba osób z dochodem przekraczającym 1.402,00 zł.

Wykres 11. Prognozowane wydatki na świadczenia z pomocy społecznej

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

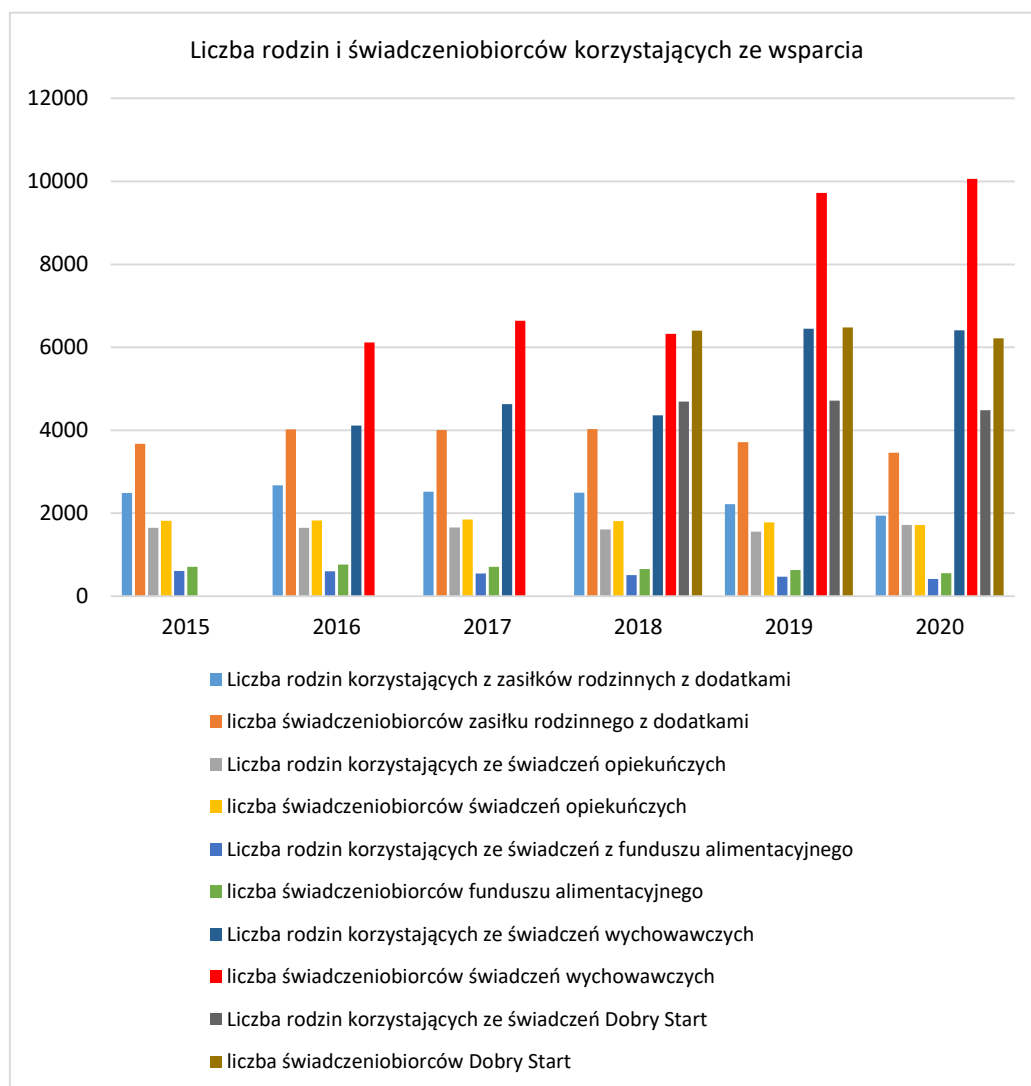
Nasilający się proces starzenia zamojskiego społeczeństwa oraz wzrost liczby osób obejmowanych usługami opiekuńczymi, a także liczby osób kierowanych do domów pomocy społecznej, powoduje wzrost wydatków na wsparcie tej grupy mieszkańców (Wykres 11).

Koszt usług opiekuńczych jest zależny od minimalnej stawki godzinowej, która wzrosła w latach 2015-2020. Wzrost miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej powoduje wzrost wydatków za opłaty osób skierowanych do domu pomocy społecznej.

2.7.2.2. Świadczenia dla rodzin

Celem kompleksowej i długofalowej polityki rodzinnej jest redukcja ubóstwa wśród najmłodszych, częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, wsparcie materialne dla osób uprawnionych do alimentów, wsparcie wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny, poprzez powszechne udzielanie wsparcia finansowego rodzinom z dziećmi. W latach 2015 -2020 wprowadzono dwie nowe formy wsparcia dla rodzin z dziećmi: świadczenie wychowawcze oraz świadczenie Dobry Start (Wykres 12).

Wykres 12. Liczba rodzin i świadczeniobiorców korzystających ze wsparcia w latach 2015-2020

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

W latach 2015-2020 obserwuje się spadek liczby świadczeniobiorców zasiłków rodzinnych i funduszu alimentacyjnego przy jednoczesnym wzroście wydatków na ten cel (Tabela 68), co spowodowane jest między innymi waloryzacją świadczeń. Natomiast wyraźny w roku 2019 wzrost liczby świadczeniobiorców świadczeń wychowawczych i znaczący wzrost wydatków na świadczenia wychowawcze powstał w wyniku zniesienia od 1 lipca 2019 r. kryterium dochodowego przy ustalania prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko w rodzinie.

Tabela 68. Wydatki na świadczenia dla rodzin z dziećmi w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki na świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego (dofinansowane z budżetu państwa)	15 246 392,22	18 423 434,74	18 868 018,46	19 045 237,12	19 283 288,30	19 113 658,15
Wydatki na świadczenia z tytułu urodzenia się dziecka ze środków jst	69 600,00	62 825,04	63 737,21	64 762,18	55 862,86	85 036,59
Wydatki na świadczenia wychowawcze	-	25 812 838,10	34 803 834,67	32 866 016,32	43 910 521,45	56 903 121,36
Wydatki na świadczenie Dobry Start	-	-	-	1 919 400,00	1 949 100,00	1 864 350,00
Wydatki na wypłatę świadczeń z ustawy „Za życiem”	-	-	32 000,00	12 000,00	16 000,00	28 000,00
Wydatki na składki społeczne od św. Opiekuńczych i pielęgnacyjnych	920 540,24	967 503,74	1 029 355,02	960 245,69	1 053 516,01	1 171 139,13
Wydatki na składki zdrowotne od św. Opiekuńczych i pielęgnacyjnych	158 056,68	171 584,11	199 809,17	194 708,71	194 857,54	232 945,94

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

2.7.2.3. Pomoc i wsparcie osób niepełnosprawnych

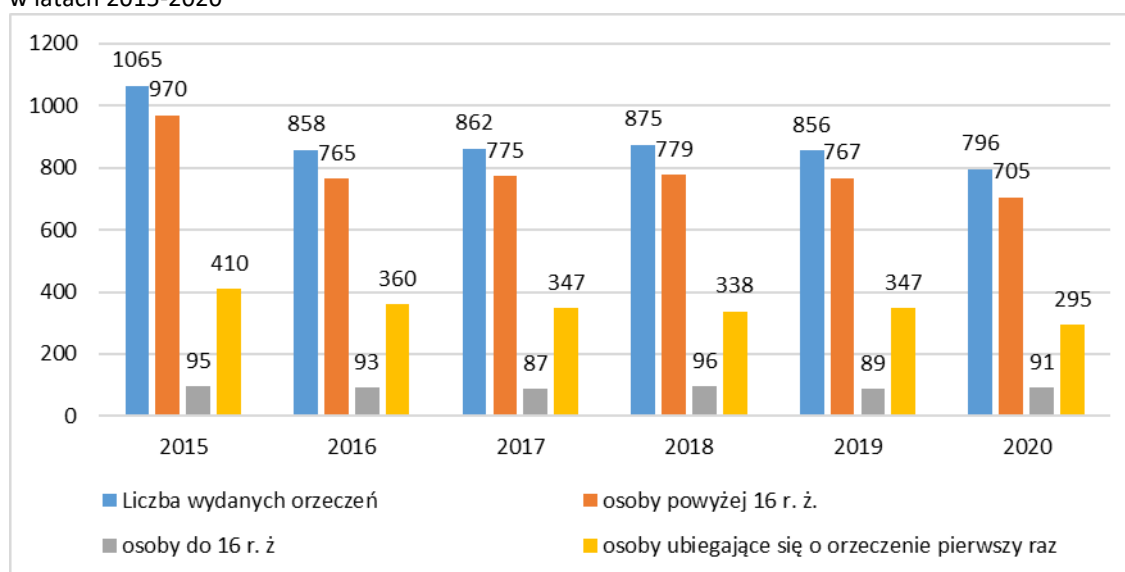
Pojęcie niepełnosprawności nie jest jednoznacznie zdefiniowane zarówno w nauce jak i prawie. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność to długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu człowieka, to niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie na skutek barier występujących po stronie otoczenia społecznego, kulturowego, prawnego, politycznego. Dla potrzeb opracowania Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Podstawowym źródłem informacji odnośnie liczby osób niepełnosprawnych na terenie Miasta Zamość jest Narodowy Spis Ludności i Mieszkań z 2011, na podstawie

którego niepełnosprawność biologiczną i prawną deklarowało 8361 mieszkańców Zamościa stanowiących 12,71% ogółu mieszkańców Miasta Zamość.

Biorąc pod uwagę liczbę wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz o niepełnosprawności, widoczne jest utrzymywanie się liczby wydanych orzeczeń w poszczególnych latach na zbliżonym poziomie (Wykres 13). Wyjątek stanowi rok 2015, w którym liczba wydanych orzeczeń była wyższa od średniej z lat następnych o 19%, a także rok 2020, w którym liczba wydanych orzeczeń spadła o 7%. Spadek w 2020 r. prawdopodobnie był związany z epidemią Covid-19 i ograniczeniami w funkcjonowaniu wielu podmiotów.

Wykres 13. Orzeczenia wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Zamościu w latach 2015-2020

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

W mieście Zamość realizowane są zadania mające na celu rehabilitację społeczną i zawodową oraz wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnością, ale także podejmowane są działania skierowane do opiekunów osób z niepełnosprawnością. Podstawową formą wsparcia, która jest zabezpieczana w 100%, jest pomoc w postaci usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, a także dla osób wymagających całodobowej opieki udzielana jest pomoc w postaci umieszczenia w domu pomocy społecznej (w tym, w innych powiatach) właściwego typu: dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dla osób w podeszłym wieku, dla osób przewlekle somatycznie chorych.

Wsparcie osób niepełnosprawnych na terenie miasta Zamość realizowane jest także w placówkach:

- a) warsztaty terapii zajęciowej – 3 placówki prowadzone przez organizacje pozarządowe dla osób niepełnosprawnych ze wskazaniem do terapii zajęciowej,
- b) Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej – jednostka samorządowa dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- c) Dom Pomocy Społecznej – placówka prowadzona przez organizację pozarządową na zlecenie Miasta Zamość, który dysponuje 52 miejscami dla kobiet z niepełnosprawnością intelektualną.

Dostępność do wsparcia oferowanego w ramach placówek jest ograniczona liczbą miejsc oraz możliwościami finansowymi podmiotu prowadzącego. Mając na uwadze zaspakajanie potrzeb osób niesamodzielnych i ich rodzin, od 2019 Miasto Zamość ubiega się o środki na realizację różnych form wsparcia realizowanych w ramach Funduszu Solidarnościowego (Tabela 69).

Tabela 69. Wysokość środków pozyskanych z Funduszu Solidarnościowego na wsparcie osób niesamodzielnych w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Fundusz Solidarnościowy	-	-	-	-	237 699,00	228 648,00
Program Opieka wychnieniowa, w tym:	-	-	-	-	147 315,00	230 519,50
środki własne	-	-	-	-	29 463,00	45 738,00
Fundusz Solidarnościowy	-	-	-	-	117 852,00	184 781,50
Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej (Fundusz Solidarnościowy)	-	-	-	-	-	419 091,02

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

Resortowy Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Opieka wychnieniowa” skierowany jest do członków rodzin i opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Głównym założeniem Programu jest wsparcie członków rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usług opiekuńczych. Od początku realizacji zadania widoczna jest tendencja wzrostowa liczby osób zainteresowanych udziałem w Programie. W 2019 r. wsparciem objęto 12 osób, a w 2020 r. 39 osób.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” jest adresowany do dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem konieczności stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby oraz konieczności stałego współudziału, na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, a także do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Usługi asystenckie, jako forma ogólnodostępnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych ma na celu poprawę jakości życia osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności i umożliwienie im pełniejszego udziału w życiu społecznym. W 2020 roku z pomocy asystenta skorzystało 81 osób.

Miasto Zamość w dalszym ciągu planuje pozyskiwanie środków na realizację działań, które przyczyniać się będą do poprawy funkcjonowania, rehabilitacji, włączenia społecznego osób niesamodzielnych i ich rodzin.

Osoby niepełnosprawne i ich rodziny korzystają także ze wsparcia świadczonego w specjalistycznych ośrodkach prowadzonych przez organizacje pozarządowe ze środków pozyskanych z zewnątrz.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) przyznaje Miastu Zamość środki na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej, które realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu oraz zadania z zakresu rehabilitacji społecznej – Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu.

Tabela 70. Wydatki ze środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej na terenie miasta Zamościa w latach 2015-2020 (w zł)

Wyszczególnienie		Środki PFRON ogółem	1. Rehabilitacja społeczna, w tym	Warsztaty Terapii Zajęciowej	środki na pozostałe zadania	Beneficjenci	2. Rehabilitacja zawodowa	Liczba osób objętych dofinansowaniem
Dane z lat	2015	2 689 157,00	2 449 997,28	1 832 124,00	617 873,28	119 osób w WTZ, 699 wniosków, 6 organ. pozarząd.	239 159,72	15 osób
		100%	91%	68%	23%		9%	
	2016	2 768 216,00	2 528 249,99	1 903 524,00	624 725,99	121 osób w WTZ, 439 wniosków, 6 organ. pozarząd.	239 966,01	15 osób
		100%	91%	69%	23%		9%	
	2017	2 803 709,00	2 573 780,80	1 935 516,00	638 264,80	123 osób w WTZ, 504 wnioski, 6 organ. pozarząd.	229 928,20	13 osób
		100%	92%	69%	23%		8%	
	2018	2 926 017,00	2 696 017,00	2 041 308,00	654 709,00	127 osób w WTZ, 494 wnioski, 4 organ. pozarząd.	230 000,00	5 osób
		100%	92%	70%	22%		8%	
	2019	3 248 103,00	3 028 103,00	2 298 192,00	729 911,00	127 osób w WTZ, 494 wnioski, 6 organ. pozarząd.	220 000,00	5 osób
		100%	93%	71%	22%		7%	
	2020	3 838 206,00	3 608 206,00	2 807 952,00	800 254,00	137 osób w WTZ, 539 wnioski, 2 organ. pozarząd.	230 000,00	5 osób
		100%	94%	73%	21%		6%	

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

W latach 2015-2020 wysokość środków przekazanych przez PFRON rosła, zmieniała się też nieznacznie proporcja środków przeznaczonych na realizację poszczególnych zadań (Tabela 70). Największą kwotę (ok. 70% środków) przeznaczano każdego roku na finansowanie warsztatów terapii zajęciowej. Zwiększająca się wysokość środków była spowodowana zwiększeniem liczby uczestników oraz systematycznym wzrostem wysokości kwoty na uczestnika WTZ wynikającej z uregulowań prawnych.

Poza zadaniami wynikającymi z ustawy, w Zamościu realizowane są programy finansowane ze środków PFRON kierowane do indywidualnych osób niepełnosprawnych, jak również jednostek miasta oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Od 2012 roku samorząd realizuje pilotażowy program „Aktywny samorząd”, kierowany do indywidualnych osób z niepełnosprawnością, którego celem jest eliminacja bądź ograniczanie barier uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. W ramach wsparcia jednostek Miasta i organizacji pozarządowych, Miasto realizuje projekty w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami” obejmujące likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się, transportowych, modernizację wtz wraz z wymianą wyposażenia oraz refundację wydatków związanych z tworzeniem i wyposażeniem miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością. Środki PFRON pozyskiwane w ramach obu programów wykorzystywane są przez Miasto w ponad 90% przyznanych środków, w związku z powyższym zabezpieczają potrzeby wszystkich osób uprawnionych (Tabela 71).

Tabela 71. Zadania realizowane w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami” w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat				
	2016	2017	2018	2019	2020
Likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania	Budowa windy w budynku zabytkowym Ratusza	Budowa windy w placówce edukacyjnej Przystosowanie łazienek do potrzeb osób niepełnosprawnych w 4 placówkach edukacyjnych	Budowa windy w placówce edukacyjnej Dostosowanie pomieszczeń, podłóg i barier w komunikowaniu się w budynku organizacji pozarządowej Przystosowanie 2 łazienek do potrzeb osób niepełnosprawnych w placówce edukacyjnej	Budowa windy wewnętrznej w placówce edukacyjnej Przystosowanie łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w jednostce miasta	Budowa windy w budynku Urzędu Miasta
Likwidacja barier transportowych	Zakup autobusu z windą dla organizacji pozarządowej	Zakup 2 autobusów z windą dla organizacji pozarządowych	Zakup autobusu z windą dla organizacji pozarządowej	Zakup mikrobusu dla organizacji pozarządowej	Zakup 2 autobusów z windą dla organizacji pozarządowych
Dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych	-	-	-	Przebudowa i remont części budynku SOSW z przeznaczeniem na klasopracownie wraz z projektem windy dla osób niepełnosprawnych	-
Tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej	Nie realizowane przez PFRON w danym roku	Nie realizowane przez PFRON w danym roku	Nie realizowane przez PFRON w danym roku	nie realizowane przez PFRON w danym roku	dokonanie remontu i wymiana wyposażenia w 2 Warsztatach terapii zajęciowej
Skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych	Wyposażenie 1 stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	-	Wyposażenie 2 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	Wyposażenie 2 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	Wyposażenie 2 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

Każdego roku Miasto Zamość realizuje inwestycje mające na celu likwidację barier architektonicznych w administrowanych budynkach (Załącznik 1). Nadal istotnym problemem na terenie Zamościa jest niedostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, zwłaszcza ruchowo, części placówek miejskich, w tym oświatowych i kulturalnych. Podejmowane są także działania w zakresie udostępnienie obiektów osobom z innymi dysfunkcjami niż ruchowe np. montowane windy posiadają oznaczeniu w języku Braille’a oraz systemy informacji głosowej dla osób niewidomych i słabowidzących. Samorząd powiatowy zapewnia pośrednictwo tłumacza języka migowego dostosowanego do potrzeb osoby niepełnosprawnej. W Urzędzie Miasta w 2020 r. został powołany Koordynator do spraw dostępności, którego zadaniem zgodnie z Ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, jest wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie

do informacji i świadczonych usługach, a także tworzenie i wdrażanie planu na rzecz poprawy dostępności danej instytucji.

W 2020 roku weszła w życie „Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021–2030”, która jest narzędziem horyzontalnej polityki wobec osób z niepełnosprawnościami wynikającej z diagnozy ich sytuacji i potrzeb. Dokument ten stanowi pierwszą tak systemową, wszechstronną i całościową strategię na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Prognozuje realizację 113 działań, kluczowych dla nowego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Zastosowanie horyzontalnego i jednocześnie elastycznego podejścia będzie wymagało od Miasta Zamość dostosowania funkcjonujących obecnie instrumentów oraz wypracowania nowych rozwiązań, gdyż nowa wizja polityki państwa zakłada skoordynowane, kompleksowe wsparcie, dostosowane do indywidualnych potrzeb, wykraczające poza sektorowość polityk publicznych.

Narzędziem koordynacji zadań realizowanych na rzecz osób z niepełnosprawnościami zarówno przez jednostki Urzędu Miasta, jak również organizacje pozarządowe, jest „Samorządowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych Miasta Zamość”, którego opracowanie jest zadaniem ustawowym samorządu lokalnego. W programie tym uwzględnia się potrzeby środowiska osób z dysfunkcjami, aktualne uregulowania prawne oraz istniejące zasoby.

2.7.3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zamościu prowadzi interwencję kryzysową rozumianą jako zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem działalności Ośrodka jest przywrócenie osobom w kryzysie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego, prawnego lub psychiatrycznego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia w hostelu trwającego do 3 miesięcy. Pobyt w hostelu Ośrodka jest nieodpłatny. Udzielanie pomocy w ramach interwencji kryzysowej jest bezpłatne i nie wymaga decyzji administracyjnej. Z Tabeli 72 wynika, że sukcesywnie maleje liczba osób korzystających ze wszystkich form wsparcia OIK.

Tabela 72. Liczba osób korzystających z różnych form pomocy realizowanych przez OIK w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób	363	241	241	203	154	123

Źródło: oprac. OIK, 2021.

Oprócz interwencji kryzysowej i udzielenia schronienia OIK prowadzi także mieszkania dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej. Celem pobytu w mieszkaniu chronionym jest stworzenie optymalnych warunków do pełnej realizacji programu usamodzielnienia.

Tabela 73. Wydatki na realizację zadań przez OIK w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki związane z utrzymaniem Ośrodka Interwencji Kryzysowej i jego działalnością.	445 469	536 393	530 719	544 234	557 961	581 405
Prowadzenie OIK wsparcie osób w kryzysie oraz prowadzenie hostelu	391 896	448 298	455 163	470 564	480 005	505 837
Prowadzenie Mieszkań Chronionych	46 423	60 602	67 587	61 200	65 486	63 095
Wydatki inwestycyjne	0	0	0	0	0	0
Środki pozyskane z zewnątrz Wojewoda Lubelski na realizację programu w ZK	7 150	7 923	7 969	12 470	12 470	12 473
Środki zewnętrzne z programu "Lepszy OIK lepszy strat" w ramach środków MRPiPS	-	19 570	-	-	-	-

Źródło: oprac. OIK, 2021.

OIK podejmuje także starania w zakresie pozyskiwania środków na realizację innych zadań, w tym realizację programu korekcyjno-edukacyjnego skierowanego do osób, wobec których występuje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Program ten jest realizowany zarówno w Zakładzie Karnym w Zamościu (ZK), jak i w siedzibie OIK (Tabela 73). Potrzeby mieszkańców Zamościa związane z formami wsparcia realizowanego przez placówkę są w pełni zaspokojone.

2.7.4. Środowiskowy Dom Samopomocy

Środowiskowy Dom Samopomocy realizuje zadania statutowe jako jednostka pobytu dziennego przeznaczona dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym przewlekłe psychicznie chorych (Typ A) oraz dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (Typ B). Zadania zrealizowane w ŚDS są ukierunkowane na możliwie optymalną aktywizację uczestników, wzrost ich zaradności i samodzielności życiowej w środowisku rodzinnym, lokalnym i ponadlokalnym oraz zwiększenie integracji społecznej. ŚDS jest placówką, z której usług korzystają głównie osoby przewlekłe psychicznie chore i to w każdej grupie wiekowej (Tabela 74).

Tabela 74. Liczba osób korzystających ze wsparcia ŚDS z podziałem na wiek i typ w latach 2015-2020

Wiek uczestnika	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Typ A	Typ B	Typ A	Typ B	Typ A	Typ B	Typ A	Typ B	Typ A	Typ B	Typ A	Typ B
18-40	23	4	15	1	13	2	14	2	11	2	8	4
41-60	10	2	13	3	17	3	19	2	18	2	18	2
powyżej 60	3	0	4	0	4	0	3	0	3	0	5	0
Razem	36	6	32	4	34	5	36	4	32	4	31	6

Źródło: oprac. ŚDS, 2021.

Placówka w pełni zabezpiecza potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie oferowanych form wsparcia.

Tabela 75. Wydatki dotyczące utrzymania ŚDS w Zamościu, w tym wydatki inwestycyjne i źródła ich finansowania w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Środki z rezerwy celowej budżetu państwa na działalność podstawową ŚDS	472 472	476 480	456 480	524 952	640 606	652 526
wydatki inwestycyjne dodatkowe środki pozyskane z rezerwy celowej budżetu państwa ogółem	108 360	253 776	9000		335 459	452 050
Miasto Zamość	3888	1296	1296	1394	-	-

Źródło: oprac. ŚDS, 2021.

Funkcjonowanie ŚDS jest finansowane z budżetu państwa, a wysokość przyznanych decyzją wojewody środków jest uzależniona od liczby uczestników zajęć (Tabela 75).

2.7.5. Centrum Integracji Społecznej

Podmioty zatrudnienia socjalnego, w tym centra integracji społecznej są jednym z filarów systemu wsparcia i pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Centrum Integracji Społecznej w Zamościu rozpoczęło działalność 1 stycznia 2020 r. jako zakład budżetowy, co zobowiązuje podmiot do prowadzenia działalności usługowej w ramach prowadzonych warsztatów reintegracji zawodowej i uzyskiwania dochodów na prowadzenie działalności w minimalnej wysokości 50% kosztów funkcjonowania. CIS mieści się w nowo wyremontowanych pomieszczeniach dworca kolejowego, gdzie realizuje reintegrację społeczną i zawodową poprzez ustawowe formy działań: wsparcie psychologiczne, pracę socjalną oraz udział w warsztatach przygotowujących do podjęcia pracy.

W 2020 r. MCPR skierowało do CIS 33 mieszkańców miasta Zamość spełniających zapisy art. 1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym, wśród których 48,5% stanowią kobiety. Dane z podziałem na płeć zamieszczono w Tabeli 76.

Tabela 76. Przyczyny skierowania do CIS przez MCPR

Przesłanka do skierowania do CIS	Ogółem	%	Kobiety	%	Mężczyźni	%
Bezdomność	2	6,1	0	0	2	6,1
Uzależnienie od alkoholu	2	6,1	0	0	2	6,1
Bezrobocie	24	72,7	12	36,4	12	36,4
Niepełnosprawność	5	15,1	4	12,1	1	3,0

Źródło: oprac. CIS

Uczestnicy CIS mogą zdobywać i poszerzać swoje umiejętności w ramach warsztatów: gastronomicznego, remontowo-budowlanego, pielęgnacji zieleni oraz porządkowo-opiekuńczego. W ramach warsztatu gastronomicznego CIS prowadzi salę restauracyjną „PERON kuchnia polska”. Działania realizowane przez CIS w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby.

2.8. WSPARCIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA.

Wsparcie rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo- wychowawcze ma na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania swej roli. Zadania w tym zakresie zostały podzielone pomiędzy Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, które m.in zleca

prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz Organizatora Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny w Zamościu realizującego wsparcie asystenta rodziny, wsparcie psychologiczne i pedagogiczne, pomoc prawną i grupy wsparcia. Organizowanie wsparcia rodzinie odbywa się w oparciu o 3-letnie programy wspierania rodziny na terenie miasta Zamość.

Rolą systemu pieczy zastępczej jest zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego, respektującego jego prawa: prawo powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w sytuacji konieczności odseparowania dziecka od rodziny biologicznej. Naturalnym etapem związanym z opuszczeniem pieczy zastępczej przez wychowanka jest udzielenie mu wsparcia w procesie usamodzielnienia.

Podstawą umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest, co do zasady, orzeczenie sądu, choć możliwe jest także umieszczenie dziecka w innych trybach (np. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, doprowadzenie przez policję czy straż graniczną, umowę z rodziną zastępczą). Zasadą jest także prymat form rodzinnych nad instytucjonalnymi oraz nierozdzielanie rodzeństw. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dzieci do 10 roku życia powinny być umieszczane w pieczy rodzinnej. Zasada ta nie dotyczy placówek typu rodzinnego oraz sytuacji, w której ze względów zdrowotnych lub liczego rodzeństwa nie jest możliwe znalezienie pieczy rodzinnej. Dzieci, do 10 roku życia, które w trybie interwencyjnym zostaną umieszczone w pieczy instytucjonalnej powinny jak najszybciej zostać przeniesione do jednej z form pieczy rodzinnej.

Zadania z zakresu zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej na terenie miasta Zamość realizuje Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie i Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny, rodziny zastępcze i 3 placówki opiekuńczo – wychowawcze: typu socjalizacyjnego, interwencyjno- socjalizacyjnego i rodzinnego. Działania są organizowane m.in. w oparciu o powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na terenie miasta Zamość, który jest opracowywany na kolejne 3-letnie okresy.

2.8.1. Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie

2.8.1.1. Rodziny zastępcze

W rodzinach zastępczych na terenie miasta przebywają dzieci pochodzące z terenu miasta, jak i z innych powiatów, których pobyt regulują porozumienia zawierane pomiędzy powiatami. Jednocześnie na terenie innych powiatów przebywają dzieci wywodzące się z Zamościa w rodzinach niezawodowych i w rodzinnym domu dziecka, za które miasto Zamość ponosi odpłatność (Tabela 77).

Tabela 77. Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej z wyszczególnieniem dzieci pochodzących z terenu miasta w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem na terenie miasta	59	61	57	52	57	66
w tym dzieci pochodzące z innych powiatów przebywające w rodzinach na terenie miasta	9	10	8	5	9	15
Dzieci z terenu miasta Zamość przebywające na terenie innych powiatów	7	5	5	5	8	11
Dochody miasta z tyt. Odpłatności za pobyt	135 511,87	138 744,45	164 619,71	109 250,40	170 780,81	286 867,24

dzieci z innych powiatów						
Wydatki z tytułu pokrywania kosztów pobytu dzieci na terenie innych powiatów	80 930,28	55 085,36	65 433,61	73 042,15	102 099,90	110 605,40

Źródło: oprac. MCPR, 2021

Do 2019 r. liczba dzieci umieszczanych w pieczy rodzinnej na terenie innych powiatów pozostawała na stałym poziomie, natomiast spadała liczba dzieci pochodzących z innych powiatów, a przebywających w rodzinach zastępczych w Zamościu. Od 2019 r. w obu kategoriach odnotowano niewielki wzrost, przy czym zaznaczyć należy, że rodziny, do których trafiały dzieci poza obszar miasta były powiązane więzami rodzinnymi z dziećmi. Wzrost liczby dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w 2020 r. z terenu innych powiatów, wynika w głównej mierze z faktu zamieszkania na terenie miasta rodziny zastępczej funkcjonującej dotychczas na terenie powiatu zamojskiego, w której przebywało 5 dzieci.

Rodziny zastępcze oprócz świadczeń na utrzymanie dzieci są obejmowane świadczeniami fakultatywnymi (związanymi z przyjęciem dzieci, zapewnieniem wypoczynku, utrzymaniem lokalu przez rodzinę, a w rodzinach zawodowych przeprowadzenie niezbędnego remontu) oraz dodatkami wychowawczymi (500+) i programem Dobry Start. Samorząd systematycznie podnosi kwoty wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych, mając na uwadze rolę i obciążenie rodzin wydaje się, że działania w tym zakresie powinny być nadal kontynuowane (Tabela 78).

Tabela 78. Wydatki dotyczące pobytu dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych, w tym	816 025,42	832 493,88	814 362,85	898 414,37	890 772,88	957 548,94
Wynagrodzenia rodzin zastępczych zawodowych	126 250,09	158 746,39	162 336,27	215 912,77	224 350,92	251 748,21
Wydatki na świadczenie Dobry Start dla dzieci w rodzinach zastępczych	-	-	-	10 200,00	11 700,00	11 400,00
Wydatki na świadczenie 500+ dla dzieci w rodzinach zastępczych	-	165 504,81	228 474,83	232 493,55	219 933,90	227 252,24

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczych” zawiera limity rodzin, z którymi samorząd planuje podpisać umowy o zawodowe rodziny zastępcze. Pomimo zaplanowania corocznie powstawania 2 rodzin zastępczych umowy nie są zawierane zgodnie z zaplanowanymi limitami. Najczęściej podpisywane są umowy z dotychczasowymi rodzinami zawodowymi na kolejne 5 letnie okresy. W 2020 r. zakończono współpracę z 3 rodzinami zawodowymi, a podpisano jedną umowę z rodziną, która pełniła dotąd funkcję rodziny niezawodowej i posiada już pięcioro dzieci. Brak kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze (w tym o charakterze pogotowia rodzinnego) i prowadzącego rodzinny dom dziecka może spowodować niewydolność systemu pieczy rodzinnej pieczy zastępczej, szczególnie w kontekście niezaspokojenia opieki nad małymi dziećmi, które nie powinny być umieszczane w pieczy instytucjonalnej.

2.8.1.2. Placówki opiekuńczo wychowawcze

W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej formie pieczy zastępczej, dzieci kierowane są do form instytucjonalnych. Na terenie miasta do końca 2020 r. funkcjonowały 3 całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze: Dom Dziecka, Pogotowie Opiekuńcze i Rodzinny Dom dla Dzieci (który w marcu 2021 r. został zlikwidowany, a na jego bazie lokalowej zorganizowano dodatkowe miejsca dla wychowanków Pogotowia Opiekuńczego). Zróżnicowane typy placówek zapewniały możliwość zapewnienia pieczy zastępczej dzieciom zarówno z uregulowaną, jak i nieuregulowaną sytuacją prawną, oraz dzieciom poniżej 10 roku życia w placówce rodzinnej. Decyzja o zaprzestaniu działalności placówki typu rodzinnego i konieczności jej likwidacji wynikała z bezskutecznych poszukiwań kandydata na dyrektora placówki oraz licznych wątpliwości natury prawnej związanych z działalnością tej formy pieczy instytucjonalnej. Pomimo utrzymania bazy lokalowej na potrzeby pieczy instytucjonalnej, zmiana formy placówki negatywnie wpłynie na zaspokajanie potrzeb samorządu w zakresie możliwości umieszczania dzieci do 10 roku życia w pieczy zastępczej. Na terenie miasta brak jest placówki realizującej działania specjalistyczno- terapeutyczne tj. placówki sprawującej opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności z powodu niepełnosprawności, konieczności stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii lub konieczności wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Z uwagi na brak potrzeb w tym zakresie tworzenie placówki byłoby nieekonomiczne, a w przypadku zgłoszenia dzieci wymagających takich oddziaływań poszukiwane będą miejsca w placówkach położonych na terenie innych powiatów.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na powiaty obowiązek standaryzacji placówek w zakresie liczby i wieku dzieci, które mogą w nich przebywać, jak też uwarunkowań lokalowych. W 2019 r. dostosowano Pogotowie Opiekuńcze, a w 2020 r. Dom Dziecka, do obowiązujących przepisów, przenosząc placówki do nowych lokalizacji zapewniających wysoki standard lokalowy i warunki maksymalnie zbliżone do rodzinnych. Wiązało się to ze zmniejszeniem miejsc statutowych. Obecnie Dom Dziecka dysponuje 14 miejscami, a Pogotowie Opiekuńcze 7 miejscami. Funkcjonowanie placówek w mniejszych formach ma przynieść także zmiany organizacyjne, polegające m.in. na większym zaangażowaniu wychowawców w pracę z dziećmi (m.in. wspólne gotowanie, sprzątanie). Placówki są dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz są dostępne dla osób z ograniczeniami ruchowymi.

Tabela 79. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie miasta w latach 2015 – 2020

Rok	Liczba dzieci przebywających w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie miasta Zamość						Ogólna liczba dzieci w pieczy instytucjonalnej/ wychowankowie z Zamościa
	Dom Dziecka		Pogotowie Opiekuńcze		Rodzinny Dom dla Dzieci		
	Ogółem	w tym z terenu miasta	Ogółem	w tym z terenu miasta	Ogółem	w tym z terenu miasta	
2015	33	20	17	9	4	4	54/33
2016	30	12	19	8	5	5	54/25
2017	28	11	12	6	2	2	42/19
2018	22	7	17	8	5	2	44/17

2019	20	6	18	9	5	2	43/17
2020	19	6	10	9	3	2	32/17

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

Na terenie miasta obserwuje się wyraźny spadek liczby wychowanków pieczy instytucjonalnej, przy czym było to działanie zaplanowane, wynikające z faktu standaryzacji placówek. Analiza danych zawartych w Tabeli 79 wskazuje na systematyczny spadek liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych będących mieszkańcami Zamościa w latach 2015 -2020. W pierwszych 3 kwartałach 2020 r. w trybie interwencyjnym przyjęto do placówek 10 dzieci i jest to najwyższy wskaźnik umieszczania dzieci w pieczy instytucjonalnej z terenu miasta od wejścia w życie ustawy tj. od 2012 roku. Obecnie samorząd zaspakaja potrzeby w zakresie kierowania dzieci do pieczy instytucjonalnej, gdyż dzieci z terenu miasta nie przebywają w pieczy instytucjonalnej na terenie innych powiatów, jednakże mając na uwadze wzrost liczby działań interwencyjnych w rodzinach w 2020 r. i długotrwałe postępowania sądowe w stosunku do dzieci już przebywających w pieczy, można prognozować, że system pieczy instytucjonalnej może nie zabezpieczać w pełni potrzeb w zakresie zapewnienia dzieciom miejsc w placówkach na terenie miasta.

Tabela 80. Wydatki na funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych w Zamościu w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki na utrzymanie Pogotowia Opiekuńczego	765245,64	784719,80	734231,25	848309,76	1040021,89	764419,89
Wydatki na utrzymanie Domu Dziecka	1 288 698,03	1 357 623,03	1 342 371,36	1 239 094,23	1 291 894,37	1 054 652,31
Środki pozyskane z zewnątrz	2 639	17 100	12 000	15 292,4	15 762,70	17 720,00
Wydatki na utrzymanie Rodzinnego Domu Dziecka	153 197	182 052	125 173	155 029	245 206	188 150,49
Środki pozyskane z zewnątrz			1446,73			

Źródło: oprac. MCPR, 2021.

Miasto Zamość zabezpiecza środki na funkcjonowanie placówek opiekuńczych wszystkich typów, a wysokość środków jest zależna od liczby dzieci (Tabela 80).

W celu zabezpieczenia potrzeb Miasta w zakresie pieczy zastępczej konieczne są działania promocyjne rodzicielstwa zastępczego zmierzające do zwiększenia liczby zawodowych rodzin zastępczych, w tym szczególnie o charakterze pogotowia rodzinnego zapewniającego opiekę w sytuacjach podejmowania interwencji w rodzinie biologicznej.

2.8.1.3. Usamodzielnienia

Dzieci w pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej, mogą przebywać do uzyskania pełnoletności, a także po uzyskaniu pełnoletności do 25 roku życia, o ile spełniają warunki określone ustawą. Przebieg procesu usamodzielniania

jest warunkowany wieloma czynnikami. Determinantami tymi są m.in. predyspozycje i zaangażowanie osoby usamodzielnianej, współpraca z opiekunem procesu usamodzielnienia, indywidualne bariery wychowanków np. zdrowotne. Wychowankowie, którzy nie mają możliwości powrotu do rodziny mogą skorzystać z oferty mieszkań chronionych treningowych, które prowadzi Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

Osoby, które uzyskały pełnoletność w pieczy zastępczej oraz pełnoletni wychowankowie młodzieżowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych, schronisk dla nieletnich, młodzieżowych ośrodków socjoterapeutycznych i innych instytucji wymienionych w ustawie o pomocy społecznej po opuszczeniu wyżej wymienionych form opieki zostają objęci wsparciem mającym na celu ich życiowe usamodzielnienie.

Tabela 81. Liczba osób usamodzielnianych obejmowanych różnymi formami pomocy w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat											
	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
Liczba osób realizujących programy usamodzielnienia	73		76		64		70		66		65	
Realizowane świadczenia	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie będących wychowankami:											
	RZ*	POW MO W, MOS ZP itp.*	RZ*	POW MO W, MOS ZP itp.*	RZ*	POW MO W, MOS ZP itp.*	RZ*	POW MO W, MOS ZP itp.*	RZ*	POW MO W, MOS, ZP itp.*	RZ*	POW MO W, MOS ZP, itp.*
Pomoc na kontynuowanie nauki	24	21	25	13	26	11	28	10	23	10	23	7
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	6	6	6	3	2	1	3	2	2	3	4	2
Pomoc na zagospodarowanie (rzeczowa)	3	2	6	4	3	0	4	1	2	2	0	3

*Użyte skróty: RZ- rodziny zastępcze, POW – placówki opiekuńczo – wychowawcze, MOW – Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze, MOS- młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne, ZP –zakłady poprawcze

Źródło: oprac. MCP, 2021.

Dane statystyczne pokazują, iż liczba osób pozostających w procesie usamodzielnienia podlega niewielkim wahaniom (Tabela 81). Na podstawie danych MCP wnioskować można, iż wychowankowie rodzin zastępczych posiadają wyższe aspiracje w zakresie zdobywania wyższego wykształcenia. Natomiast wychowankowie placówek i form resocjalizacyjnych (MOW, MOS itp.), co do zasady nie są zainteresowani podnoszeniem swoich kwalifikacji czy kontynuowaniem nauki, w związku z tym pozostają na poziomie wykształcenia średniego.

Tabela 82. Wydatki na wsparcie dzieci przebywających w placówkach w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki na kontynuowanie nauki i usamodzielnienia dzieci w placówkach	88 361,18	88 125,85	55 319,60	53 169,42	64 259,28	59 953,81
Wydatki na świadczenia z programu Dobry Start dla dzieci w placówkach	-	-	-	8 400,00	6 600,00	6 600,00
Wydatki na świadczenie 500+ dla dzieci w placówkach	-	9 927,94	12 000,00	18 580,64	28 366,68	121 945,74

Źródło: oprac. MCP, 2021.

Wydatki w poszczególnych formach wsparcia dynamicznie się zmieniają, gdyż za zmianami liczby dzieci w poszczególnych typach placówek, ich usamodzielnianiem lub obejmowaniem innymi formami wsparcia, muszą iść przypisane ustawowo wydatki (Tabela 82).

Z powodu oddziaływania na rodzinę różnego rodzaju niekorzystnych czynników, coraz częściej pojawia się konieczność udzielania wsparcia przez asystenta rodziny, często na mocy postanowienia sądu. W sytuacji, gdy wsparcie środowiskowe jest nieskuteczne, dzieci są umieszczane w systemie pieczy zastępczej. Wiąże się z tym konieczność stałej promocji i wspierania rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskiwania nowych rodzin zastępczych i utrzymania już istniejących form pieczy rodzinnej.

2.8.2. Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny

2.8.2.1. Wsparcie rodziny

Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny (OPZiWR) zatrudnia asystentów rodziny, którzy w swojej pracy wspierają rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Asystent rodziny wspiera rodzinę w miejscu zamieszkania lub innym miejscu wskazanym przez rodziną oferując adekwatną pomoc. Asystenci ściśle współpracują z pracownikiem socjalnym, kuratorem sądowym, psychologami jak i Policją.

Tabela 83. Liczba asystentów rodziny zatrudnionych w OPZiWR w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	8	8	6	6	5	5

Źródło:, oprac. OPZiWR, 2021

Liczba zatrudnionych asystentów (Tabela 83) była zależna od liczby rodzin zgłaszanych do objęcia wsparciem. Z asystentem rodziny współpracują rodziny zobowiązane do tego przez pracowników socjalnych MCPR, dobrowolnie oraz zobligowane do tego przez sąd (Tabela 84).

Tabela 84. Liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin zgłaszanych przez MCPR do objęcia wsparciem asystenta	61	60	70	65	60	61
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta z uwagi na problemy opiekuńczo-wychowawcze	65	59	63	63	57	58
Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta	121	155	145	145	115	124
Rezygnacje ze współpracy z asystentem rodziny	4	4	4	4	1	12
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem rodziny	1	9	13	15	18	27

Źródło: oprac. OPZiWR, 2021.

W latach 2015 -2020 zauważalny jest dynamiczny wzrost liczby rodzin zobligowanych przez sąd do podjęcia współpracy z asystentem rodziny. Liczba rodzin zgłaszanych na wnioski pracowników socjalnych MCPR do objęcia wsparciem asystenta rodziny utrzymuje się na porównywalnym poziomie. Natomiast w 2020 roku znacząco wyższa liczba rodzin zrezygnowała z dalszej współpracy z asystentem. Głównymi powodami rezygnacji była zmiana miejsca zamieszkania rodziny poza teren miasta Zamość, a także sądowe uchylene zobowiązania do współpracy z asystentem rodziny.

Tabela 85. Wydatki OPZiWR związane z realizacją zadań własnych gminy w latach 2015-2020

Wyszczególnieni	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Budżet jednostki –realizacja zadań własnych gminy	193 122,62	167 455,80	182 606,54	220 239,03	275 338,69	277 302,78
dofinansowania z MRPiPS na zatrudnienie asystenta rodziny	150 000,00	120 000,00	100 800,00	87 834,00	92 620,00	8 500,00

Źródło: oprac. OPZiWR, 2021.

OPZiWR każdego roku otrzymywał refundację kosztów poniesionych na zatrudnienie asystentów w ramach Programu asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej MRPiPS. W latach 2015-2019 refundacja wydatków na zatrudnienie asystentów spadała od 100% do 60%. Natomiast w 2020 roku Miasto Zamość w ramach Programu MRPiPS Asystent Rodziny na rok 2020, jako dofinansowanie w formie dodatku do wynagrodzenia dla asystentów rodziny otrzymało 8.500,00 zł, na dodatki do wynagrodzenia asystentów. Każdego roku zwiększa się obciążenie samorządu z powodu konieczności ponoszenia kosztów zatrudnienia asystentów rodziny (Tabela 85).

Od 2017 roku do zadań OPZiWR włączono także wsparcie rodzin wynikające z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Asystent rodziny współpracował tylko z jedną taką rodziną.

2.8.2.2. Rodzinna piecza zastępcza

OPZiWR w ramach swoich działań zatrudnia dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, psychologa, pedagoga i radcę prawnego, którzy w swojej pracy wspierają rodziny zastępcze. Rodziny zastępcze są objęte bezpośrednim wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który udziela wsparcia w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, przekazuje informacje dotyczące świadczenia wsparcia i pomocy przez inne jednostki działające na rzecz dzieci i rodzin. Rodziny, które nie są objęte wsparciem koordynatora pozostają pod bezpośrednią opieką pracownika jednostki (pedagoga). Rodziny zastępcze mają do dyspozycji bezpłatną pomoc psychologa i radcy prawnego. Organizator wspomaga również rodziny w procesie podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez organizowanie szkoleń, a także przekazywaniu informacji o szkoleniach, kursach, fundacjach i stowarzyszeniach, które swoim działaniem wspierają rodziny zastępcze. W celu zapobiegania wypaleniu zawodowemu organizowane są grupy wsparcia z elementami arteterapii. Rodziny zastępcze korzystając z istniejących form pomocy kierują się swoimi potrzebami.

Tabela 86. Dane dotyczące rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020

Rok	Ogółem liczba rodzin	Rodziny zastępcze, w tym rodziny:									
		spokrewnione		niezawodowe		zawodowe		specjalistyczne		pogotowia rodzinne	
		rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci
2015	36	23	33	8	10	2	7	1	1	2	7
2016	36	23	32	8	10	2	6	1	1	2	12
2017	33	21	31	7	8	2	6	1	1	2	11
2018	33	21	30	6	6	3	9	1	1	2	9
2019	33	22	30	5	5	4	12	0	0	2	9
2020	37	24	35	7	12	4	13	0	0	2	6

Źródło: oprac. OPZiWR, 2021

Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta nie podlega większym wahaniom, a dominującą formą pieczy rodzinnej są rodziny spokrewnione (Tabela 86). Odsetek dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności jest marginalny w stosunku do liczby dzieci ogółem w pieczy. W 2019 r. rodzina zastępcza pełniąca funkcje rodziny specjalistycznej została przekształcona w rodzinę zawodową. W związku z tym na terenie miasta brak jest rodzin zastępczych gotowych do przejęcia opieki nad dziećmi z niepełnosprawnościami oraz umieszczanymi na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawie nieletnich. Ponadto w sierpniu 2020 r. z pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej zrezygnowały 2 rodziny, w tym jedna o charakterze pogotowia rodzinnego i jedna zawodowa. W latach 2015 - 2020 niewiele rodzin wyrażało gotowość pełnienia funkcji rodziny zastępczej, co stanowi poważne zagrożenie dla wydolności systemu pieczy na terenie miasta (Tabela 87).

Tabela 87. Liczba osób, które ukończyły szkolenie na kandydatów na rodziny zastępcze w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba kandydatów, którzy ukończyli szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze na terenie Zamościa	3	5	4	3	1	0

Źródło: oprac. OPZiWR, 2021.

Szkolenie kandydatów na rodzinę OPZiWR realizuje wg autorskiego programu jednostki pn. „Nasze dzieci – Nasz świat 1 i 2”

Tabela 88. Wydatki OPZiWR związane z realizacją zadań własnych w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Budżet jednostki – realizacja zadań własnych powiatu	300 304.88	338 819.54	371 6363.51	434 247.52	456 397.17	412 323,05
dofinansowanie z MRPiPS na zatrudnienie koordynatora rodzinnej pieczy	18 235.00	22 607.00	48 000.00	39 117.00	37 967.00	0

Źródło: oprac. OPZiWR, 2021.

Miasto Zamość w latach 2015-2019 pozyskiwało środki na częściowe pokrycie kosztów zatrudnienia koordynatorów pieczy zastępczej w ramach konkursów ogłaszanych przez MRPiPS (Tabela 88). W 2020 r. Ministerstwo nie ogłosiło konkursu, dlatego zatrudnienie koordynatorów pieczy zastępczej było w całości finansowane ze środków

Miasta Zamość. Każdego roku wysokość dotacji możliwych do uzyskania była przez Ministerstwo zmieniana.

2.9. KULTURA I SPORT

Działalność kulturalna i w obszarze sportu to możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego, co stanowi ważny czynnik przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, walki z poczuciem osamotnienia oraz osłabieniem więzi społecznych. Podstawowe znaczenie w organizacji życia kulturalnego posiadają instytucje kultury prowadzone przez lokalny samorząd. Oferta zamojskich instytucji kultury jest bogata i różnorodna, dostosowana do potrzeb odbiorców w różnym wieku, realizowana zarówno w siedzibach placówek, jak i w plenerze. Zadaniem miasta jest również tworzenie warunków sprzyjających uprawianiu sportu. Ważnym elementem upowszechniania sportu jest tworzenie odpowiednich warunków organizacyjnych i technicznych, w tym zapewnienie dostępności do miejsc aktywności fizycznej jak najbliższej miejsca zamieszkania.

Na terenie Zamościa funkcjonuje szereg instytucji w obszarze kultury i sportu. Najważniejsze z nich to:

- Centrum Kultury Filmowej Stylowy – przystosowane do wyświetlania filmów z audiodeskrypcją, sale kinowe wyposażone w pętlę indukcyjną poprawiającą komfort słyszenia oraz jakość dźwięku.;
- Książnica Zamojska im. St. Kostki Zamoyskiego – zapewnia powszechną dostępność usług biblioteki dla społeczeństwa (7 placówek, tj. biblioteka główna i 6 filii bibliotecznych) oraz bezpłatność świadczonych usług: bogaty zasób literatury (ponad 260 tys. jedn.) z różnych dziedzin wiedzy, w tym o tematyce regionalnej, powszechną dostępność (również online) baz katalogowych, rozbudowaną działalność popularyzatorską, edukacyjną, kulturalną, jak również z zakresu integracji społecznej.
- Zamojski Dom Kultury – szeroka oferta kulturalna, projekty profilaktyczne, wydarzenia cykliczne, ogólnodostępne wydarzenia plenerowe; wiele wydarzeń jest bezpłatnych.
- Muzeum Zamojskie – ekspozycje stałe, tematyczne, warsztaty i zajęcia dla najmłodszych;
- Orkiestra Symfoniczna im. K. Namysłowskiego – wydarzenia kulturalne, koncerty plenerowe;
- Biuro Wystaw Artystycznych – Galeria Zamojska – prezentacja i popularyzacja sztuk plastycznych w Zamościu, działania angażujące odbiorców w bezpośredni proces twórczy, umożliwiając rozwijanie pasji i umiejętności w tym zakresie.
- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zamościu – kompleksem wyróżniający się multidyscyplinarnością: stadion lekkoatletyczny z pełnowymiarowym boiskiem piłkarskim z naturalną murawą, boisko ze sztuczną murawą, wielofunkcyjna hala widowiskowa, hala tenisowa, siłownia, siedziba Dziennego Domu „Senior z wigorem”, boiska do siatkówki plażowej (ul. Królowej Jadwigi), boiska piłkarskie z naturalną murawą, Zalew Miejski (ul. Męczenników Rotundy) oraz Kryta Pływalnia (ul. Zamoyskiego). Na terenie ośrodka organizowane są imprezy zarówno dla amatorów jak i sportowców wyczynowych. OSiR współpracuje

ze stowarzyszeniami kultury fizycznej przy organizacji ogólnie dostępnych imprez i zajęć sportowych i rekreacyjnych.

Tabela 89. Dane w obszarach kultury i sportu na terenie Zamościa w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba podmiotów działających w obszarze						
kultura	6	6	6	6	6	6
sport	63	64	66	66	70	70
Liczba cyklicznych imprez						
kultura	84	103	99	100	98	35
sport	8	8	10	10	10	7
Liczba realizowanych inwestycji w obszarze						
kultura	14	7	5	9	6	2
sport	4	3	2	2	4	4

Źródło: oprac. WKiS UMZ, 2021.

Na terenie Zamościa funkcjonuje ok. 70 podmiotów działających w obszarze sportu, co znacznie przewyższa liczbę podmiotów działających w obszarze kultury (Tabela 89). Natomiast znacznie więcej jest organizowanych cyklicznych imprez kulturalnych niż sportowych.

Tabela 90. Wydatki realizowane w obszarze kultury i sportu w latach 2015- 2020, w tym wydatki inwestycyjne i źródła ich finansowania

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki w obszarze KULTURA	16 335 207,67	17 713 631,90	19 223 982,16	19 922 937,40	20 337 101,46	16 937 687,39
w tym wydatki inwestycyjne ogółem	392 623,28	612 701,00	225 411,57	504 552,41	287 499,51	247 077,10
w tym:						
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	129 987,30	75 000,00	70 000,0	210 000,00	22 500,00	150 000,00
Miasto Zamość	258 306,98	530 016,00	155 411,57	289 452,41	264 999,51	97 077,10
środki własne instytucji	4 329,00	7 685,00		5 100,00		
Wydatki w obszarze SPORT	9 682 679,76	11 207 398,47	8 164 661,43	9 994 442,4	9 952 665,09	8 683 424,22
Wydział	2 319 900,00	2 085 000	2 261 000	2 439 000	2 363 000	2 109 047,98
OSiR	7 362 779,76	9 122 398,47	5 903 661,43	7 555 442,40	7 589 665,09	6 574 376,24
w tym inwestycje	2 273 936,69	3 527 467,21	60 264,43	1 012 751,11	491 507,61	104 999,90
pochozenie środków na inwestycje	MS, UE, środki własne	MtiS, środki własne	MsiT, środki własne	MsiT, środki własne	MsiT, środki własne	Środki własne

Źródło: oprac. WKiS UMZ, 2021.

W latach 2015-2020 Miasto Zamość pozyskiwało środki na realizację inwestycji w obszarze kultury i sportu w celu zwiększenia dostępności i poprawy funkcjonowania istniejących podmiotów (Tabele 90). Sieć instytucji kultury i placówek jest wystarczająca do zaspakajania potrzeb czynnego uczestnictwa w życiu kulturalnym lokalnej społeczności. Problemem jest niedostosowanie części instytucji i placówek kultury, do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także brak dużej i przestronnej sali widowiskowej.

2.10. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Organizacjami pozarządowymi są stowarzyszenia, fundacje oraz utworzone na podstawie przepisów ustawy osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, które nie są jednostkami sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku. Organizacje pozarządowe stanowią istotny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Pełnią w nim najróżniejsze funkcje - społeczne, polityczne, a także ekonomiczne.

W Zamościu funkcjonują organizacje pozarządowe, deklarujące działalność we wszystkich obszarach życia społecznego. Aktywność zamojskich organizacji jest zróżnicowana i w dużej mierze zależy od umiejętności pozyskiwania funduszy na działalność statutową. Organizacje pozarządowe współdziałają z lokalnym samorządem w realizacji jego zadań, czym przyczyniają się do łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych. Współpraca odbywa się na podstawie Programu Współpracy Miasta Zamość z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, który jest corocznie aktualizowany.

Lokalny samorząd każdego roku przekazuje organizacjom pozarządowym w formie dotacji na realizację zadań środki finansowe w coraz wyższej wysokości. 21 organizacji otrzymuje dotacje każdego roku na realizację niżej wymienionych zadań:

1. Prowadzenie Domu Pomocy Społecznej dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie.
2. Zapewnienie Schronienia osobom bezdomnym oraz działania na rzecz bezdomnych- prowadzenie schroniska dla bezdomnych.
3. Dożywianie osób i rodzin dotkniętych ubóstwem poprzez pozyskiwanie i bezpłatne wydawanie żywności mieszkańcom miasta Zamość.
4. Zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Miasta Zamość.
5. Wsparcie działań w zakresie reintegracji społeczno- zawodowej na bazie Klubu Integracji Społecznej.
6. Zapewnienie miejsc w placówkach wsparcia dziennego.
7. Prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej obejmujących rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych.
8. Organizacja imprezy sportowej pn. „Turniej w Boccia”.
9. Integracyjny Rajd po Roztoczu.
10. Dowożenie dzieci niepełnosprawnych z terenu miasta Zamościa uczęszczających do szkół w celu spełniania obowiązku szkolnego w okresie styczeń-czerwiec oraz wrzesień-grudzień.
11. Przegląd Muzyki Wojskowej i Patriotycznej- Zamość.
12. Zamojska Galeria Fotografii „GALERIA MAŁA”.
13. Organizacja Wystaw w Galerii Fotografii „Ratusz”.
14. Międzynarodowy Festiwal Zespołów Folklorystycznych „Eurofolk- Zamość”.
15. „Wszystko Gra ”.
16. „JAZZOWY ZAMOŚĆ”.
17. Organizacja imprez sportowych oraz realizację Miejskiego Programu Powszechnej Nauki Pływania.

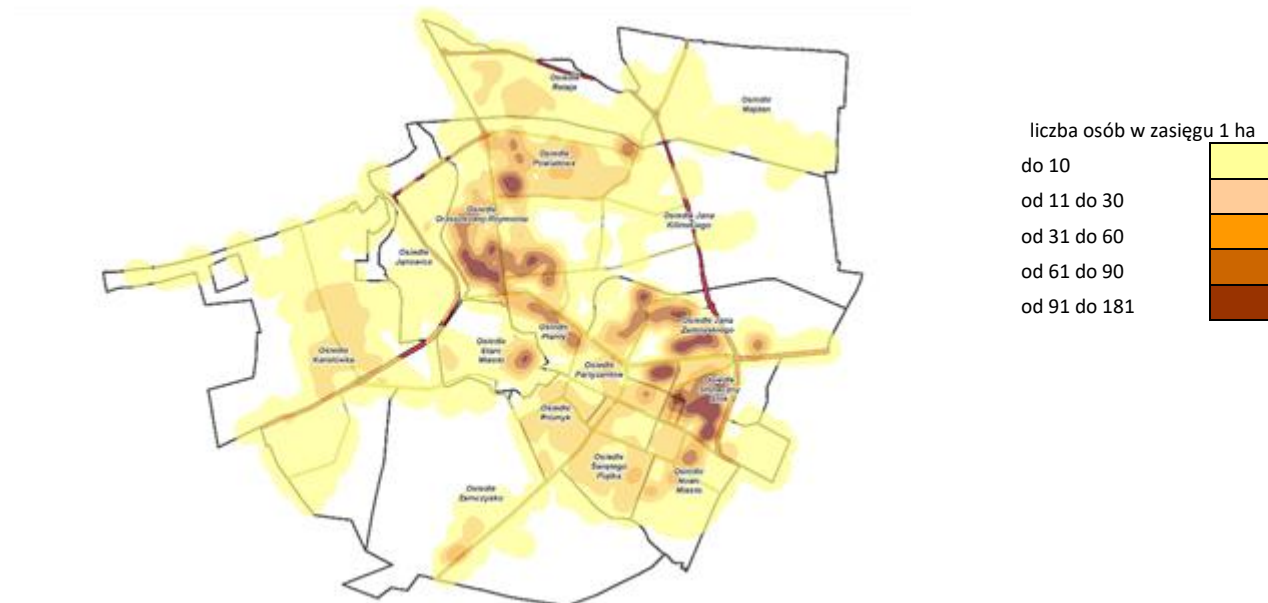
Miasto Zamość prowadzi politykę zapewniającą realizację zadań dotyczących przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, wspierania osób niepełnosprawnych oraz dostępu do kultury. Realizacja Programu Współpracy Miasta Zamość z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego wskazuje, że zlecane przez samorząd zadania są w dużej mierze realizowane przez te same organizacje pozarządowe. Zapewnia to stabilną współpracę i odpowiedni poziom usług.

W związku z ograniczonym włączaniem się nowych organizacji i innych podmiotów, brakuje innowacyjnych rozwiązań w odniesieniu do lokalnych problemów społecznych, w tym nowoczesnych usług społecznych świadczonych przez podmioty III sektora. Należy podkreślić, że sektor pozarządowy może zapewniać większą różnorodność oferowanych usług oraz bardziej elastyczne podejście do problemów społecznych niż instytucje publiczne, ponieważ podlega mniejszym ograniczeniom formalnym.

3. MAPY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Miasto Zamość jest podzielone administracyjnie na 16 osiedli. Każde z osiedli ma swoją specyfikę, w tym pewną gęstość zaludnienia, występowanie obszarów rekreacyjnych, zakładów pracy czy rodzaju zabudowy. Największą gęstość zaludnienia obserwuje się w osiedlach charakteryzujących się zabudową wielorodzinną tzw. blokowiska.

Mapa 2. Gęstość zaludnienia na terenie Zamościa

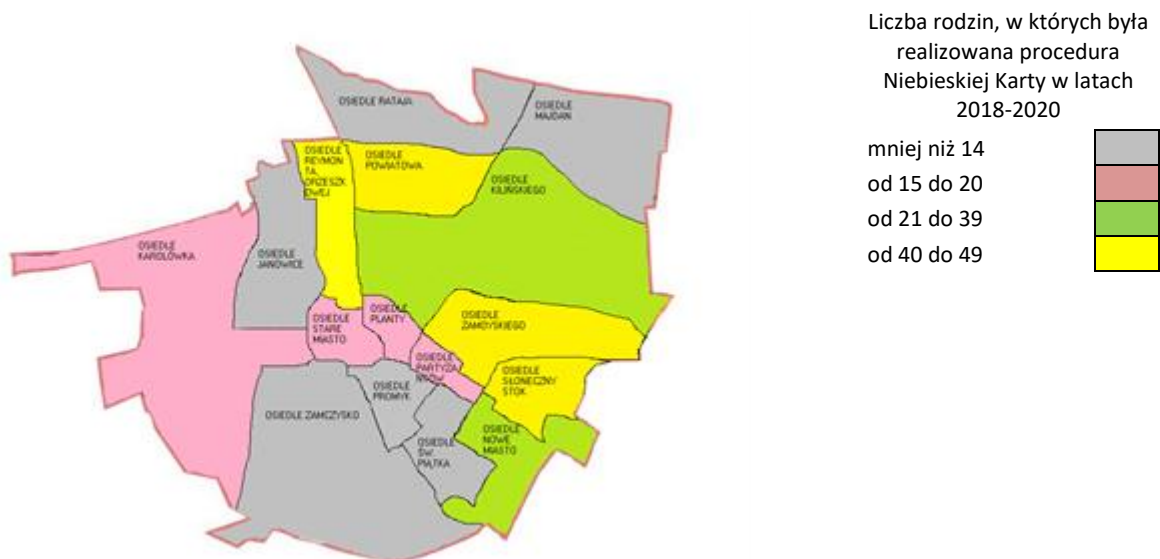

Źródło: oprac. UMZ, 2020

Jak wskazuje analiza osiedlami o największej gęstości zaludnienia są osiedla:

- Orzeszkowej – Reymonta,
- Słoneczny Stok,
- Zamoyskiego,
- Powiatowa.

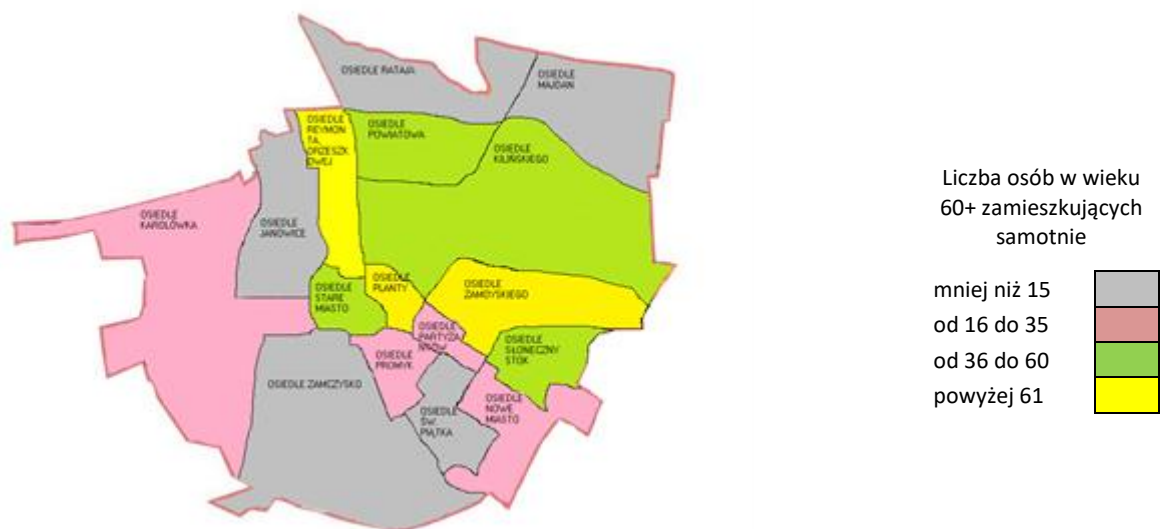
Mapa 3. Nasilenie zjawiska przemocy na terenie Zamościa w podziale na osiedla w oparciu o liczbę rodzin, w których była realizowana procedura Niebieskiej Karty w latach 2018-2020

Źródło: oprac. MCPR, 2021

Osiedlami, na których mieszka najwięcej rodzin dotkniętych przemocą, są osiedla najgęściej zaludnione.

Mapa 4. Liczba osób w wieku 60+ zamieszkujących samotnie objętych wsparciem w ramach pomocy społecznej w 2020 roku

Źródło: oprac. MCPR, 2021

Na osiedlach najgęściej zaludnionych występuje najwyższa liczba osób samotnych w wieku 60+ korzystających z systemu pomocy społecznej.

Większość danych w obszarze społecznym nie jest gromadzona pod kątem miejsca zamieszkania osób i rodzin, a wyłącznie z uwagi na specyfikę problemu. Ale zestawienie powyższych map pozwala wyciągnąć wniosek, iż nasilenie problemów społecznych jest skorelowane z gęstością zaludnienia na terenie miasta Zamość.

4. MISJA

Solidarne wspieranie i niesienie pomocy wszystkim najbardziej potrzebującym mieszkańcom Zamościa przy jednoczesnym poszanowaniu zasad sprawiedliwości społecznej oraz respektowaniu indywidualnych cech i możliwości każdego człowieka

5. WIZJA

Wizja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest pewnego rodzaju wizualizacją przyszłości, do której chce zmierzać lokalny samorząd w kontekście wniosków wyciągniętych z danych zgromadzonych na potrzeby niniejszego dokumentu. Jak wynika z przeprowadzonych analiz, Miasto Zamość ma szereg mocnych stron, których pełniejsze i dalsze wykorzystywanie umożliwi niwelowanie stron słabych oraz adekwatne reagowanie w sytuacji pojawienia się zagrożeń utrudniających realizację założonych celów. Stąd też Miasto Zamość przyjęło poniższą wizję rozwiązywania problemów społecznych:

Miasto Zamość zbuduje organizacyjno – instytucjonalny system rozwiązywania oraz wspierania inicjatyw na rzecz udzielania wszechstronnej pomocy, z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, aby racjonalnie wykorzystywać posiadane zasoby instytucjonalne i kapitał ludzki.

Ważnym elementem dla realizacji wizji są powiązania międzyinstytucjonalne, w tym zacieśnienie współpracy i współdziałanie podmiotów, instytucji administracji publicznej, organizacji pozarządowych (III sektor) oraz zacieśnienia relacji z mieszkańcami miasta. Pozwoli to na lepsze łączenie potencjałów i aktywności, wzajemne uzupełnianie działań, poprawę efektywności, co przełoży się na lepsze wykorzystanie zasobów materialnych i niematerialnych na rzecz rozwoju, i dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców Zamościa

6. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Aby określić kierunki dalszych prac nad Strategią przeprowadzono analizę zebranych danych ze wskazaniem mocnych i słabych stron, zagrożeń i szans. Taka analiza zebranych danych pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje Miasto Zamość.

Starzenie się społeczeństwa	
Mocne	Słabe
Stabilny i relatywnie duży udział ludności w wieku przedprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców miasta.	Niewystarczająco rozwinięty system wsparcia osób starszych.
Szanse	Zagrożenia
Prowadzenie przez miasto aktywnej polityki prorodzinnej. Budowanie międzysektorowej sieci wsparcia seniorów w środowisku lokalnym.	Narastanie zjawiska migracji osób młodych. Wzrost obciążenia demograficznego. Niewystarczający system wsparcia osób starszych. Zmniejszenie funduszy na wsparcie seniorów w ramach programów rządowych.
Bezpieczeństwo publiczne	
Mocne strony	Słabe strony
Wzrost liczby działań prewencyjnych w pracy dzielnicowych KMP. Malejąca liczba wypadków drogowych Funkcjonowanie systemu monitoringu wizyjnego części miasta.	Rosnący poziom niektórych kategorii przestępstw, w tym uszkodzenia mienia i przemoc w rodzinie. Rosnąca liczba osób zakłócających porządek publiczny pod wpływem alkoholu.
Szanse	Zagrożenia
Wysoki i rosnący poziom wykrywalności przestępstw w KMP. Dalszy rozwój współpracy służb mundurowych w obszarze bezpieczeństwa.	Obniżenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.
Ochrona zdrowia	
Mocne strony	Słabe strony

<p>Działania w obszarze profilaktyki chorób poprzez finansowanie szczepień ochronnych realizowanych przez Miasto.</p> <p>Wspieranie dotacyjne przez samorząd miasta organizacji pozarządowych na realizację zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia.</p> <p>Dobra lub dostateczna jakość wody, w tym przeznaczanej do spożycia, w kąpielisku na zalewie zamojskim, w Krytej Pływalni OSiR.</p> <p>Lokalne zasoby do prowadzenia działań na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi.</p> <p>Funkcjonowanie gabinetów pomocy przedlekarskiej we wszystkich szkołach.</p>	<p>Spadająca liczba świadczeniodawców stomatologicznych w ramach NFZ.</p> <p>Brak psychiatrii dziecięcego świadczącego usługi finansowane w ramach NFZ.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Pełniejsze dostosowanie placówek oświatowych do wymogów PSSE poprzez pozyskiwanie funduszy zewnętrznych.</p> <p>Poprawa stanu zdrowia mieszkańców.</p>	<p>Wzrost zaburzeń zdrowia psychicznego u dzieci i młodzieży.</p> <p>Wzrost liczby osób wymagających wsparcia specjalistycznego, zwłaszcza w obszarze zdrowia psychicznego w związku z epidemią Covid-19</p>
Sytuacja mieszkaniowa	
Mocne strony	Słabe strony
<p>Polityka Miasta w zakresie udzielania pomocy osobom najuboższym i zagrożonym wykluczeniem w dostępie do mieszkalnictwa.</p> <p>Podnoszenie standardu budynków poprzez uzbrojenie w sieci.</p> <p>Przystąpienia Miasta Zamość do rządowego Programu Mieszkanie Plus mającego zwiększyć podaż mieszkań na wynajem</p>	<p>Zmniejszony zasób lokali mieszkalnych z powodu zajmowania lokali przez osoby nieuprawnione.</p> <p>Spadek odzyskiwanych lokali mieszkalnych.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Rozwój budownictwa mieszkaniowe w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego lub realizowanego przez spółki miejskie.</p> <p>Perspektywa uzyskania większych dofinansowań zewnętrznych na rozwój budownictwa socjalnego i mieszkalnego.</p>	<p>Pogarszanie się sytuacji mieszkaniowej osób najuboższych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>

Infrastruktura drogowa, komunikacja i transport	
Mocne strony	Słabe strony
Transport publiczny MZK dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Rozmieszczenie w pasach ruchu drogowego na terenie całego miasta miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych.	Niedostosowana w pełni przestrzeń miejska do potrzeb osób z problemami w poruszaniu się. Deficyt miejsc postojowych na „starych” osiedlach. Brak miejsc postojowych rodzinnych.
Szanse	Zagrożenia
Sukcesywnie podejmowanie działań w celu poprawy infrastruktury drogowej i zwiększenia liczby miejsc postojowych, w tym dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym.	Intensywne zwiększanie się ruchu drogowego powodujące dalsze pogarszanie stanu lokalnych dróg. Niski stopień modernizacji dróg lokalnych.
Edukacja i wychowanie	
Mocne strony	Słabe strony
Liczba placówek oświatowych publicznych i niepublicznych zaspakajająca potrzeby w zakresie opieki i wychowania. Wzrastająca liczba nauczycieli wspomagających dla coraz liczniejszej grupy dzieci z problemami.	Niepełne dostosowanie jednostek oświatowych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności ruchowej dzieci i młodzieży. Braki nauczycieli praktycznej nauki zawodu dla osób niepełnosprawnych. Wzrost liczby dzieci i uczniów z poważnymi problemami emocjonalnymi, z zaburzeniami zachowania. Niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach i klubach malucha.
Szanse	Zagrożenia
Zwiększenie dostępności do różnych form opieki nad małymi dziećmi poprzez wzrost liczby niepublicznych placówek Dostosowanie placówek oświatowych do wymogów prawa poprzez pełniejsze wykorzystywanie funduszy zewnętrznych na ten cel.	Obniżenie poziomu edukacji osób niepełnosprawnych. Pogarszanie się sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Ograniczenie powrotu rodziców małych dzieci na rynek pracy.

Rynek pracy	
Mocne strony	Słabe strony
<p>Zróżnicowanie form wsparcia realizowane przez PUP w celu skutecznej aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Malejąca stopa bezrobocia. Zróżnicowana działalność gospodarcza sektora prywatnego w mieście, w którym osoby fizyczne prowadzące działalność stanowią powyżej 73% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej miasta.</p>	<p>Wysoki odsetek osób bez kwalifikacji zawodowych i doświadczenia zawodowego zarejestrowanych w PUP. Utrzymujący się wysoki wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych, ok. 30% ogółu zarejestrowanych w PUP. Tendencja spadkowa podmiotów gospodarczych działających w obszarze opieki zdrowotnej i społecznej oraz niewielka w edukacji i kulturze.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Możliwość pozyskania przez PUP dodatkowych środków z rezerwy ministra i EFS na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej. Rozwój partnerstw na rzecz rynku pracy. Dalszy wzrost działalności podmiotów gospodarczych w branżach związanych z obsługą rynku nieruchomości, administrowaniem, w działalności naukowej i technicznej, transporcie i gospodarce magazynowej oraz informacji i komunikacji.</p>	<p>Niedopasowanie kwalifikacji do potrzeb pracodawców oraz dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Brak motywacji osób bezrobotnych do wejścia na rynek pracy. Trudny do oszacowania długofalowy wpływ trwającego od 2020 r. stanu epidemii w Polsce na sytuację na lokalnym rynku pracy.</p>
Pomoc i integracja społeczna	
Mocne strony	Słabe strony
<p>Kompleksowa oferta pomocowa dla osób z różnymi problemami. Praktyczne wykorzystywanie różnych form wsparcia (KIS, CIS, spółdzielnie socjalne) dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>	<p>Wzrost liczby osób korzystających ze świadczeń z powodu pogorszenia stanu zdrowia oraz osób samotnych. Brak całonocnej placówki pobytu dla osób w podeszłym wieku. Wzrastający poziom wydatków na usługi opiekuńcze oraz na pokrycie kosztów utrzymania osób skierowanych do domów pomocy społecznej. Brak motywacji do współpracy i poprawy sytuacji życiowej przez osoby wykluczone i długotrwale</p>

	korzystające z różnych form wsparcia.
Szanse	Zagrożenia
Rozwój profilowanych form wsparcia poprzez pozyskiwanie środków unijnych. Zmniejszenie liczby osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Pełniejsze zaspokojenie potrzeb osób starszych.	Wzrost kosztów świadczeń społecznych Pogłębianie się procesu wykluczenia wśród osób wykluczonych i długotrwale korzystające z różnych form wsparcia.
Wsparcie rodziny i piecza zastępcza	
Mocne strony	Słabe strony
Posiadanie standardów funkcjonowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Zapewnienie usamodzielniającej się młodzieży pobytu w mieszkaniach chronionych. Zapewnienie przez samorząd środków finansowych na funkcjonowanie pieczy rodzinnej, w tym wypłatę świadczeń fakultatywnych i zwiększenie wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych	Wzrost liczby rodzin zobowiązanych przez sąd do wsparcia przez asystenta rodziny, potencjalnie zagrożonych dezintegracją Brak placówki realizującej działania specjalistyczno- terapeutyczne. Brak rodzin zastępczych, w tym zawodowych oczekujących na przyjęcie dziecka.
Szanse	Zagrożenia
Tworzenie nowych rodzin zastępczych, w tym zawodowych Wsparcie w postaci resortowego programu w zakresie zatrudnienia asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Niewydolność systemu pieczy zastępczej Wypalenie zawodowe rodzin zastępczych. Wielopropblemowość w rodzinach objętych wsparciem asystenta
Kultura i sport	
Mocne strony	Słabe strony
Bogata i różnorodna oferta zamojskich instytucji kultury dostosowana do potrzeb odbiorców w różnym wieku. Tworzenie odpowiednich warunków organizacyjnych i technicznych, w tym zapewnienie dostępności do miejsc aktywności fizycznej jak najbliżej miejsca	Infrastruktura niektórych instytucji kultury niedostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Niedostosowana Infrastruktura Ośrodka Sportu i Rekreacji (stadion lekkoatletyczno-piłkarski, hala sportowa) do obecnych standardów organizacji wydarzeń sportowych. Dysproporcja w ofercie wydarzeń kulturalnych

zamieszkania. Duże zaangażowanie samorządowych instytucji kultury i Ośrodka Sportu i Rekreacji w tworzeniu kalendarza imprez. Zagospodarowanie przestrzeni miejskiej (Rynek Wielki, Rynek Wodny, Rynek Solny, Park Miejski) na potrzeby plenerowych wydarzeń artystycznych.	i sportowych w okresie letnim i zimowym.
Szanse	Zagrożenia
Pełniejsze zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców poprzez budowę obiektu kulturalnego z salą widowiskową. Wzbogacenie oferty kulturalnej dla mieszkańców i turystów. Poprawa kondycji fizycznej społeczeństwa poprzez różne formy aktywności (bieganie rekreacyjne, jazda na rowerze, siłownia), poprzez rozszerzenie oferty sportowej Ośrodka Sportu i Rekreacji.	Zmniejszenie dostępności placówek kultury, rekreacji i sportu dla osób niepełnosprawnych. Zmniejszenie liczby wydarzeń sportowych. Zmniejszenie możliwości finansowania projektów infrastrukturalnych oraz wydarzeń kulturalnych i sportowych z krajowych i unijnych funduszy.
Współprac z organizacjami pozarządowymi	
Mocne strony	Słabe strony
Ugruntowana współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań zleczanych przez samorząd. Stabilność usług (umowy) z zakresu pomocy społecznej świadczonych przez organizacje.	Stały katalog organizacji, które biorą udział w konkursach na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej. Niskie zainteresowanie organizacji zadaniami z zakresu pomocy społecznej. Niewystarczające środki przeznaczane na zadania z zakresu kultury.
Szanse	Zagrożenia
Stabilna współpraca, zapewniająca odpowiednią jakość usług społecznych. Wzrost świadomości nt. zdrowego stylu życia, profilaktyki chorób cywilizacyjnych oraz alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	Niewystarczająca liczba innowacyjnych rozwiązań w sferze usług pomocy społecznej.

7. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Zaproponowane cele są konsekwencją i wynikają ze zidentyfikowanych problemów społecznych. Tworzą one spójny i wzajemnie uzupełniający się system oparty na posiadanych zasobach. Cele strategiczne są wypadkową uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, wskazanych w analizie SWOT oraz celów określonych w strategicznych dokumentach wyższego rzędu, w tym: projektu Strategii Rozwoju Miasta Zamość na lata 2021-2027, Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r. oraz Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021 – 2030.

Cel strategiczny 1:

Kompleksowe wsparcie osób i rodzin

Rodzina wywiera podstawowy wpływ na jakość życia jednostki, stąd jest ważnym czynnikiem w rozwoju kapitału społecznego. Zagrożenie poprawnego funkcjonowania rodziny rodzi szereg negatywnych skutków zarówno dla jednostek jak i dla społeczeństwa. Wobec tego zapewnienie odpowiednich warunków do prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin w różnych obszarach ich życia jest podstawowym zadaniem efektywnej polityki lokalnej. Należy skoncentrować się na wzmocnieniu zintegrowanych systemów wsparcia oraz poprawie dostępu do usług społecznych mających na celu pomoc i wyrównanie szans wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem grup społecznych. Szczególną uwagę należy zwrócić na intensyfikację pracy z rodziną naturalną, która umożliwi jej samodzielne przezwyciężanie trudności przy wykorzystaniu własnego potencjału. Niezbędny jest również dalszy rozwój i profesjonalizacja systemów zapewniających poczucie bezpieczeństwa społecznego i wsparcia osób i rodzin.

Cel operacyjny 1.1

Rozwój i wzmocnienie działań wspierających rodziny, w tym w realizacji ich podstawowych zadań opiekuńczo – wychowawczych

Obszarem wymagającym szczególnego wsparcia są rodziny z dziećmi. Prowadzona polityka rozwiązywania problemów społecznych w zakresie właściwego zapewnienia dostępności usług powinna być ukierunkowana na wsparcie rozwoju żłobków i klubów malucha, sprzyjających powrotowi rodziców i opiekunów dzieci na rynek pracy. Wsparcie rodzin jest kluczowym elementem ich stabilizacji życiowej. W sferze opiekuńczo-wychowawczej nacisk należy położyć na zintegrowane, konsekwentne i wieloaspektowe wsparcie rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez działania pomocowe, interwencyjne, kompensacyjne, opiekuńcze i aktywizujące. Obserwowany wzrost zaburzeń emocjonalnych i zachowania oraz zaburzeń w sferze zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży wymaga zapewnienia szybkiej interwencji i pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie placówek oświatowych. Konieczne będą również działania niwelujące społeczne skutki pandemii.

Miasto Zamość będzie kontynuować proces deinstytucjonalizacji rozumiany jako rozwój pieczy zastępczej, w tym jej rodzinnych form, najpełniej zabezpieczających potrzeby, zwłaszcza małych dzieci. Zaproponowane kierunki działań są odpowiedzią na zidentyfikowane w diagnozie problemy społeczne mieszkańców Zamościa, a ich wspólnym celem jest wzmocnienie rodzin i poprawa jakości ich życia.

Kierunki działań: (zadania, które służą realizacji celu operacyjnego)			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie inicjatyw w zakresie zapewnienia opieki nad małymi dziećmi. 2. Wsparcie rodzin z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi, w tym poprzez asystenta rodziny i placówki wsparcia dziennego. 3. Rozwój i promocja rodzinnych form pieczy zastępczej. 4. Zwiększenie dostępności do pomocy psychologiczno- pedagogicznej w placówkach oświatowych. 			
Wskaźniki monitorowania celu 1.1.			
Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródła weryfikacji wskaźników
Liczba nowopowstałych, niepublicznych placówek opieki nad dziećmi do lat 3	0	4	Rejestr żłobków i Klubów Malucha – WSOiZK
Liczba dzieci do lat 3 rocznie objętych opieką instytucjonalną	460	580	Zestawienie miejsc w placówkach - WSOiZK
Liczba pracowni w Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej Nr 1	10	15	Informacja z PPP Nr 1
Liczba rocznie zrealizowanych kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze	1	10	Sprawozdania OPZiWR
Liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych	0	10	Rejestr rodzin zawodowych i niezawodowych - MCPR
Liczba uczniów przypadających na jeden etat pedagoga szkolnego w szkołach podstawowych	400	300	Informacja z WO
Liczba uczniów przypadających na jeden etat pedagoga szkolnego w szkołach ponadpodstawowych	400	250	Informacja z WO
EFEKTY			
<p>Wspieranie inicjatyw zmierzających do wzrostu dostępności miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów, przyczyni się nie tylko do zwiększenia odsetka dzieci objętych opieką, a tym samym zaspokojenia w większym stopniu potrzeb rodzin oraz szybszy powrót rodzica na rynek pracy i aktywizację zawodową osób, które dotychczas bezpośrednio zapewniały opiekę swoim dzieciom. Dodatkowo, rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 pozytywnie wpłynie na wzrost zatrudnienia – w tworzonych instytucjach konieczne będzie zatrudnienie opiekunów i pozostałej kadry.</p> <p>Wsparcie rodzin w sferze opiekuńczo- wychowawczej wpłynie na ograniczenie liczby rodzin wymagających pomocy ze strony instytucji pomocy społecznej i wsparcia rodziny, przyczyni się do zmniejszenia skali dezintegracji rodzin i umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Z kolei działania samorządu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej pozwolą na zabezpieczenie odpowiedniej do potrzeb liczby miejsc w rodzinach zastępczych na terenie miasta Zamość.</p> <p>Zatrudnienie dodatkowej liczby psychologów i pedagogów w placówkach zapewni opiekę psychologiczno- pedagogiczną dzieciom i młodzieży adekwatną do skali potrzeb, co korzystnie wpłynie na sferę funkcjonowania emocjonalnego i psychicznego uczniów.</p>			
Podmioty zaangażowane			
<p>Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego UM Zamość Wydział Oświaty UM Zamość Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu Placówki oświatowe Podmioty sektora pozarządowego</p>			

Podmioty sektora biznesowego
Źródła finansowania
Fundusze Unii Europejskiej, środki samorządowe, środki rządowe - subwencja oświatowa, środki własne podmiotów sektora pozarządowego i biznesowego.
Narzędzia wdrażania
<ul style="list-style-type: none"> • Gminny program wspierania rodziny na terenie Miasta Zamość • Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na terenie Miasta Zamość • Projekty realizowane z programów rządowych i unijnych

Cel operacyjny 1.2
Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców.

Jednym z obserwowanych problemem jest utrzymujący się rosnący poziom występowania zjawiska przemocy w rodzinie. Osoby krzywdzone w rodzinie doświadczając destabilizujących wpływów otoczenia, powinny zostać objęte wieloaspektowym wsparciem przez profesjonalnie przygotowany zespół osób reprezentujących stanowiska wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację procedury Niebieskie Karty. Ponadto w celu niwelowania tego zjawiska niezbędne jest podejmowanie działań podnoszących poziom świadomości społecznej i braku akceptacji dla zachowań przemocowych oraz włączanie instytucji i podmiotów sektora społecznego w realizowane na terenie miasta działania.

Osoby o niskim statusie materialnym często borykają się z niskim poziomem umiejętności społecznych oraz niewystarczającym zasobem wiedzy na temat zdrowego stylu życia, co skutkuje występowaniem niekorzystnych zachowań mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta, w tym uzależnień. Rodzinom zagrożonym wykluczeniem, o niskim statusie materialnym, uniemożliwiającym zakup lub najem nieruchomości oraz eksmitowanym z lokali na mocy orzeczeń sądów należy zapewnić możliwość zamieszkania w godnych warunkach poprzez pozyskanie mieszkania z zasobów Miasta. Istotnym elementem podniesienia jakości poziomu życia i bezpieczeństwa społecznego jest aktywizowanie społeczno-zawodowe osób długotrwale korzystających z różnych form wsparcia.

Kierunki działań:

1. Realizacja działań podnoszących zaangażowanie i świadomość społeczną nt. zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Ułatwienie dostępu do mieszkań socjalnych dla osób najuboższych, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Realizacja działań profilaktycznych mających na celu promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
4. Realizacja zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia.
5. Wypracowanie i realizacja aktywizujących kontraktów socjalnych pracy z osobami marginalizowanymi.

Wskaźniki monitorowania celu 1.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródła weryfikacji wskaźników
Liczba podjętych inicjatyw w zakresie włączenia podmiotów niepublicznych do współpracujących przy realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy	0	5	Sprawozdania z działalności MCPR i OIK
Liczba podmiotów rocznie zaangażowanych w zwiększenie/poprawę świadomości społeczności lokalnej i upowszechnianie	0	50	Sprawozdania OIK

materiałów w ramach lokalnej kampanii nt. zjawiska przemocy w rodzinie			
Liczba zrealizowanych programów ujętych w Systemie rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego	0	50	Informacja z WSOiZK
Liczba podjętych inicjatyw w zakresie odzysku lokali do najmu socjalnego	0	50	Informacja z WGKiOŚ
Liczba zrealizowanych spotkań w ramach Zamojskiego Programu dla Rodziców „Jestem OK”	0	185	Sprawozdanie z realizacji Programu - PPP Nr 1
Liczba zrealizowanych zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia dofinansowanych przez samorząd	3	30	Informacja z WSOiZK
Liczba zawartych kontraktów socjalnych z osobami długotrwale korzystającymi ze świadczeń pomocy społecznej w celu zwiększenia poziomu motywacji do zmiany swojej sytuacji życiowej	0	200	Sprawozdania MCPR
EFEKTY			
Realizacja celu przyczyni się do zwiększenia zaangażowania i zacieśnienia współpracy różnych podmiotów w realizację działań na rzecz poprawy poczucia bezpieczeństwa osób krzywdzonych i marginalizowanych. Wzrośnie także świadomość lokalnego społeczeństwa w zakresie zjawiska przemocy, co może doprowadzić do wzrostu ujawniania zachowań wskazujących na przemoc w rodzinie. Dzięki wzrostowi świadomości społecznej odnośnie zachowań przemocowych rodzice zwiększą swoje zainteresowanie udziałem w profilaktycznych warsztatach kształtujących prawidłowe metody wychowawcze. Realizowane programy, w tym profilaktyczne z zakresu promocji i ochrony zdrowia, zwiększą dostępność do różnych form wsparcia zmierzających do ograniczenia niekorzystnych zjawisk społecznych. Rodziny długotrwale korzystające z pomocy społecznej zyskują możliwość podniesienia swojego zaangażowania w proces zmiany swojej sytuacji, w tym polepszenia warunków mieszkaniowych, co korzystnie wpływa na relacje rodzinne i poprawę jakości życia.			
Podmioty zaangażowane			
Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego UM Zamość Wydział Oświaty UM Zamość Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu Komenda Miejska Policji w Zamościu Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zamościu Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Prokuratura Rejonowa w Zamościu Sąd Rejonowy w Zamościu Placówki oświaty Placówki ochrony zdrowia, Podmioty sektora pozarządowego			
Źródła finansowania			
Fundusze Unii Europejskiej, środki samorządowe, środki rządowe, środki własne podmiotów sektora pozarządowego.			
Narzędzia wdrażania			
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalny Program Pomocy Społecznej • Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii 			

- Powiatowy programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego
- Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Zamość na lata 2020-2024
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta Zamość
- Zamojski Program dla Rodziców „Jestem OK” na lata 2021-2025
- Programu Współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
- Wieloletni program osłonowy w zakresie dożywiania dla Miasta Zamość "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023
- Projekty realizowane z programów rządowych i unijnych

Cel strategiczny 2:

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa warunków życia i funkcjonowania w przestrzeni publicznej

Niepełnosprawność, to już nie tylko medyczne stwierdzenie ograniczeń w funkcjonowaniu, to umożliwienie każdej osobie z niepełnosprawnościami pełni praw człowieka na równi z innymi. W Zamościu jak również w województwie lubelskim niepełnosprawność stanowi poważny problem społeczny. Niepełnosprawność oraz długotrwała choroba stanowią jeden z głównych powodów udzielania świadczeń z pomocy społecznej. Da się zaobserwować powiązanie pomiędzy tymi zjawiskami, gdyż długotrwała choroba może prowadzić w konsekwencji do niepełnosprawności. Zarówno osoby z niepełnosprawnością i osoby długotrwale chore z jednej strony wymagają opieki, z drugiej rehabilitacji i integracji społecznej zarówno instytucjonalnej jak i w miejscu zamieszkania.

Osoby z niepełnosprawnością w głównej mierze ze względu na bariery, z jakimi się spotykają, nie mogą korzystać z pełni praw im przysługujących. Ograniczona możliwość uczestnictwa tych osób w życiu kulturalnym i społecznym powoduje poczucie dyskryminacji i bezradności. Niski udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i kulturalnym często wynika z niskiego poziomu świadczeń pieniężnych i stale rosnących kosztów zaspakajania niezbędnych potrzeb, co powoduje proces postępującego wykluczenia społecznego.

Cel operacyjny 2.1

Rozwój form wsparcia osób z niepełnosprawnościami i długotrwale chorych

Liczba osób długotrwale chorych i z niepełnosprawnością wymagających dostępu do opieki, stale ulega zwiększeniu. W świetle zapisów Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych osoby te powinny mieć zapewniony dostęp do spersonalizowanych usług dostępnych w miejscu zamieszkania oraz do innych usług wspierających, świadczonych w społeczności lokalnej, w tym pomocy osobistej niezbędnej do życia tak, by miały zapewnione warunki życia w społeczności i możliwość integracji społecznej.

Istotnym zadaniem samorządu na najbliższe lata, jest wspieranie budowy placówki całodobowej opieki, a także udzielanie dalszego wsparcia jednostkom i organizacjom pozarządowym w działaniach prowadzonych na rzecz rozwoju placówek dziennych. Rozwój istniejących placówek poprzez zwiększanie liczby osób z nich korzystających, jak również rozwój form wsparcia, z którego osoby z niepełnosprawnościami i osoby długotrwale chore będą mogły skorzystać. Jedną z takich

form pomocy jest dostępność do wysokiej jakości usług opiekuńczych.

Kierunki działań:

1. Rozwój środowiskowych i instytucjonalnych placówek opieki dziennej i całodobowej dla osób z niepełnosprawnościami
2. Rozszerzenie katalogu i poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób długotrwale chorych i osób z niepełnosprawnościami

Wskaźniki monitorowania celu 2.1

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródła weryfikacji wskaźników
Liczba uczestników rocznie objętych wsparciem w ramach placówek opieki dziennej (WTZ)	137	150	Sprawozdania MCPR
Liczba nowopowstałych placówek opieki całodobowej	0	1	Informacja z WIMiZP
Liczba nowych form wsparcia realizowanych na rzecz osób niesamodzielnich	0	2	Sprawozdania MCPR
Liczba osób, które w wyniku weryfikacji jakości świadczonych usług zwiększyły poczucie zadowolenia	0	85%	Informacje z MCPR

EFEKTY

Istotnym elementem procesu zdrowienia i utrzymania poczucia integracji społecznej osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych jest realizacja usług opiekuńczych realizowanych w miejscu zamieszkania. Działania w zakresie poprawy jakości świadczonych usług przyczynią się do poprawy zadowolenia osób niesamodzielnich oraz wzrostu poczucia sprawstwa, co jest istotnym elementem zdrowia psychicznego. Wsparcie realizacji zadań wynikających z rozwoju i zwiększenia liczby miejsc w placówkach pobytu dziennego, pozwoli osobom z niepełnosprawnościami i długotrwale chorym na codzienną rehabilitację i pełny udział w życiu społecznym. Ostatnim elementem w systemie wspierania osób niesamodzielnich jest placówka pobytu całodobowego. Budowa takiej jednostki na terenie Zamościa przyczyni się do zabezpieczenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami i niesamodzielnich w miejscu dotychczasowego zamieszkania, co zmniejszy poczucie izolacji społecznej. Wartością dodaną utworzenia placówki całodobowej będzie wzrost zatrudnienia na terenie miasta.

Podmioty zaangażowane

Wydział Inwestycji Miejskich i Zamówień Publicznych
 Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego UM Zamość
 Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu
 Podmioty sektora pozarządowego

Źródła finansowania

Fundusze Unii Europejskiej, środki samorządowe, środki rządowe, środki własne podmiotów sektora pozarządowego.

Narzędzia wdrażania

- Samorządowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych
- Lokalny Program Pomocy Społecznej
- Projekty realizowane z programów rządowych i unijnych

Cel operacyjny 2.2

Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym

Na terenie miasta Zamość osoby z niepełnosprawnościami spotykają się w głównej mierze

z barierami architektonicznymi uniemożliwiającymi im pełny udział w życiu społecznym. Utrudniony dostęp do jednostek kultury, sportu czy edukacji ogranicza osobom z niepełnosprawnościami możliwość integracji ze środowiskiem społecznym, rozwój osobisty i samorealizację oraz możliwość przełamania funkcjonujących w społeczeństwie stereotypów. Likwidacja barier technicznych, jak i w komunikowaniu się, umożliwi osobom z dysfunkcją ruchu, wzroku, słuchu czy mowy, swobodne przemieszczanie się i korzystanie z wachlarza usług oferowanych przez miasto. W zaspokojeniu potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, które uczęszczają do zamojskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych niezbędne jest zatrudnienie pedagogów posiadających specjalizacje do pracy z dziećmi głuchymi i niewidomymi. Realizacja zadań i programów wspierających osoby z niepełnosprawnościami pozwoli na podjęcie kształcenia na każdym poziomie, w tym wyższym, a w konsekwencji przyczyni się do podnoszenia kwalifikacji, a tym samym możliwości zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Istotnym zadaniem jest również przełamanie stereotypu dotyczącego osoby z niepełnosprawnością jako niezaradnej. Podejmowane działania przyczynią się do budowania świadomości społecznej nt. możliwości, kompetencji i zasobów osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań:

1. Wspieranie działań na rzecz likwidacji barier.
2. Zwiększenie dostępu do edukacji, informacji, kultury, sportu i turystyki dla osób z ograniczeniami w funkcjonowaniu.
3. Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki monitorowania celu 2.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródła weryfikacji wskaźników
Liczba budynków – placówek oświatowych, kultury i sportu administrowanych przez Miasto Zamość spełniających standardy dostępności	19	33	Informacje z WO i WKiS
Liczba osób biorących udział w szkoleniach sportowych	95	190	Informacja z WKiS
Liczba etatów pedagogów posiadających uprawnienia do pracy z dziećmi głuchymi i niewidomymi	8	15	Informacje z WO
Liczba zrealizowanych działań na rzecz budowania świadomości społecznej dot. potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami	0	10	Informacje z WSOiZK, WKiS, WO

EFEKTY

Przystosowanie budynków jednostek oświaty, kultury i sportu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa tych osób w życiu społecznym miasta. Zrealizowane działania w zakresie zatrudnienia wykwalifikowanej kadry pedagogicznej znacząco przyczynią się do poprawy zaspokojenia potrzeb dzieci i młodzieży kształcących się w zamojskich placówkach oświatowych. Kampanie i działania informacyjne pozytywnie wpłyną na sposób postrzegania osób z różnego typu niepełnosprawnościami, przez co wzrośnie poczucie integracji społecznej.

Podmioty zaangażowane

Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego UM Zamość
 Wydział Oświaty UM Zamość
 Wydział Kultury i Sportu UM Zamość

Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu Placówki oświaty Podmioty sektora pozarządowego
Źródła finansowania
Fundusze Unii Europejskiej, środki samorządowe, środki rządowe - PFRON, subwencja oświatowa, środki własne podmiotów sektora pozarządowego.
Sposób wdrażania
<ul style="list-style-type: none"> • Samorządowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych • Projekty realizowane z programów rządowych i unijnych

Cel strategiczny 3:

Utworzenie zintegrowanego systemu wsparcia seniorów.

Z diagnozy społecznej wynika, iż dominującym problemem na terenie Zamościa jest postępujący proces starzenia się mieszkańców. W związku z tym konieczne jest dostosowanie infrastruktury usług społecznych do potrzeb zwiększającej się społeczności osób starszych w celu umożliwienia pozostawania jak najdłużej samodzielnie w swoim miejscu zamieszkania i aktywnymi w życiu społecznym. Poważnym problemem dla osób starszych jest przenoszenie różnych form aktywności do Internetu, co może prowadzić do pogłębiania procesu wykluczenia cyfrowego i alienacji seniorów. Istotnymi formami wsparcia jest realizowanie wysokiej jakości usług społecznych z zakresu opieki dostosowanych do potrzeb, aktywizacja seniorów, zapewnienie wsparcia środowiskowego oraz pobytu w placówkach całodobowych. Ważnym elementem działań na rzecz osób starszych jest zwiększenie świadomości społecznej na temat funkcjonowania seniorów, wsparcie w zakresie dostępności cyfrowej, poprawa ich wizerunku oraz wzmocnienie integracji międzypokoleniowej poprzez realizację wolontariatu i włączanie do grup samopomocowych i pomocowych.

Istotne z punktu widzenia zaspokojenie potrzeb seniorów jest utworzenie platformy współpracy podmiotów realizujących działania wspierające osoby starsze. Zintegrowany system wsparcia zmierzać będzie do tworzenia stabilnych i optymalnych warunków życia seniorów poprzez dążenie do poprawy dostępności architektonicznej i cyfrowej, rozwój różnorodnych środowiskowych form opieki dziennej i całodobowej dla osób starszych, a także monitorowanie stanu zdrowia dzięki zastosowaniu nowych technologii: telemedycyny i teleopieki. Realizowane działania ujęte zostaną w ramy prawne na poziomie lokalnym.

Cel operacyjny 3.1.

Wielokierunkowy rozwój form i metod wsparcia seniorów

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym wydłużeniu się średniej długości życia wymaga tworzenia wielokierunkowej oferty usług, dostosowanych do zmieniających się wraz z wiekiem potrzeb osób w starszym wieku. Istotnym z punktu widzenia seniorów jest zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i zdrowotnego, ale także psychicznego i fizycznego we wszystkich wymiarach życia społecznego. Bezpieczeństwo socjalne to nie tylko zabezpieczenie finansowe, ale także możliwość wyboru środowiska przebywania, dlatego istotne jest zapewnienie seniorom, możliwości skorzystania z usług w placówkach pobytu dziennego oraz całodobowego na terenie miasta Zamość. Bardzo ważnym aspektem bezpieczeństwa zdrowotnego jest dążenie do zapewnienia seniorom dostępu do usług zdrowotnych tj. telemedycyny i teleopieki.

Kierunki działań:

1. Budowa domu pomocy społecznej dla osób starszych w Zamościu.
2. Budowanie sieci usług środowiskowych umożliwiających samodzielność wspieraną seniorów w miejscu ich zamieszkania.

Wskaźniki monitorowania celu 3.1

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródła weryfikacji wskaźników
Liczba innowacyjnych rozwiązań dla seniorów w miejscu zamieszkania	0	1	Informacja z CIS, MCPR, WSOiZK
Liczba nowoutworzonych placówek opieki całodobowej	0	1	Sprawozdanie WIMiZP i MCPR

EFEKTY

Celem polityki społecznej wobec osób starszych jest poprawa jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa. Przewidziane rozwiązania mają na celu zapewnienie seniorom bezpieczeństwa od zagrożeń, m.in. w zakresie zdrowia, warunków życia, uzyskania koniecznych usług i niezbędnej pomocy w trudnych sytuacjach życiowych. Umożliwienie seniorom pozostawania jak najdłużej samodzielnymi oraz dokonania wyboru, w jakim miejscu i na jakich zasadach chcą przebywać, przyczyni się do wzrostu poczucia godności, sprawstwa i niezależności. Wspieranie seniorów w środowisku zamieszkania jest działaniem opóźniającym potrzebę korzystania z pomocy instytucjonalnej – pobytu w placówce całodobowej. Utworzenie systemu teleopieki umożliwi seniorom korzystanie z pomocy służby zdrowia również w sytuacji pandemii. Zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi działania na rzecz starzejącej się grupy mieszkańców Zamościa oraz uregulowanie tego w formie prawnych rozwiązań, przyczyni się do lepszego wykorzystania posiadanych zasobów oraz bardziej celowego podejmowania działań wspierających.

Podmioty zaangażowane

Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego UM Zamość
 Wydział Inwestycji Miejskich i Zamówień Publicznych UM Zamość
 Centrum Integracji Społecznej
 Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie
 Placówki służby zdrowia
 Podmioty pozarządowe
 Podmioty biznesowe

Źródła finansowania

Fundusze Unii Europejskiej, środki samorządowe, środki rządowe, środki własne podmiotów sektora pozarządowego i biznesowego

Narzędzia wdrażania

- Projekty realizowane z programów samorządowych, rządowych i unijnych

Cel operacyjny 3.2.

Wyrównywanie szans seniorów w dostępie do pełnego uczestnictwa i integracji społecznej

Jednym z kluczowych elementów jakości i satysfakcji z życia seniorów jest szeroko rozumiana aktywność. Uczestnictwo w życiu społecznym musi obejmować aktywny udział osób starszych w działalności edukacyjnej, społecznej, obywatelskiej i rodzinnej. Zwiększenie aktywności seniorów nastąpi dzięki likwidacji barier informacyjnych, technicznych, urbanistycznych, architektonicznych i komunikacyjnych we wszystkich obszarach życia społecznego. Aby społeczeństwo starzało się aktywnie, należy tworzyć sprzyjające warunki umożliwiające wydłużanie okresu samodzielności oraz wykorzystania potencjału osób starszych. Prowadzenie zintegrowanej polityki społecznej wobec osób starszych przez wszystkie instytucje publiczne oraz partnerów społecznych

będzie istotnym elementem racjonalnego wykorzystania istniejących zasobów organizacyjnych, kompetencyjnych oraz samopomocy. Ważnym elementem będzie także wspieranie funkcjonowania i rozwoju organizacji zrzeszających osoby starsze, rady seniorów i innych form partycypacji społecznej i przedstawicielstwa osób starszych. W kontekście długookresowej polityki Miasta podejmowane będą działania w zakresie utworzenia platformy współpracy podmiotów działających na rzecz seniorów.

Kierunki działań:

1. Koordynacja działań podmiotów wspierających seniorów.
2. Wzmacnianie funkcjonowania i rozwoju organizacji i grup samopomocowych zrzeszających i działających na rzecz seniorów.
3. Realizacja kampanii informacyjnych, w tym nt. potencjału i potrzeb osób starszych oraz przygotowania społeczeństwa do procesu starzenia się.

Wskaźniki monitorowania celu 3.2.

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródła weryfikacji wskaźników
Liczba regulacji prawnych w zakresie koordynacji działań na rzecz seniorów	0	2	Informacja z WSOiZK i MCPR
Liczba seniorów – wolontariuszy.	10	60	Informacja z ZCW
Liczba nowych podmiotów zgłaszających ofertę do Zamojskiej Karty Seniora	5	50	Informacja z WTiP
Liczba wniosków przedłożonych Prezydentowi przez Zamojską Radę Seniorów	0	30	Protokoły z posiedzeń ZRS
Liczba kampanii informacyjno – promocyjnych kierowanych do seniorów, w tym internetowych	0	10	Informacja z WSOiZK i WTiP
Liczba informatorów i publikacji dla seniorów	0	5	Informacja z WSOiZK i WTiP

EFEKTY

Dzięki podjętym działaniom wzrośnie poziom partycypacji osób starszych w różnych formach aktywności społecznej. Poprzez likwidację istniejących barier natury informacyjnej, technicznej, architektonicznej i urbanistycznej możliwe będzie pełniejsze zaspokojenie potrzeb rosnącej liczby osób starszych oraz wyrównywanie szans w dostępie do przestrzeni publicznej. Osoby starsze zostaną włączone w procesy decyzyjne w obszarach polityk i usług publicznych dotyczących tej grupy wiekowej w celu zapobiegania ich wykluczeniu społecznemu i marginalizacji. Realizacja kampanii informacyjnych przyczyni się do lepszego wykorzystania potencjału seniorów, zwiększenia samodzielności i niezależności starszego pokolenia.

Podmioty zaangażowane

Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego UM Zamość
 Wydział Turystyki i Promocji UM Zamość
 Zamojska Rada Seniorów
 Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie
 Zamojskie Centrum Wolontariatu
 Podmioty pozarządowe
 Podmioty biznesowe

Źródła finansowania

Fundusze Unii Europejskiej, środki samorządowe, środki rządowe, środki własne podmiotów sektora pozarządowego i biznesowego

Narzędzia wdrażania

- Zamojska Karta Seniora
- Projekty realizowane z programów samorządowych, rządowych i unijnych

Cel strategiczny 4:

Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku

Sytuacja gospodarcza w naszym regionie oraz zmiany, jakie zachodzą na lokalnym rynku pracy mają znaczący wpływ na zmieniające się potrzeby i problemy osób bezrobotnych będących w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu. Kluczem do prowadzenia efektywnej polityki rynku pracy jest posiadanie pełnej informacji o tym, co dzieje się na lokalnym rynku, zarówno w ujęciu statystycznym jak i dynamicznym. Z perspektywy Urzędu - jako głównego podmiotu zaangażowanego w jej kreowanie na poziomie lokalnym - szczególnie istotna jest diagnoza posiadanych zasobów osób bezrobotnych zmotywowanych do zmiany swojej sytuacji na rynku pracy oraz pracodawców, którzy są gotowi zatrudnić osoby bezrobotne. Wszystko to powoduje powstanie nowych zadań, jakie stają przed pracownikami Urzędu mającymi bezpośredni kontakt z klientem. Konieczne jest więc wspieranie osób bezrobotnych w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, doświadczenia w świadczeniu pracy, a także podejmowania samozatrudnienia.

Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu intensyfikuje swoje przedsięwzięcia wychodząc naprzeciw oczekiwaniom pracodawców i osób bezrobotnych, starając się pozyskać jak najwięcej dodatkowych środków na aktywizację bezrobotnych oraz wsparcie lokalnych przedsiębiorców. Wzrost świadomości prawnej i ekonomicznej pracodawców przyczynia się do wzrostu częstotliwości korzystania z form pomocy oferowanych przez Urząd w ramach składanych wniosków m.in. na staże czy też szkolenia, co prowadzi do rozwijania ciągłej współpracy z partnerami rynku pracy.

Cel operacyjny 4.1

Zwiększenie efektywności systemu wsparcia na rzecz integracji społecznej i zatrudnienia

Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu realizuje programy rynku pracy wspólnie z partnerami rynku pracy oraz lokalnymi pracodawcami. Programy te realizowane są w ramach środków Funduszu Pracy, programów realizowanych w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz środków z rezerw Ministra Rozwoju Pracy i Technologii. W ramach programów realizowane są formy wspierania osób bezrobotnych mające na celu zwiększenie ich potencjału na rynku pracy, prowadzące do zatrudnienia, samozatrudnienia, jak też wspierające pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy, ale również w celu podniesienia kwalifikacji i utrzymania zatrudnienia osób zatrudnionych. Podstawowymi formami wsparcia realizowanymi na rzecz osób bezrobotnych są staże, szkolenia oraz zatrudnienie wspierane. Staże umożliwiają nabywanie praktycznych umiejętności w wykonywaniu pracy, bez nawiązywania stosunku pracy między pracodawcą a skierowaną na staż osobą bezrobotną. Szkolenia dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy są rodzajem aktywizacji zmierzającym do podniesienia kwalifikacji kompetencji zawodowych, a tym samym zwiększenia atrakcyjności zawodowej dla potencjalnych pracodawców. Istotnym działaniem PUP dla utrzymania zatrudnienia osób pracujących jest realizacja szkoleń z Krajowego Funduszu. Celem utworzenia KFS jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki. Zwiększenie inwestycji w potencjał kadrowy powinno poprawić zarówno pozycję firm, jak i samych pracowników na konkurencyjnym rynku pracy. Subsydiowane zatrudnienie lub samozatrudnienie jest formą pomocy finansowej dla pracodawcy lub bezrobotnego, stanowiącą zachętę do zatrudnienia zakładającą redukcję kosztów ponoszonych przez niego na zatrudnienie pracowników bądź podjęcia działalności gospodarczej.

Kierunki działań:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania zjawisku długotrwałego bezrobocia 2. Wspieranie aktywności zawodowej i zwiększanie szans na zatrudnienia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy 3. Prowadzenie działań na rzecz wspierania przedsiębiorczości 			
Wskaźniki monitorowania celu 4.1			
Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródła weryfikacji wskaźników
Liczba osób, które rocznie zrealizowały staże zawodowe	0	2500	Informacja z PUP
Liczba osób, które rocznie wzięły udział w szkoleniach zawodowych	0	1500	Informacja z PUP
Liczba osób, które rocznie otrzymały dofinansowanie do szkoleń z Krajowego Funduszu Szkoleniowego	0	900	Informacja z PUP
Liczba osób, który rocznie skorzystały z zatrudnienia subsydiowanego lub rozpoczęły samozatrudnienie	0	1800	Informacja z PUP
EFEKTY			
Działania realizowane przez PUP w sposób znaczący wpłyną na poprawę sytuacji osób bezrobotnych, umożliwią zdobycie kompetencji zawodowych i kwalifikacji niezbędnych w celu otrzymania i utrzymania zatrudnienia. Wymiernym efektem zrealizowanych działań będzie także zwiększenie stabilności zatrudnieniowej na lokalnym rynku pracy.			
Podmioty zaangażowane			
Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu, instytucje rynku pracy, placówki oświaty i szkolnictwa wyższego, jednostki samorządu terytorialnego instytucje i podmioty sektora społecznego			
Źródła finansowania			
Fundusze Unii Europejskiej, środki Funduszu Pracy oraz środki z rezerwy Ministra Rozwoju Pracy i Technologii			
Sposób wdrażania			
<ul style="list-style-type: none"> • Projekty realizowane z programów unijnych i rządowych, w tym z rezerw MRPiT. 			

8. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII I JEJ RAMY FINANSOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021-2030 jest dokumentem zintegrowanego planowania polityki społecznej, określającym sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji i szeroko rozumianej polityki społecznej. Implementacja Strategii oznacza realizację pewnej koncepcji za pomocą określonych narzędzi lub wybranych metod. Każdy cel strategiczny wymaga konkretnych i przemyślanych działań, które mogą być na bieżąco uzupełniane o nowe przedsięwzięcia wpisujące się w cele Strategii, w trakcie jej wdrażania.

Wdrażanie Strategii opierać się będzie na zasadach partnerstwa i współpracy, a także celowości i efektywności. Za istotną zasadę działania przyjmuje się także zasadę pomocniczości (subsydiarności), która oznacza, że podejmowane działania mają służyć rozwiązywaniu problemów lokalnych w celu wyrównywania różnic w rozwoju społecznym, a także zasada spójności czyli zgodności dokumentu z założeniami i celami dokumentów obowiązujących na poziomie regionalnym, krajowym i wspólnotowym. Wdrożenie Strategii jest dużym wyzwaniem, ponieważ wieloaspektowe zapisy dokumentu planistycznego trzeba na bieżąco konfrontować z realiami społecznymi, prawnymi i gospodarczymi. Zarządzanie realizacją Strategii decyduje o dynamice procesu realizacji zadań ujętych w dokumencie. W celu sprawnego i efektywnego wdrażania niniejszego dokumentu planistycznego, zostanie powołany przez Prezydenta Miasta Zamość Zespół ds. Zarządzania Realizacją Strategii, w skład którego wejdą przede wszystkim Dyrektorzy Wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Zamość. W Zarządzeniu powołującym Zespół, określony zostanie skład, tryb pracy i zasady funkcjonowania oraz szczegółowy zakres działań.

Na etapie opracowywania dokumentu przyjęto, że do głównych zadań Zespół ds. Zarządzania Realizacją Strategii będzie należało:

- nadzorowanie wdrażania Strategii
- koordynowanie działań zawartych w Strategii,
- identyfikacja problemów, które ograniczyły lub uniemożliwiły realizację działań i osiąganie celów strategicznych i operacyjnych zawartych w Strategii,
- opracowywanie wniosków dotyczących wdrażania oraz propozycji ewentualnych korekt i zmian dla realizatorów Strategii,
- aktualizowanie Strategii.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021-2030 nie można traktować, jako dokumentu zamkniętego, który ma obowiązywać przez cały okres realizacji w niezmienionym kształcie. Niniejszy dokument powstał w oparciu o dane z lat 2015-2020 oraz w określonych warunkach społecznych i ekonomicznych, które dynamicznie zmieniały się szczególnie w związku z wystąpieniem w roku 2020 epidemii Covid-19. Na etapie opracowywania Strategii nie dysponowano danymi, które pozwoliłyby na precyzyjne określenie problemów wynikających z trwającej pandemii oraz oszacowanie skali ich wystąpienia. Obserwowanie i analiza społecznych konsekwencji pandemii, umożliwi podjęcie skuteczniejszych działań w zakresie aktualizacji niniejszego dokumentu i wypracowania rozwiązań dostosowanych do zmieniającego się otoczenia, a także ograniczenia występowania sytuacji kryzysowych

Konieczność aktualizowania Strategii może wynikać także ze zidentyfikowanie problemów, które ograniczyłyby lub uniemożliwiły osiągnięcie celów operacyjnych

i strategicznych oraz ze zmieniających się potrzeb społecznych. Strategia, jako lokalny dokument może ulegać modyfikacjom także w związku ze zmieniającymi regulacjami prawnymi. Ewentualne zmiany treści Strategii będą dokonywane w procesie uspołecznionym, podobnym do tego, który towarzyszył jej powstaniu.

Strategia jest dokumentem nadrzędnym nad lokalnymi programami z zakresu polityki społecznej Miasta. Programy regulują zadania samorządu w różnych obszarach tematycznych, dlatego zostały przyporządkowane, jako narzędzia realizacji poszczególnych celów operacyjnych Strategii. Wymienione programy nie stanowią zamkniętego katalogu. Może on ulegać zmianom i rozszerzeniu ze względu na zmieniające się potrzeby wewnętrzne, jak i uwarunkowania zewnętrzne np. aktualizację nadrzędnych dokumentów strategicznych czy zmiany w regulacjach prawnych.

W Strategii wskazano instytucje i podmioty wdrażające, zobowiązane do realizacji zadań służących osiągnięciu poszczególnych celów operacyjnych. Szczególną rolę w procesie wdrażania Strategii będzie odgrywać współpraca z podmiotami sektora społecznego.

Strategia realizowana będzie przy łącznym wykorzystaniu środków finansowych:

- własnych samorządu;
- środków budżetu państwa;
- funduszy Unii Europejskiej;
- środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- środków organizacji pozarządowych;
- środków Funduszu Pracy;
- innych (m.in. podmiotów ekonomii społecznej, podmiotów gospodarczych).

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu. Zakłada się, że cele i działania Strategii będą wyznaczały priorytetowe kierunki finansowania polityki społecznej Miasta i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu w kolejnych latach. Budżet planowany na realizację zadań ujętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021-2030 będzie szacowany w okresach rocznych, a wysokość środków określana będzie przez Radę Miasta Zamość w uchwale budżetowej. Zakłada się, że wydatki oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków na wskazane zadania w roku 2020, z niewielkim wzrostem. Każdy podmiot będący realizatorem zadań będzie planować środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Środki te nie będą stanowić jedynie części składowych budżetu Miasta Zamość, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów.

Strategia, jako dokument długookresowej polityki społecznej Miasta Zamość będzie określać również kierunki działań podejmowanych przez zaangażowane podmioty w celu pozyskiwania środków zewnętrznych. Katalog źródeł finansowania Strategii może ulec rozszerzeniu w zależności od dostępności instrumentów wsparcia dostępnych w danym roku budżetowym.

9. SYSTEM MONITOROWANIA I SPRAWOZDAWCZOŚCI

Istotnym elementem wdrażania Strategii jest stosowanie monitoringu i ewaluacji, które umożliwiają analizę stopnia osiągnięcia zakładanych celów, a także wskazują niezbędne działania, jakie należy podjąć, aby te cele osiągnąć. Wymienione procesy zwiększają również efektywność podejmowanych działań. Monitoring Strategii polega na bieżącej obserwacji i analizie wdrażania celów strategicznych i realizacji programów operacyjnych. Umożliwia on:

- obserwację stanu osiągnięcia założonych wartości wskaźników;
- ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację;
- kontrolę postępu prac związanych z realizacją działań;

Monitoring ma na celu zapewnienie prawidłowości i wydajności wdrażanych programów, poprzez zbieranie rzetelnych i wiarygodnych danych na temat programów i realizowanych w ich ramach zadań. Może być również podstawą formułowania zmian w dokumencie Strategii, bądź planowania nowych projektów.

Do potrzeb monitorowania wdrażania Strategii, w Miejskim Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu zostanie utworzona Grupa robocza ds. monitorowania i sprawozdawczości. Do jej zadań będzie należało zbieranie, gromadzenie i przetwarzanie danych od bezpośrednich realizatorów Strategii tj. instytucji i podmiotów odpowiedzialnych za działania zapisane w dokumencie, przy użyciu opracowanego do tego celu wzoru formularza. Grupa robocza na podstawie otrzymanych danych będzie sporządzała sprawozdania, które umożliwią ocenę stopnia realizacji Strategii w odniesieniu do wartości wskaźników określonych w dokumencie dla poszczególnych celów operacyjnych. Sprawozdania opracowywane w systemie rocznym będą sporządzane nie później niż do końca II kwartału po zakończeniu roku budżetowego i przekazywane będą Zespołowi ds. Zarządzania Realizacją Strategii, który na ich podstawie dokona oceny stopnia realizacji działań i osiągnięcia zaplanowanych celów oraz w razie potrzeby zadecyduje o wprowadzeniu bieżących korekt lub zmian w Strategii. Zespół roczne sprawozdanie wraz ze sporządzoną oceną przedłoży Prezydentowi Miasta Zamość.

Zespół Zadaniowy w oparciu o doświadczenia z realizacji poprzedniej Strategii oraz zgodnie z zasadami logiki interwencji uznał, że najlepszym pod względem metodologicznym rozwiązaniem będzie zastosowanie powiązania przyjętych celów operacyjnych z konkretnymi wskaźnikami produktu. Wskaźniki produktu, jako efekty materialne, zostały określone ilościowo poprzez wskazanie wartości bazowej i docelowej. Za wartość bazową wskaźnika przyjęto 0 lub wielkość określającą stan osiągnięty w 2020 roku. Wskaźnik docelowy to wartość, która ma zostać osiągnięta w horyzoncie czasowym realizacji Strategii do 2030 roku. Dzięki takiemu rozwiązaniu, ocena stopnia realizacji poszczególnych celów operacyjnych jest przedstawiona w sposób przejrzysty i czytelny.

Wskaźniki rezultatu, jako jakościowe zmiany zachodzące w danym obszarze interwencji oraz wskaźniki oddziaływania jako efekty osiągnięte w dłuższej perspektywie czasowej zostały przedstawione w formie opisowej przy każdym z celów operacyjnych. Odnoszą się do realizacji celów strategicznych oraz realizacji misji strategii, traktowanej, jako cel główny planowania strategicznego.

Grupa robocza ds. monitoringu i sprawozdawczości na podstawie otrzymanych danych będzie sporządzała sprawozdania, które umożliwią ocenę stopnia realizacji Strategii w odniesieniu do wartości wskaźników określonych w dokumencie dla poszczególnych celów

operacyjnych. Dodatkowo będą gromadzone informacje dotyczące realizacji projektów znajdujących się w opisie celów operacyjnych, co pozwoli na uszczegółowienie zmian zachodzących w poszczególnych obszarach interwencji.

Prowadzenie ewaluacji to ostatni z elementów tworzących system zarządzania Strategią. Na potrzeby zarządzania tym dokumentem przyjmuje się, że ewaluacja to system oceny bieżącego wdrażania zadań ujętych w Strategii. Ewentualne wyjaśnienie, dlaczego wartości wskaźników nie zostały osiągnięte, jakie są przyczyny wystąpienia problemów oraz jak je rozwiązać. Zostaną zidentyfikowane elementy, które wymagają modyfikacji, usunięcia lub innych bieżących zmian. Wnioski z bieżącej ewaluacji realizowanych zadań będą zamieszczane w corocznych sprawozdaniach opracowywanych przez Grupę roboczą ds. monitorowania i sprawozdawczości. W okresie roku od zakończenia realizacji Strategii, Zespół ds. Zarządzania dokonana podsumowania efektów działań podejmowanych w ramach interwencji oraz sformułuje rekomendacje, które będą pomocne przy planowaniu kolejnych dokumentów strategicznych.

10. PODSUMOWANIE

Perspektywa realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021-2030* jest spójna z innymi dokumentami strategicznymi, zarówno na poziomie lokalnym, jak i ponadlokalnym. Niniejszy dokument ma na celu kształtowanie polityki społecznej Miasta Zamość w istotnych dla mieszkańców obszarach i w konkretnych uwarunkowaniach. Koncentruje się na zidentyfikowanych problemach społecznych, wskazuje cele i kierunki działania, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia wizji rozwoju miasta. Dokument stwarza warunki do zintegrowania działań wszystkich podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej. Istotne znaczenie dla rozwoju miasta, poza elementarną solidarnością społeczną, ma zapewnienie jego mieszkańcom równych szans w korzystaniu z rozwoju cywilizacyjnego, bezpieczeństwa socjalnego oraz demokratyzacji życia wspólnoty lokalnej. Skonsolidowanie działań różnych podmiotów ma na celu realizowanie w mieście spójnej polityki społecznej odpowiadającej na wyzwania rozwojowe i zmieniające się potrzeby społeczne. Zintegrowanie tych działań będzie skutkowało zapewnieniem mieszkańcom Zamościa zrównoważonego dostępu do systemu wsparcia i zatrudnienia oraz podwyższeniem poziomu integracji i bezpieczeństwa społecznego. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zamość na lata 2021-2030* uwzględnia wyzwania rozwojowe stojące przed Miastem, przez co daje możliwość wykorzystania szans, jakie niosą ze sobą te wyzwania. Zawiera rozwiązania proaktywne, które z jednej strony zapobiegają sytuacjom kryzysowym i ograniczają zakres problemów społecznych, z drugiej zaś strony umożliwiają wykorzystanie pojawiających się możliwości, jako szans rozwoju.

11. ZAŁĄCZNIK Nr 1

Tabela 91. Dane dotyczące realizacji zadań w ramach MPPRPA oraz MPPN w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	Dane z lat					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Udział w ogólnopolskich i regionalnych kampaniach informacyjno – edukacyjnych oraz organizacja lokalnych kampanii						
Liczba kampanii	5	2	4	4	5	3
Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, w tym osób pracujących z dziećmi i młodzieżą						
Liczba adresatów	175	640	234	426	200	82
Liczba szkoleń	4	3	8	6	8	2
Realizacja programów profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, osób dorosłych, w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego						
Liczba dzieci i młodzieży	13357	11945	10866	9177	9289	3835
Liczba rodziców	1452	1714	2080	1949	754	1357
Liczba nauczycieli	328	488	199	124	133	82
Liczba zrealizowanych programów	80	91	78	78	68	54
Realizacja programów rozwijających kompetencje wychowawcze i profilaktyczne rodziców i osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży						
Liczba adresatów	-	-	100	232	20	0
Liczba programów	-	-	3	1	1	0
Realizacja środowiskowych i pozalekcyjnych zajęć sportowych i sportowo – rekreacyjnych						
Liczba adresatów	1200	Ponad 1600	1300	990	1586	763
Liczba programów	8	10	9	8	8	8
Realizacja środowiskowych programów alternatywnych wobec uzależnień, adresowanych do dzieci i młodzieży, promujących życie bez alkoholu i innych środków psychoaktywnych						
Liczba adresatów	100	1170	1798	1800	1148	142
Liczba programów	4	4	5	4	3	4
Realizacja przez zamojskie instytucje kultury programów alternatywnych wobec uzależnień adresowanych do dzieci i młodzieży, opartych na idei konstruktywnego wykorzystania czasu wolnego poprzez aktywność kulturalną						
Liczba adresatów	Ponad 4000	Ponad 4000	Ponad 4500	Ponad 7000	Ponad 3480	1912
Liczba programów	3	3	4	3	3	2
Realizacja programów obejmujących w szczególności zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne lub opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka wraz z dożywianiem uczestników w placówkach wsparcia dziennego						
Liczba adresatów	253	223	210	234	229	223
Liczba placówek	10	9	9	9	9	9
Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka w formie kolonii i obozów, przebiegających z realizacją programu profilaktycznego na podstawie naboru, którego dokonuje Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu						
Liczba adresatów	101	95	84	73	76	0
Organizacja wypoczynku letniego w miejscu zamieszkania dla dzieci i młodzieży, w szczególności z grup ryzyka z realizacją programu profilaktycznego						
Liczba adresatów	195	195	167	165	165	56

Źródło: oprac. WSO-ZK UMZ, 2021.

Tabela 92. Dostępność obiektów administrowanych przez Miasto Zamość dla osób z ograniczeniami w poruszaniu się (stan na koniec 2020 r.)

Lp.	Obiekt	Obiekt dostępny TAK/NIE	Zastosowane racjonalne usprawnienia	Istniejące braki
Obiekty pomocy społecznej, wspierania rodziny i pieczy zastępczej				
1.	Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu **, ul. Lwowska 57	NIE	Podjazd do budynku, dostosowane pomieszczenia na parterze w tym WC dla ON	Brak windy, pomieszczenia niedostosowane na I. piętrze
2.	Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, ul. Partyzantów 3 **	TAK	—	—
3.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zamościu **, ul. Kilińskiego 32	NIE	NIE	Brak windy, niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne
4.	Środowiskowy Dom Samopomocy w Zamościu, ul. Sadowa 51A	TAK	—	—
5.	Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny w Zamościu, ul. Bolesława Prusa 2	NIE	NIE	Brak windy, podjazdu, niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne

6.	Pogotowie Opiekuńcze w Zamościu **, ul. Chłodna 9/25	TAK	—	—
7.	Dom Dziecka w Zamościu **, ul. Wyszyńskiego 2A	TAK	—	—
8.	Rodzinny Dom dla Dzieci**, ul. Infułacka 9/1	NIE	NIE	Brak windy, niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne Likwidacja placówki z dniem 31.03.2021 r.; na bazie lokalowej RDDZ zadania realizuje Pogotowie Opiekuńcze
9.	Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, ul. Peowiaków 8	TAK	—	—
10.	Dom Pomocy Społecznej w Zamościu **, ul. Żdanowska 3	TAK	—	—
11.	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta. Schronisko dla bezdomnych mężczyzn w Zamościu, ul. Orlicz-Dreszera 2	NIE	NIE	Brak podjazdu, windy, niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne
12.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Oddział Miejski w Zamościu **, ul. Zamoyskiego 32 B **	TAK	—	—
13.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Oddział Miejski w Zamościu Placówka wsparcia dziennego, ul. Konopnickiej 6 **	NIE	NIE	Brak dostępu do budynku, niedostosowane pomieszczenia sanitarne
14.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Oddział Miejski w Zamościu Placówka wsparcia dziennego, ul. Staszica 37**	NIE	NIE	Brak windy, niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne
15.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Oddział Miejski w Zamościu Placówka wsparcia dziennego, ul. Peowiaków 68A **	NIE	NIE	Brak windy, niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne
16.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Oddział Miejski w Zamościu Placówka wsparcia dziennego, ul. ul. Orzeszkowej 28 **	NIE	NIE	Brak windy, niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne
17.	Stowarzyszenie „Otwarte Serca” Placówka wsparcia dziennego, ul. Zamoyskiego 48A **	NIE	Dostosowane drzwi wewnętrzne	Brak dostosowanych łazienek
18.	Stowarzyszenie „Otwarte Serca” Placówka wsparcia dziennego, ul. Lwowska 23**	NIE	NIE	Niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne
19.	Stowarzyszenie „Otwarte Serca” Placówka wsparcia dziennego, ul. Obronna 15	NIE	NIE	Brak podjazdu, niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne
Obiekty kultury, sportu i rekreacji				
1.	Centrum Kultury Filmowej „Stylowy” w Zamościu, ul. Odrodzenia 9	TAK	—	—
2.	Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamoyskiego ul. Kamienna 20	TAK	—	—
3.	Filia biblioteczna nr 1 Książnicy Zamojskiej, ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 51a **	NIE	Dostosowane drzwi wewnętrzne i zewnętrzne, brak progów	niedostosowane pomieszczenie sanitarne
4.	Filia biblioteczna nr 2 Książnicy Zamojskiej, ul. Wiejska 17 **	NIE	NIE	Brak dostępu do budynku, Lokalizacja na piętrze, winda, niedostosowane pomieszczenie sanitarne
5.	Filia biblioteczna nr 3 Książnicy Zamojskiej, ul. Brzozowa 26A **	NIE	NIE	Brak dostępu do budynku, Lokalizacja na piętrze, winda, niedostosowane pomieszczenie sanitarne
6.	Filia biblioteczna nr 4 Książnicy Zamojskiej, ul. Peowiaków 68A **	NIE	NIE	Brak dostępu do budynku, Lokalizacja na piętrze, winda, niedostosowane pomieszczenie sanitarne
7.	Filia biblioteczna nr 5 Książnicy Zamojskiej, ul. Aleje Jana Pawła II 10 **	NIE	NIE	podjazd/pochylnia, winda, niedostosowane pomieszczenie sanitarne
8.	Filia biblioteczna nr 6 Książnicy Zamojskiej, ul. Bolesława Prusa 2	NIE	NIE	Brak dostępu do budynku, Lokalizacja na piętrze, winda

9.	Zamojski Dom Kultury, ul. Partyzantów 13	TAK	—	—
10.	Muzeum Zamojskie, ul. Ormiańska 30	NIE	Dostosowana toaleta, dostępna część parterowa obiektu	Winda, podjazdy
11.	Galeria Rzeźby Prof. Mariana Koniecznego Oddział Muzeum Zamojskiego, ul. Łukasińskiego 2B	TAK	—	—
12.	Muzeum Fortyfikacji i Broni Arsenał Oddział Muzeum Zamojskiego, ul. Zamkowa 2	TAK	—	—
13.	Orkiestra Symfoniczna im. K. Namysłowskiego w Zamościu, ul. Partyzantów 2	NIE	Pochylnia dostosowana dla osób poruszających się na wózkach	Niedostosowane pomieszczenia wewnętrzne, szerokie drzwi wewnętrzne i zewnętrzne, łazienki.
14.	Biuro Wystaw Artystycznych Galeria Zamojska, ul. Stanisława Staszica 27	NIE	NIE	winda
15.	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zamościu, ul. Królowej Jadwigi 8	TAK	—	—
16.	Zalew Miejski w Zamościu, ul. Męczenników Rotundy 3 (w trakcie remontu)	NIE		
17.	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zamościu, ul. Królowej Jadwigi 8	TAK	—	—
18.	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zamościu Kryta pływalnia, ul. Zamojskiego 62 A	TAK	—	—
19.	Ogród Zoologiczny im. S. Milera w Zamościu, ul. Szczepieszka 12	TAK	—	—
20.	Park Miejski w Zamościu **, ul. Akademickiej	TAK	—	—
Obiekty Urzędu Miasta Zamość				
1.	Urząd Miasta Zamość (Ratusz), ul. Rynek Wielki 13	TAK	—	—
2.	Urząd Miasta Zamość (Oficyna) ul. Rynek Wielki 13	NIE	Obsługa interesantów w pomieszczeniach dostępnych na parterze budynku oraz w BOI	Winda
3.	Urząd Miasta Zamość ul. Partyzantów 10	NIE	Budowa windy w trakcie realizacji, interesanci obsługiwani w BOI	—
4.	Urząd Miasta Zamość ul. Kołłątaja 1	NIE	Interesanci obsługiwani w BOI	Lokalizacja na piętrze, winda
5.	Urząd Miasta Zamość Rynek Wielki 4	NIE	Interesanci obsługiwani w BOI	Lokalizacja na piętrze, winda
6.	Urząd Miasta Zamość, ul. Ormiańska 11	NIE	Interesanci obsługiwani w BOI	Niedostosowane pomieszczenia
7.	Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu, ul. Plac Wolności 1	NIE	Obsługa interesantów w pomieszczeniach dostępnych na parterze, toaleta na parterze dostosowana dla osób niepełnosprawnych, podjazd zewnętrzny, drzwi wejściowe	Brak windy
8.	Zakład Gospodarki Lokalowej w Zamościu **, ul. Peowiaków 8	NIE	Drzwi zewnętrzne	Łazienki
9.	Zarząd Dróg Grodzkich w Zamościu **, ul. Kilińskiego 86	NIE	NIE	Brak podjazdu/pochylni, brak windy, niedostosowana łazienka
10.	Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o. w Zamościu, ul. Lipowa 5	NIE	Drzwi zewnętrzne w siedzibie MZK, Przyjmowanie interesantów niepełnosprawnych odbywa się na parterze budynku. Kasa biletowa na ul. Pereca 10 dostępna dla osób z niepełnosprawnością ruchową	Brak windy, niedostosowane pomieszczenia na I piętrze, łazienki. Przyjmowanie interesantów niepełnosprawnych w siedzibie MZK odbywa się na parterze budynku
11.	Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. ** ul. Kolegiacka 16	NIE	NIE	Brak dostępu do budynku,
12.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Zamościu**, ul. Krucza 10	NIE	Część parteru z obsługą interesanta, pochylnia, wejście dostosowane do osób z niepełnosprawnością	Brak windy, niedostosowane łazienki.
13.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o.o. Oddział Chirurgii Urazowo Ortopedycznej, Izba Przyjęć Urazowo Ortopedyczna i Oddział Leczenia	TAK	—	—

	Jednego Dnia dla Dzieci			
14.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o. o., Budynek Oddział Hematologii, ul. Peowiaków 1	TAK	—	—
15.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o. o., Budynek Oddziału Chorób Płuc (Pulmonologia), ul. Peowiaków 1	TAK	—	—
16.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o. o., Budynek Oddziału Chorób Wewnętrznych, ul. Peowiaków 1	TAK	—	—
17.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o. o. Budynek Oddziału Pediatrii, ZOL, Oddział Medycyny Paliatywnej, ul. Peowiaków 1	NIE	Dostosowane drzwi wewnętrzne i zewnętrzne, łazienki, pochylnia, winda os strony ul. Peowiaków, instalacja przyzywowa	Winda bezobsługowa od strony północnej
18.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o. o. Poradnie Specjalistyczne, Izba Przyjęć Oddziału Chorób Wewnętrznych (parter w budynku oddziału chorób wewnętrznych) ul. Peowiaków 1	NIE	Drzwi zewnętrzne i wewnętrzne, pochylnia	Łazienka
19.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o.o. Dział nadzoru i kontroli wewnętrznej- Sekcja dokumentacji i statystyki medycznej (archiwum medyczne) ul. Peowiaków 1	NIE	NIE	Winda, łazienka
20.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o.o. Budynek Administracji, Przychodnia Zdrowia, ul. Kilińskiego 4	NIE	Pochylnie, drzwi wejściowe i toaleta na parterze	Winda, łazienka na I i II piętrze
21.	Zamojski Szpital Niepubliczny Sp. z o.o. ul. Peowiaków 1 – teren zewnętrzny	NIE	Wykonano remont drogi wjazdowej do szpitala z parkingiem przy Izbie Przyjęć Oddziału Chorób wewnętrznych oraz Poradniach specjalistycznych	Remont dróg i chodników na terenie szpitala. Likwidacja krawężników przy podjazdach
22.	Żłobek Miejski w Zamościu, ul. Kamienna 4	TAK	—	—
23.	Centrum Integracji Społecznej w Zamościu, ul. Szczepieszka 11	TAK	—	—
Obiekty oświaty				
1.	Przedszkole Miejskie Nr 1 w Zamościu, ul. Okopowa 1	NIE	NIE	Drzwi, łazienka, podjazd
2.	Przedszkole Miejskie Nr 2 w Zamościu, ul. Gminna 32	NIE	NIE	Łazienka
3.	Przedszkole Miejskie Nr 4 w Zamościu, ul. Peowiaków 18A	NIE	NIE	Łazienki, drzwi
4.	Przedszkole Miejskie Nr 5 w Zamościu, ul. Peowiaków 76A	NIE	Pochylnia	Łazienki, drzwi
5.	Przedszkole Miejskie Nr 6 w Zamościu, ul. Dolna 4	TAK	—	—
6.	Przedszkole Miejskie Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu, ul. Asnyka 3	TAK	—	—
7.	Przedszkole Miejskie Nr 8 im. Jana Brzechwy w Zamościu, ul. Kamienna 6	NIE	NIE	Łazienki, winda
8.	Przedszkole Miejskie Nr 9 w Zamościu, ul. Oboźna 10	NIE	Pochylnia	Łazienki, winda
9.	Przedszkole Miejskie Nr 10 w Zamościu, ul. Lwowska 17	NIE	NIE	Łazienki i podjazd
10.	Przedszkole Miejskie Nr 12 w Zamościu, ul. Wyszyńskiego 32	NIE	Pochylnia	Łazienki
11.	Przedszkole Miejskie Nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu, ul. Wąska 7	TAK	—	—
12.	Przedszkole Miejskie Nr 14 w Zamościu, ul. Olchowa 11	NIE	NIE	Łazienki i podjazd
13.	Przedszkole Miejskie Nr 15 w Zamościu, ul. Hetmana J. Zamojskiego 4A	NIE	NIE	Łazienki i podjazd, drzwi wejściowe
14.	Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Henryka Sienkiewicza w Zamościu, ul. Lwowska 15	NIE	Łazienka	Winda

15.	Szkoła Podstawowa Nr 6 im. Szymona Szymonowica w Zamościu, ul. Orła 5	NIE	Pochylnia	Łazienki i winda
16.	Szkoła Podstawowa Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu, ul. Sienkiewicza 5	NIE	NIE	Podjazd, łazienki i winda
17.	Szkoła Podstawowa Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu, ul. Peowiaków 30A	TAK	—	—
18.	Szkoła Podstawowa Nr 3 w Zamościu, ul. E. Orzeszkowej 43	NIE	Wymiana drzwi dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	Podjazd, łazienki i winda
19.	Szkoła Podstawowa Nr 4 w Zamościu, ul. Hetmana Jana Zamoyskiego 4	TAK	—	—
20.	Szkoła Podstawowa Nr 8 w Zamościu, ul. Prusa 10	NIE	Podjazdy, łazienki	Winda, łazienki
21.	Szkoła Podstawowa Nr 9 w Zamościu, ul. Kalinowa 5A	TAK	—	—
22.	I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Zamoyskiego w Zamościu, ul. Akademicka 8	NIE	NIE	
23.	II Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Zamościu, ul. Partyzantów 68	NIE	Podjazdy i łazienki, sala lekcyjna	Winda
24.	III Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida w Zamościu, ul. Kilińskiego 15	NIE	Podjazdy i łazienki	Winda
25.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 1, ul. Łukasieńskiego 8	NIE	NIE	Łazienki, podjazd, winda
26.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Zamościu, ul. Szczepieszka 41	NIE	NIE	Winda
27.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 3 im. Armii Krajowej w Zamościu, ul. Zamoyskiego 62	NIE	NIE	Łazienki i winda
28.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Dzieci Zamojszczyzny w Zamościu, ul. Piłsudskiego 65	TAK	—	—
29.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 5 im. Józefa Piłsudskiego w Zamościu, ul. Szczepieszka 102	NIE	NIE	Łazienki, podjazd i winda
30.	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Zamościu, ul. Partyzantów 14	NIE	Łazienki	Winda
31.	Centrum Kształcenia Zawodowego w Zamościu, ul. Szczepieszka 41	TAK	—	—
32.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Zamościu, ul. Śląska 45 A	TAK	—	—
33.	Młodzieżowy Dom Kultury im. Kornela Makuszyńskiego w Zamościu, ul. Kamienna 20	NIE	NIE	Winda
34.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Zamościu, ul. Okrzei 24	NIE	NIE	Podjazd, łazienki, winda
35.	Bursa Międzyszkolna Nr 1 w Zamościu, ul. Okrzei 6	NIE	Podjazd	Winda
36.	Bursa Międzyszkolna Nr 2 w Zamościu, ul. Szczepieszka 41	NIE	Podjazdy, łazienki	Winda
37.	Szkolne Schronisko Młodzieżowe przy Szkole Podstawowej Nr 4im. Stefana Batorego w Zamościu, ul. Hetmana Jana Zamoyskiego 4	TAK	—	—

** Obiekty w których Miasto Zamość prowadzi działalność, a które nie są jego własnością

Źródło: oprac. MCPR na podstawie informacji z Wydziałów UM Zamość, 2020 r.

WYKAZ SKRÓTÓW

CIS - Centrum Integracji Społecznej w Zamościu
CZP - Centrum Zdrowia Psychicznego w Zamościu
DD - Dom Dziecka w Zamościu
ESPAD - Europejskie Badania w Szkołach na Temat Używania Alkoholu i Narkotyków
GIS - Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie
GUS - Główny Urząd Statystyczny
HBSC - (*ang. Health Behaviour in School-aged Children*) międzynarodowe badania zachowań zdrowotnych młodzieży szkolnej
KIS - Klub Integracji Społecznej
KMP - Komenda Miejska Policji w Zamościu
MCPR - Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu
MDK - Młodzieżowego Domu Kultury w Zamościu
MKRPA - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
MOS- Młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne
MOW - Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze
MZK - Miejski Zakład Komunikacji w Zamościu
NFZ - Narodowy Fundusz Zdrowia
NSP - nowe substancje psychotropowe
OIK - Ośrodek Interwencji Kryzysowej
OPZiWR - Organizator Pieczy Zastępczej i Wspierania Rodziny w Zamościu
PARPA - Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
PFRON - Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PJM - polski język migowy
PLU - Poradni Leczenia Uzależnień w Zamościu
PO - Pogotowie Opiekuńcze w Zamościu
POW - placówki opiekuńczo – wychowawcze
PPP - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Zamościu
PSSE - Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Zamościu
PUP - Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu
RZ- rodziny zastępcze
SDGs - (*ang. The Sustainable Development Goals*) – cele zrównoważonego rozwoju
SJM - system językowo-migowy
SKOIGN - system komunikowania się osób głuchoniewidomych
SM - Straż Miejska w Zamościu
SOSW - Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Zamościu
SWOT - (*ang. Strengths, weaknesses, opportunities, threats*), mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia
ŚDS - Środowiskowy Dom Samopomocy w Zamościu
UMZ - Urząd Miasta w Zamość
USC - Urząd Stanu Cywilnego w Zamościu
WGKiOŚ - Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Zamość
WKiS - Wydział Kultury i Sportu w Zamościu
WO - Wydział Oświaty w Zamościu
WOKRO - Wiodący Ośrodek Koordynacyjno – Rehabilitacyjno – Opiekuńczy w Zamościu

WRMFZ - Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miasta Zamość
 WSO-ZK - Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego w Zamościu
 WSSE - Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Lublinie
 WTZ - Warsztaty Terapii Zajęciowej
 ZDG - Zarząd Dróg Grodzkich w Zamościu
 ZKS - Zamojska Karta Seniora
 ZP - Zakłady poprawcze

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba ludności w latach 2015-2020	7
Tabela 2. Liczba mieszkańców Zamościa - prognoza na lata 2021-2027.....	7
Tabela 3. Dane statystyczne z bieżącej rejestracji urodzeń, zgonów (tryb zwykły bez zdarzeń zarejestrowanych za granicą) za lata 2015-2020	7
Tabela 4. Dane KMP dotyczące przestępczości na terenie Zamościa za lata 2015-2020.....	9
Tabela 5. Liczba nieletnich w ujęciu kategorii popełnionych przestępstw na terenie miasta Zamość latach 2015 – 2020	10
Tabela 6. Struktura ujawnionych wykroczeń w KMP w Zamościu w latach 2015-2020	11
Tabela 7. Dane dotyczące realizacji procedury Niebieskiej Karty z lat 2015-2020	13
Tabela 8. Zdarzenia drogowe na terenie miasta Zamość w latach 2015 – 2020	14
Tabela 9. Działania Straży Miejskiej Miasta Zamość w obszarze bezpieczeństwa publicznego w latach 2015 -2020.....	15
Tabela 10. Wydatki Straży Miejskiej w latach 2015-2020	15
Tabela 11. Liczba świadczeniodawców finansowanych w ramach NFZ na terenie Zamościa z podziałem na rodzaj świadczenia w latach 2015-2019	17
Tabela 12. Liczba pacjentów z miasta Zamość korzystająca ze świadczeń finansowanych w ramach NFZ w latach 2015-2019.....	17
Tabela 13. Dane dotyczące zachorowań na wybrane choroby zakaźne w mieście Zamość w latach 2015 -2020.....	18
Tabela 14. Dane dotyczące badania jakości wody zrealizowane przez PSSE w latach 2015- 2020.....	19
Tabela 15. Dane dotyczące placówek pod nadzorem PSSE i przeprowadzonych kontroli w latach 2015-2020.....	19
Tabela 16. Liczba placówek z terenu miasta Zamość i powiatu zamojskiego, w których realizowano programy w latach 2014-2020	20
Tabela 17. Programy polityki zdrowotnej Miasta Zamość realizowane w latach 2015-2020	22
Tabela 18. Wysokość udzielonych dotacji w latach 2015-2020	22
Tabela 19. Liczba wniosków dot. mieszkańców Zamościa, złożonych do MKRPA w latach 2015-2020, o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego	24
Tabela 20. Leczeni w trybie ambulatoryjnym w PLU (zaburzenia spowodowane używaniem środków psychoaktywnych) w latach 2015-2020	26
Tabela 21. Liczba osób korzystających z usług w punkcie konsultacyjno-informacyjnym w latach 2015-2020.....	26
Tabela 22. Wydatki poniesione na realizację MPPiRPA i MPPN w latach 2015-2020	27
Tabela 23. Dane dotyczące realizacji MPPRPA oraz MPPN w latach 2015-2020	27
Tabela 24. Tabela 24. Dane dotyczące najmu mieszkań będących w dyspozycji Miasta Zamość w latach 2015-2020.....	29
Tabela 25. Liczba rodzin korzystających oraz kwota dodatków mieszkaniowych wypłacona w latach 2015-2020	29

Tabela 26. Liczba zrealizowanych działań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej w latach 2016-2020.....	30
Tabela 27. Zestawienie środków transportu publicznego w mieście Zamość w latach 2015-2020.....	31
Tabela 28. Liczba żłobków i miejsc dla dzieci w latach 2015-2020	31
Tabela 29. Liczba dzieci w wieku 0-3 lata w Zamościu w latach 2015 -2020	32
Tabela 30. Liczba dzieci w wieku 0-3 lat; prognoza na lata 2021-2030.....	32
Tabela 31. Wydatki na utrzymanie żłobków i klubów malucha w latach 2015 -2020	32
Tabela 32 .Dane dotyczące przedszkoli na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020.....	33
Tabela 33. Wydatki dotyczące utrzymania przedszkoli w latach 2015 -2020	33
Tabela 34. Dane dotyczące szkół podstawowych na terenie miasta Zamość w latach 2015-2021	33
Tabela 35. Wydatki dotyczące utrzymania szkół podstawowych w latach 2015-2020.....	34
Tabela 36. Dane dotyczące szkół ponadpodstawowych na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020	34
Tabela 37. Wydatki dotyczące utrzymania szkół ponadpodstawowych w latach 2015 -2020	35
Tabela 38. Dane dotyczące szkół policealnych na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020.....	35
Tabela 39. Dane dotyczące miejsc opieki i wychowania dla dzieci i młodzieży na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020.....	35
Tabela 40. Liczba osób objętych poszczególnymi działaniami przez SOSW w latach 2015 -2020	36
Tabela 41. Wydatki na funkcjonowanie SOSW w latach 2015 -2020.....	36
Tabela 42. Kierunki kształcenia zawodowego w SOSW w latach 2015 -2020.....	36
Tabela 43. Liczba osób objętych wyszczególnionymi formami wsparcia w PPP w latach 2015 -2020 .	37
Tabela 44. Liczba działań zrealizowanych na rzecz osób korzystających z oferowanych w PPP form wsparcia w latach 2015 -2020	37
Tabela 45. Liczba osób korzystających z oferowanych form pomocy w latach 2015 -2020	38
Tabela 46. Liczba wydanych orzeczeń w latach 2015 -2020	38
Tabela 47. Liczba wniosków kierowanych do organów w związku z nieprawidłowym funkcjonowaniem dzieci/rodzin	39
Tabela 48. Wydatki PPP w latach 2015 -2020	39
Tabela 49. Stopa bezrobocia [%] w kraju, województwie lubelskim oraz na obszarze działania PUP w latach 2015-2020.....	41
Tabela 50. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zamościu na tle województwa lubelskiego i kraju w latach 2015-2020	42
Tabela 51. Liczba osób bezrobotnych w powiecie grodzkim, w tym kobiet w latach 2015-2020	42
Tabela 52. Liczba osób bezrobotnych wg wieku w powiecie grodzkim w latach 2015-2020	42
Tabela 53. Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia w powiecie grodzkim w latach 2015-2020...	43
Tabela 54. Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020	43
Tabela 55. Liczba osób bezrobotnych wg stażu pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020.....	43
Tabela 56. Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020	44
Tabela 57. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020	45
Tabela 58. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy wg stopnia niepełnosprawności w powiecie grodzkim w latach 2015-2020.....	45
Tabela 59. Realizacja form wsparcia w powiecie grodzkim w latach 2015-2020.....	46
Tabela 60. Liczba ofert pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w PUP Zamość i mieście Zamościu w latach 2015-2020.....	46
Tabela 61. Struktura ofert pracy w powiecie grodzkim w latach 2015-2020.....	47
Tabela 62. Realizacja usług rynku pracy – poradnictwo zawodowe – w powiecie grodzkim w latach 2015-2021	47

Tabela 63. Wydatkowanie środków [zł] z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego dla osób z miasta Zamość w latach 2015-2020.....	48
Tabela 64. Podmioty gospodarki narodowej na terenie Miasta Zamość w latach 2015-2020	48
Tabela 65. Podmioty gospodarki narodowej w latach 2015-2020.....	49
Tabela 66. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w latach 2015-2020	50
Tabela 67. Wydatki na świadczenia z pomocy społecznej w latach 2015-2020.....	52
Tabela 68. Wydatki na świadczenia dla rodzin z dziećmi w latach 2015-2020	56
Tabela 69. Wysokość środków pozyskanych z Funduszu Solidarnościowego na wsparcie osób niesamodzielnych w latach 2015-2020	58
Tabela 70. Wydatki ze środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej na terenie miasta Zamościa w latach 2015-2020 (w zł)	59
Tabela 71. Zadania realizowane w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami” w latach 2016-2020.....	60
Tabela 72. Liczba osób korzystających z różnych form pomocy realizowanych przez OIK w latach 2015-2020	61
Tabela 73. Wydatki na realizację zadań przez OIK w latach 2015-2020	62
Tabela 74. Liczba osób korzystających ze wsparcia ŚDS z podziałem na wiek i typ w latach 2015-2020	62
Tabela 75. Wydatki dotyczące utrzymania ŚDS w Zamościu, w tym wydatki inwestycyjne i źródła ich finansowania w latach 2015-2020.....	63
Tabela 76. Przyczyny skierowania do CIS przez MCPR	63
Tabela 77. Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej z wyszczególnieniem dzieci pochodzących z terenu miasta w latach 2015-2020	64
Tabela 78. Wydatki dotyczące pobytu dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2015-2020.....	65
Tabela 79. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie miasta w latach 2015 – 2020.....	66
Tabela 80. Wydatki na funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych w Zamościu w latach 2015-2020	67
Tabela 81. Liczba osób usamodzielnianych obejmowanych różnymi formami pomocy w latach 2015-2020.....	68
Tabela 82. Wydatki na wsparcie dzieci przebywających w placówkach w latach 2015-2020	68
Tabela 83. Liczba asystentów rodziny zatrudnionych w OPZiWR w latach 2015-2020	69
Tabela 84. Liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny w latach 2015-2020.....	69
Tabela 85. Wydatki OPZiWR związane z realizacją zadań własnych gminy w latach 2015-2020.....	70
Tabela 86. Dane dotyczące rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Zamość w latach 2015-2020.....	70
Tabela 87. Liczba osób, które ukończyły szkolenie na kandydatów na rodziny zastępcze w latach 2015-2020.....	71
Tabela 88. Wydatki OPZiWR związane z realizacją zadań własnych w latach 2015-2020	71
Tabela 89. Dane w obszarach kultury i sportu na terenie Zamościa w latach 2015-2020	73
Tabela 90. Wydatki realizowane w obszarze kultury i sportu w latach 2015- 2020, w tym wydatki inwestycyjne i źródła ich finansowania	73
Tabela 91. Dane dotyczące realizacji zadań w ramach MPPRPA oraz MPPN w latach 2015-2020.....	103
Tabela 92. Dostępność obiektów administrowanych przez Miasto Zamość dla osób z ograniczeniami w poruszaniu się (stan na koniec 2020 r.)	103

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. % mieszkańców Zamościa według kategorii grup wiekowych - prognoza na lata 2021-2027	8
Wykres 2. % wykrywalności w KMP w wybranych kategoriach przestępstw w latach 2015 - 2020.....	10
Wykres 3. Rozłożenie interwencji w poszczególnych rejonach dzielnicowych na terenie miasta zamość w latach 2015-2020	12
Wykres 4. Działania podejmowane przez Państwową Straż Pożarną w Zamościu z lat 2015-2020	16
Wykres 5. Główne powody miejscowych zagrożeń w związku, z którymi działania podejmowała Państwowa Straż Pożarna w Zamościu z lat 2015-2020.....	16
Wykres 6. Liczba osób leczonych w PLU w CZP w Zamościu w latach 2015-2020	24
Wykres 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2020.....	51
Wykres 8. Świadczenia z pomocy społecznej przyznane w latach 2015-2020.....	52
Wykres 9. Liczba rodzin, którym zrealizowano świadczenia pomocy społecznej w latach 2015 – 2020 w rozbiciu na posiadany dochód, za wyjątkiem rodzin, które korzystały wyłącznie z pracy socjalnej .	53
Wykres 10. Liczba osób samotnie gospodarujących, którym zrealizowano świadczenia pomocy społecznej w latach 2015 – 2020 w rozbiciu na posiadany dochód, za wyjątkiem rodzin, które korzystały wyłącznie z pracy socjalnej.....	54
Wykres 11. Prognozowane wydatki na świadczenia z pomocy społecznej.....	54
Wykres 12. Liczba rodzin i świadczeniobiorców korzystających ze wsparcia w latach 2015-2020	55
Wykres 13. Orzeczenia wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Zamościu w latach 2015-2020	57

SPIS MAP

Mapa 1. Rejony pracy dzielnicowych KMP.....	12
Mapa 2. Gęstość zaludnienia na terenie Zamościa	76
Mapa 3. Nasilenie zjawiska przemocy na terenie Zamościa w podziale na osiedla w oparciu o liczbę rodzin, w których była realizowana procedura Niebieskiej Karty w latach 2018-2020	76
Mapa 4. Liczba osób w wieku 60+ zamieszkujących samotnie objętych wsparciem w ramach pomocy społecznej w 2020 roku	77

WYKAZ WYKORZYSTANYCH DOKUMENTÓW I OPRACOWAŃ

Akty prawne

1. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, ze zm.)
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061 ze zm.);
3. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci; (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.)
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.);
5. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 ze zm.);
6. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 281);

7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.);
8. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573);
9. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111, ze zm.);
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);
11. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329) ;
12. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.);
13. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877);
14. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.).

Dokumenty strategiczne nadrzędne:

1. Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021–2030;
2. Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021 – 2030;
3. Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030.

Dokumenty strategiczne lokalne:

1. Gminny program wsparcia rodziny na terenie miasta Zamość w latach 2019 -2021 ;
2. Lokalny program Pomocy Społecznej;
3. Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii;
4. Miejskie Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
5. Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na terenie miasta Zamość w latach 2019-2021 ;
6. Powiatowy programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2019 – 2023;
7. Program „Aktywny samorząd”;
8. Program gospodarczy budowy i przebudowy ulic na terenie miasta Zamość w latach 2019-2023.
9. Program Współpracy Miasta Zamość z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego;
10. Program wyrównywania różnic między regionami;
11. Projekt Strategii Rozwoju Miasta Zamość na lata 2021-2027;
12. Samorządowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych Miasta Zamość w na lata 2018-2021;
13. Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Zamość na lata 2020-2024;
14. Wieloletni program osłonowy w zakresie dożywiania dla Miasta Zamość "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023.

Materiały źródłowe:

1. Diagnoza problemów uzależnień na terenie miasta Zamościa, 2016;
2. Narodowy Spis Ludności i Mieszkań z 2011;

3. Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych, 2015;
4. Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019;
5. Raport z badania społecznego Diagnoza województwa lubelskiego w zakresie używania substancji psychoaktywnych wśród osób dorosłych oraz dostępności oferty pomocowej w obszarze przeciwdziałania uzależnieniu od substancji psychoaktywnych, 2019;
6. Samorządowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych Miasta Zamość w na lata 2018-2021”;
7. Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie lubelskim w 2019 r., 2019;
8. Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r., 2020;
9. Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania wg Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD -1.

Źródła internetowe:

1. <http://www.parpa.pl>